

De rapporten der Deensche landsverdedigings- Commissie.

(Vervolg van blz. 783.)

Betaenkning afgiven af Forsvarskommissionen
af 1902 til Regering og Rigsdag.

In het eerste gedeelte dezer beschouwingen over den arbeid der verdedigingscommissie heb ik mij in hoofdzaak tot de quaestie van de versterking der Deensche hoofdstad bepaald. Ik wil thans een overzicht trachten te geven van de verschillende denkbeelden, die in de rapporten zijn ontvouwd over contingent en diensttijd.

De meerderheid der Commissie, bestaande uit de reform-venstre (venstre = linker) en moderate, tot welke politieke groepeerings het tegenwoordige Kabinet behoort, stelde als beginsel voorop, zooals ik reeds meen te hebben uiteengezet, dat een verdedigingsplan in de eerste en voornaamste plaats op de levende strijdkrachten moet worden opgebouwd. Op grond daarvan wordt een pleidooi geleverd voor den algemeenen dienstplicht. Bedroeg voor enkele jaren het militiecontingent slechts 0,43 % der bevolking; sedert is dit verhoudingscijfer nog gedaald. De meerderheid vermeent, dat dergelijke misstanden behooren te worden weggenomen. In meer dan een opzicht toch betreurt zij, dat een steeds aanzwellend deel der voor den dienst geschikte jonge mannen niet voor militaire opleiding onder de wapenen kan worden geroepen. Eenerzijds is het ongelukkig voor het leger, omdat daardoor in het bijzonder aan de infanterie de zoo noodige versterking wordt onthouden; anderzijds is het te betreuren voor het volk, omdat het gemeenschapsgevoel er door wordt verzwakt en het begrip van gelijkheid van plichten en rechten blijft ontbreken, een begrip, dat den grondslag behoort te vormen bij de vervulling van elken burgerplicht, zeker niet het minst, waar het de bijdrage geldt aan de handhaving van de onafhankelijkheid. In het bijzonder zullen deze misstanden worden gevoeld, wanneer het in tijden van beroering noodig wordt de oudere mannen en huisvaders op te roepen, terwijl jongere, tot den dienst geschikte mannen thuis mogen blijven, omdat zij de noodige oefening niet erlangd hebben.

De meerderheid der Commissie stelt mitsdien eene verhooging van het contingent voor van 10.184 — het tegenwoordige getal — tot 12.715 man, waardoor het verhoudingscijfer zal stijgen van 0.39 tot 0.50%. Het voorgestelde contingent van 12.715 man op eene bevolking, die den

1sten Februari 1906 2.588.919 zielen bedroeg, is inderdaad een verdere, zeer belangrijke stap in de richting van den algemeenen dienstplicht. De denkbeelden van de z.g. eerste minderheid der Commissie, uit leden der rechterzijde bestaande, alsook de denkbeelden der militaire gedelegeerden, gaan met die contingentsverhooging geheel accoord. Zelfs gaan de voorstellen van deze beide groepen, die elkaar over het algemeen volkomen dekken, nog iets verder. Zij omvatten toch eene verhooging van het contingent tot 13.238 man. Valt er dus blijkbaar in den boezem der Commissie eenstemmigheid te constateeren over het beginsel, zoo dadelijk hoop ik te kunnen aantonen, dat er zich in de toepassing verschilpunten gaan voordoen van zeer ernstig karakter, waarop van militaire zijde met niet genoeg nadruk de aandacht kan worden gevestigd.

Het beginsel zelf verdient, naar mij toeschijnt, de grootste waardeering. Hoe gelijkmatiger de zware militiedruk is verdeeld, hoe beter hij ook kan worden gedragen. Redenen van financieelen aard zijn het echter, die ons van het ideaal nog altijd ver verwijderd doen blijven. Alle *bruikbare* dienstplichtigen in te deelen, gaat nu eenmaal niet en zoo is men al weder gedwongen tot eene schiffting te geraken, die dan ook hier, om de billijkheid zooveel mogelijk te betrachten, in alle voorstellen op grondslag van fysieke geschiktheid is ontworpen. Uit een legerbelang is eene dergelijke schiffting niet anders dan toe te juichen. Het bezit van stevige spieren, van flinke longen en van een gezond hart is voorzeker een eerste vereischte voor een soldaat. Zelfs zou men het weinig humaan mogen noemen, zwakkere individuen aan den zwaren militairen dienst te onderwerpen en sterkere te doen uitvallen. Een willekeurig karakter behoudt eene dergelijke schiffting echter niettemin, terwijl zij nimmer zal kunnen voorkomen, dat oudere huisvaders het geweer moeten opnemen, terwijl veel jongere, nog *bruikbare* mannen in de haardstede achterblijven. Al ga ik dan ook met de hiervoren ontwikkelde Deensche denkbeelden in beginsel volkomen mede, dan acht ik het niettemin gewenscht om de juiste waarde van het billijkheids-principe hier nog eens in het licht te stellen. Gewoonlijk toch, wordt de beteekenis ervan veel te hoog opgevijseld en trachten de voorstanders van algemeenen dienstplicht, quand même, militaire overwegingen, die er tegen pleiten, op deze wijze te verzwakken. Ook in de meerderheid der Deensche Commissie is eene strooming in die richting bemerkbaar, waarover ik mij uiteenzetting en critiek nog een oogenblik wil voorbehouden. Vooraf nog een enkel woord over de schiffting zelve, aan de hand van de door de militaire gedelegeerden ontwikkelde denkbeelden.

Alle groepen in de Deensche Commissie, op wier oordeel hier prijs wordt gesteld, dus de meerderheid (linkerzijde), de eerste minderheid (rechterzijde) en de militaire gedelegeerden ¹⁾, zijn het over de schiffting

¹⁾ Met het rapport der radicalen, ook wel rebellen genoemd, en der sociaal-democraten heb ik reeds in het eerste deel dezer beschouwingen in hoofdzaak afgehandeld.

vrijwel eens. Zij zal in drie categorieën moeten bestaan; van *volkomen geschikten, voorwaardelijk geschikten* en *ongeschikten*.

Op het oogenblik worden, ingevolge § 19 van de legerwet, de dienstplichtigen ingedeeld in: geschikt voor den eigenlijken krijgsveld, geschikt voor militair arbeider en ongeschikt voor alle diensten. Bij gevolg zijn bij de regeling van 1894 drie groepen van lichaamsgebreken aangegeven en wel:

I. de lichaamsgebreken, die ongeschiktheid voor alle diensten met zich brengen,

II. de lichaamsgebreken, die ongeschiktheid voor den eigenlijken krijgsveld veroorzaken, doch aanwijzing als militair arbeider toelaten,

III. de lichaamsgebreken, die slechts geschiktheid voor zekere onderdeelen van den dienst toelaten, doch die voor andere onderdeelen uitsluiten.

De laatste groep bood derhalve de gelegenheid de dienstplichtigen naar hunne meerdere of mindere geschiktheid over de Wapens te verdeelen.

Over de werking dezer bepalingen is men, aldus deelen de militaire gedelegeerden mede, over het algemeen niet tevreden geweest. Jaarlijks toch, wordt een zeer groot deel der ingeschrevenen als ongeschikt afgevoerd, een gevolg daarvan, dat men slechts betrekkelijk zoo weinigen indeelt. Daarbij geschiedt de afkeuring naar zeer uiteenloopenden maatstaf, zoodat in 1900 werden afgekeurd:

1 ^{ste} district	41,76%
2 ^e " "	37,51 "
3 ^e " "	42,19 "
4 ^e " "	29,18 "
5 ^e " "	26,62 "

Gemiddeld bij gevolg 35,52% en dus in vergelijking met andere landen een zeer hoog verhoudingscijfer. Het kan niet anders — aldus gaat het rapport voort —, of verschil in gehalte der dienstplichtigen moet hierbij in het spel zijn. Jammer is het voorzeker, dat de publiceering van gegevens over andere jaren, die tot staving van dit beweren zouden kunnen dienen, zijn achterwege gebleven. De zaak was hiervoor belangrijk genoeg.

Door loting wordt bij den bestaanden toestand bepaald, wie dienen moet. De overigen gaan vrij uit. Op die wijze krijgen de troepen niet zulke uitgezochte manschappen, als wel bij het geringe contingent verwacht zou mogen worden. Een dergelijke toestand, die voor het leger minder gelukkig en tegenover de dienstplichtigen minder rechtvaardig is, moet zooveel mogelijk worden veranderd. Wel kan men eene ongelijkmatige beoordeeling bij de keuringen niet ontgaan, omdat deze tot zekere hoogte op een indruk berust, doch doeltreffende wettelijke en administratieve bepalingen zullen willekeur in deze kunnen beperken en natuurlijke toestanden in het leven roepen. Het zijn de militaire gedelegeerden, die aldus oordeelen.

Bij de keuringen zullen de dienstplichtigen verdeeld moeten worden in:

1. volkomen geschikten,
2. voorwaardelijk geschikten,
3. ongeschikten.

Zowel bij de volkomen-, als bij de voorwaardelijk geschikten zullen nadere aantekeningen worden gesteld ter omschrijving hunner militaire bruikbaarheid. De behoefte aan dienstplichtigen zal in de eerste plaats worden aangevuld uit de volkomen geschikten. Wanneer hun aantal niet voldoende is, worden van de voorwaardelijk geschikten onder de wapenen geroepen (na loting en aantekening hunner militaire bruikbaarheid). De volkomen geschikten zullen in de eerste plaats worden benut om de veldtroepen aan te vullen. Voor zoover uit deze tamelijk magere uiteenzettingen kan worden afgeleid, schijnen dus de Deensche militaire gedelegeerden ten slotte de loting bij de aanwijzing tot den krijgsdienst te hebben moeten behouden, of althans niet geheel op zijde te hebben kunnen schuiven. Tot welken omvang die loting alsnog zal noodig blijken, kan echter uit de lijvige verslagen niet worden afgeleid, omdat het aantal ingeschrevenen nergens wordt genoemd. Eene kleine berekening kon echter hierin eenig licht geven. Neemt men toch het aantal ingeschrevenen voor de militie op 0,92% der bevolking, overeenkomende met het gemiddeld bij ons in de jaren 1901—'05 bereikte cijfer, dan blijven, na aftrek van de hiervoren genoemde 35,52% afgekeurden, ongeveer 0,60% der bevolkingssterkte als bruikbaren over, t.w. volkomen en voorwaardelijk geschikten samengenomen. Waar nu het contingent op 0,50% der bevolking zou worden vastgesteld, zou ongeveer $\frac{1}{6}$ gedeelte der bruikbaren moeten worden uitgescheiden; welk verhoudingsgetal in de verschillende districten echter aan groote schommelingen onderhevig zal zijn.

Het voorstel van de meerderheid der Commissie, om aan de niet ingedeelde bruikbare, alsmede aan de afgekeurde dienstplichtigen eene weerbelasting op te leggen, verdient voorzeker te meer overweging, omdat de groote moeilijkheid bij de indeeling billijk te blijven, ook bij deze voorstellen weder in het licht treedt.

Is het een zeer teekenend verschijnsel, hoe alle stroomingen in de Commissie zich in de richting van algemeenen dienstplicht bewegen, waarbij meningsverschil, om zoo te zeggen, is uitgesloten, dan mag daarbij niet verzuimd worden op een kenmerkend verschil te wijzen, waarvan ik mij uiteenzetting en critiek hiervoor nog een oogenblik heb voorbehouden. Om dit meningsverschil toe te lichten, geef ik een oogenblik het woord aan de militaire gedelegeerden en wel meer in het bijzonder, waar zij hun oordeel uitspreken over de wijze, waarop de meerderheid de contingentsverhooging heeft benut. „De overigens „zeer wenschelijke maatregel tot vergrooting van het contingent schijnt „een niet voldoende gemotiveerd gebruik van krachten en middelen „toe. Op zichzelf beschouwd, zooals in de voorstellen het geval is, „bereikt men met de belangrijke verhooging van uitgaven en persoon-

„lijke lasten geen ander voordeel, dan dat met eenige jongere jaar-
 „klassen kan worden gemobiliseerd, al mag de beteekenis hiervan ook
 „niet onderschat worden. Het leger wordt er evenwel niet grooter
 „door, omdat de noodige kaders tot opname der afgerichte manschap-
 „pen ontbreken”. Blijkbaar — en thans nader ik het cardinale ver-
 schilpunt tusschen de politieke partijgroep en de militaire gedelegeer-
 den — dient de zoo belangrijke *contingentsverhooging* van 2500 man
 in de voorstellen der meerderheid meer om aan sociale gevoelens van
 billijkheid voldoening te schenken, dan om de kracht van het leger
 te verhoogen. Het zou voorzeker zeer verkeerd zijn die sociale over-
 wegingen uit het oog te verliezen; doch even verkeerd zou het zijn
 door toegeven aan dien drang het evenwicht tusschen de steeds in
 conflict zijnde militaire en sociale eischen in voor het leger ongunstigen
 zin te verbreken. Ook voor ons is deze quaestie van bijzonder belang.
 Immers de meening, dat de persoonlijke dienstvervulling haar intrede
 in de militiewet heeft gemaakt op grond van sociaal rechtvaardigheids-
 gevoel, veelmeer dan op militaire gronden, is vrij algemeen verbreid.
 Voorzeker vindt zij een krachtigen steun in het overigens niet zoo ge-
 makkelijk verklaarbare verschijnsel, dat de Volksvertegenwoordiging
 zelve, van militair standpunt bezien, het nieuwe instituut in zijn groei
 heeft belemmerd. Waar thans een onmiskenbaar streven hier te lande
 bemerkbaar is in de richting van algemeenen dienstplicht, daar is het
 van het hoogste belang zich rekenschap te blijven geven van de drijf-
 veeren, die hierbij in het spel zijn. De voorstellen der meerderheid in
 de Deensche Commissie kunnen ons daarbij eene vingerwijzing zijn.

Behalve, dat de meerderheid door het niet uitbreiden der kaders de
contingentsvermeerdering niet voldoende rendabel maakt, heeft zij
 anderzijds naar bedenkelijke middelen gegrepen, om de grootere kosten
 dezer uitbreiding te bestrijden. Onder deze middelen behoort in de
 eerste plaats eene reductie van de cavalerie van vijf tot drie regimen-
 ten. Met die vermindering zouden echter verbeteringen en vermeerde-
 ring in anderen zin gepaard gaan. In de overblijvende regimenten toch
 zouden de kaders een weinig worden versterkt, omdat de dienst van
 de mitrailleurs en van de telegraafpatrouilles in den laatsten tijd aan het
 kader hoogere eischen stelde. Ook zou eene afdeeling ordonnansen
 worden opgericht, waarbij de dienstdtijd tot 7 maanden zou kunnen
 worden beperkt „in de veronderstelling, dat voor dezen dienst daartoe
 „bijzonder geschikte dienstplichtigen zouden worden bestemd”. Voorts
 zouden drie wielrijder- en automobielcompagnieën een equivalent moe-
 ten leveren voor de verzwakking der ruitery. Het valt zeer moeilijk
 over de mogelijkheid dier vermindering een oordeel te vellen, zonder
 meer in het bijzonder vertrouwd te zijn met de mogelijke actie van het
 Deensche leger en met de terreinen, waarin het zal moeten optreden.
 Teekenend is echter, dat de militaire gedelegeerden zich met kracht
 tegen het denkbeeld dier vermindering hebben uitgesproken en de
 meening hebben weerlegd, dat in onzen tijd van moderne communi-

catiemiddelen in den verkenningdienst, althans ten deele, door andere en goedkoopere middelen zou kunnen worden voorzien.

Hoe door de meerderheid der Commissie ook in anderen zin naar bezuiniging is gezocht, tot dekking van de hoogere uitgaven, die de uitbreiding van het contingent medebracht, kan eerst in het latere gedeelte dezer beschouwingen worden uiteengezet.

Zeer teekenend mag het voorzeker worden genoemd, hoe door niemand in de rapporten de eerste-oefeningsduur van den soldaat tot een punt van debat is gemaakt. De zes maanden eerste-oefening voor de infanterie; de éénjarige oefening voor de veldartillerie, na afloop waarvan een deel van het personeel nog 2½ maand onder de wapenen wordt gehouden; de ruim 19 maanden eerste-oefening voor den cavalerist, zonder meer, schijnen welhaast even zoovele vaste gegevens in het leger-vraagstuk toe.

Over den voortgezette dienst, de herhalingsoefeningen en den duur der kaderopleiding gaan de gevoelens echter uiteen.

Alvorens nu, in de eerste plaats, de verschilzichten over den voortgezette dienst nader te beschouwen, zij in herinnering gebracht, dat de Deensche infanterist — en hiertoe bepaal ik mij voorloopig — van af ongeveer 10 April zes maanden onder de wapenen is, om na afloop daarvan naar huis te worden gezonden. Op eene sterkte van 4800 man blijven evenwel 1000 soldaten en 500 kaderélèves tot 10 Juni van het volgende jaar, dus verdere acht maanden, na. Bij de loting voor dit blijvende gedeelte van 1000 man is nummervwisseling toegestaan. Waartoe die 1000 soldaten feitelijk onder de wapenen worden gehouden, blijkt uit geen enkele plaats van de rapporten. Met vrij groote zekerheid kan echter worden aangenomen, dat in hoofdzaak de belangen van de kaderopleiding hierbij in het spel zijn; m.a.w. dat dit blijvend gedeelte — de Denen spreken van *voortgezette dienst* — met die kaderopleiding in onverbreekelijk verband staat.

De meerderheid nu, wil dit blijvend gedeelte *geheel* laten vervallen en stelt daartoe eene opkomst der jaarlichting in drie groepen voor, welke, bij eene eerste oefening van zes maanden, telkens twee maanden over elkaar heengrijpen. Wegvallen van het blijvend gedeelte is om zoo te zeggen een hoofdbeginsel dezer politieke groep.

„Onder de andere beweeggronden, die de meerderheid bij het ontwerpen van eene nieuwe legerorganisatie voor oogen hebben gezweefd — aldus leest men — moet als een der belangrijkste het streven worden genoemd, om vrij te komen van *den bestaanden demoraliseerenden winterdienst van geoefende manschappen* en daardoor ook in dit opzicht te geraken tot eene meer gelijkmatige verdeling van den druk van den dienstplicht”. Uit den aard der zaak is het met de toepassing van dit beginsel nog maar altijd half werk; want, al ruimt dit deel der commissie ook bij de infanterie het blijvend gedeelte geheel op, dan moest zij het toch bij andere Wapens onaangetast laten. Zoo omvatten

hare voorstellen toch nog altijd een voortgezette dienst van ruim 1200 man, ongerekend 830 kaderélèves. Waar mogelijk is echter het blijvend gedeelte geroyeerd, zoo o.a. bij de vestingartillerie, de wielrijdercompagnieën, de ordonnansen-afdeeling en den trein. Voor de kaderopleiding zag men daarin bij die Wapens geen bezwaar, omdat de meerderheid het mogelijk oordeelt het kader daarbij op te leiden binnen den tijd, die voor eerste-oefening van den gewonen man is uitgetrokken. Ik meen nu geheel in het midden te kunnen laten, of dit laatste al dan niet uitvoerbaar zal blijken, doch wil er alleen op wijzen, dat het zooeven geschetste streven: den „demoraliseerenden” winterdienst te verkorten, op bedenkelijke wijze de bestaande kaderopleiding gaat bedreigen. Immers bij verschillende Wapens zou de verlengde dienst der kaderplichtigen eenvoudig komen te vervallen, bij de infanterie en de bereden Wapens echter bestendig blijven. Nu behoeft men werkelijk geen voorspellenden geest te bezitten, om te beweren, dat waneer kader der vestingartillerie in 8 maanden opgeleid zal kunnen worden, de thans 14-maandsche opleiding bij de infanterie veel te lang is. Het bevreedt mij zelfs, dat de meerderheid der Commissie reeds nu die conclusie niet heeft getrokken en het mes niet dieper erin gezet. Bij eene verkorting van den duur der kaderopleiding bij de infanterie met twee maanden is zij evenwel blijven staan. Ik kom op die kaderopleiding uitvoerig terug, doch wensch thans slechts te constateeren, dat uit den strijd tegen het blijvend gedeelte van den gewonen man, de kaderopleiding niet zonder kleerscheuren uitgaat. Als men nu nagaat, hoe de rechter groep en de militaire gedelegeerden eene verlenging van de kaderopleiding bij de infanterie voorstaan, dan behoeft het welhaast geen betoog, dat deze laatsten over de voorstellen der meerderheid een vernietigend oordeel hebben uitgebracht. Afschaffing of vermindering van verlengden kaderdienst, en vermindering van de intensiteit der kaderopleiding door de geoefende soldaten naar huis te zenden, zijn denkbeelden, die in Denemarken met kracht zullen bestreden worden. Men heeft in den oorlog te veel droevige ervaringen met de kaderquaestie opgedaan, om zonder tegenstand een instituut te zien ondermijnen, dat door de harde werkelijkheid eens werd geboden geoordeeld.

Over het algemeen was de meerderheid bij de verdediging van de voorgestelde opkomst in drie groepen tamelijk sober.

De verdeeling der recruten over de bataljons — zoo luidt het ongeveer — is in dien zin geregeld, dat een bataljon om het andere jaar de recruten heeft, terwijl zulks nu om de twee jaar slechts het geval is. Bovendien wordt nog het voordeel bereikt, dat er in de verschillende garnizoenen manschappen met 4 maanden opleiding worden gevonden gedurende 6 maanden van het jaar. Eene dusdanige „veiligheidsbezetting” van eenige beteekenis bestaat, volgens de meerderheid, in het tegenwoordige stelsel slechts gedurende de maanden Augustus en September. Merkwaardigerwijze wordt van het bestaande blijvend

gedeelte, dat voor de infanterie immers 1000 geweren bedraagt, in dit verband eenvoudig niet gesproken.

Over de winteropleiding glijdt het verslag der meerderheid gemakkelijk heen. Zij veronderstelt natuurlijk lokalen voor oefening en onderwijs. Nieuwbouw zal hiervoor noodig zijn; evenzoo meer voor kleeding en verwarming. „Anderzijds is het niet zonder belang, dat het kader „zich ook in het gure jaargetijde leere helpen. Houdt men dan de „vroeger reeds genoemde, zeer belangrijke voordeelen in het oog: af- „schaffing van het blijvend gedeelte, meer volkomen benutting van den „tijd en de arbeidskracht van het kader en de aanwezigheid van „geoeffende manschap in de garnizoenen gedurende een grooter deel „van het jaar, dan thans het geval is; dan spreekt de meerderheid als „hare overtuiging uit, dat de voordeelen der nieuwe regeling verre „tegen de nadeelen opwegen.”

Wat voor den een overtuigend spreekt, is voor den ander veelal duister als de nacht. Ook hier blijkt dit, als wij van het vernietigend onderdeel der militaire gedelegeerden kennismemen. Ik breng daarbij in herinnering, dat één dezer beiden, Luitenant-Generaal KÜHNEL, tot voor kort nog Chef van den Generalen Staf, den 3^{en} Juni van dit jaar, dus kort voor de onderteekening der rapporten, door den dood werd weggenomen.

„In het bijzonder is de voorgestelde verdeeling van de recruten der „infanterie in drie groepen ongelukkig. Een deel van de bezwaren, die „deze kunstmatige verdeeling met zich voert, wordt in het voorstel „uiteengezet, zonder dat evenwel de volle beteekenis ervan altijd duidelijk in het licht wordt gesteld. Bovendien zal de regeling zooveel „ongelukkige toestanden scheppen, betrekkelijk de opleiding van manschappen en aanvoerders, dat zij een zeer bedenkelijke stap achter- „waarts beduidt, voor wat de hoedanigheid van het hoofdwapen betreft.” Van zekere oppervlakkigheid is de behandeling van dit zoo gewichtige onderwerp echter ook hier niet vrij te pleiten. Noch de verdediging, noch de wederlegging van de voorgestelde wijziging is afdoende te achten.

In het afzonderlijke ontwerp van eene legerorganisatie stellen de militaire gedelegeerden, overeenkomstig de denkbeelden van de recht-sche minderheid, voor op eene totale sterkte van 8400 man infanterie, na afloop van den verplichten zesmaandschen oefeningstijd en ongerekend 570 kaderélèves, 1000 man gedurende acht maanden te doen nadienen, terwijl verdere 330 man op de zeefronten van Kopenhagen gedurende 10 maanden zullen nablijven. Kenschetsend is voorzeker het voorstel van de rechterzijde om de nummervwisseling na de loting voor het blijvend gedeelte te laten vervallen, „opdat men voor dezen „dienst betere elementen zou kunnen krijgen. De ruiling brengt voorts „den ongelukkigen toestand mede, dat de meer gegoeden zich voor „geld van een deel van hun dienstplicht kunnen vrijkopen”.

Zoals ik hiervoor reeds heb opgemerkt, is bij de quaestie van het blijvend gedeelte de mobilisatie eerst in laatste instantie van invloed.

Inderdaad krijgt men ook bij de lezing der rapporten den indruk, dat feitelijk geen der leden, noch de militaire gedelegeerden, aan het blijvend gedeelte, aldus beschouwd, groote waarde toekennen. Om der belangrijkheid's wil laat ik de beschouwingen dezer laatsten hier volgen. „De besproken quaestie moet in verband worden beschouwd met de „groote mate van oorlogsvoorbereiding der vreemde mogendheden. . . . „Als een bliksemstraal uit den *verduisterden* (de cursiveering is van „mij) politieken hemel zal de aanval komen. Middelen tot afweren van „dit gevaar moeten worden beraamd. Leger en vloot te mobiliseeren, „telkens als de politieke toestand dreigende is, gaat blijkbaar niet. Onze „oorlogsvoorbereiding op gelijke schaal met die in het buitenland in te „richten, zou de natuurlijkste en doeltreffendste weg zijn en aan het „land naar verhouding geen grootere lasten opleggen, dan elders worden gedragen; doch dit zou eene belangrijke verlenging van den diensttijd eischen. Wil men deze offers niet brengen, dan blijft niet anders „over, dan als surrogaat hiervan, het stelsel voor te stellen: *telkens „als de politieke toestand dreigende wordt eene veiligheidssterkte van „leger en vloot op de been te brengen*, ter vervanging van de vredessterkte, waarover men elders beschikt, doch die door onzen korten „diensttijd niet bereikbaar is. Opdat dit stelsel doel zal treffen, moeten „er tevens zoodanige *voorbereidingen van duurzamen aard* worden getroffen, dat eene mobilisatie niet door den vijand kan worden verstoord, wanneer slechts de veiligheidssterkte tijdig is bijeengebracht.”

Geheel blijft het blijvend gedeelte uit den aard der zaak bij de dekking der mobilisatie niet buiten beschouwing, getuige de voorgestelde vermeerdering met 330 man voor de zeefronten van Kopenhagen. In hoofdzaak schijnt men echter het oog te hebben op de kaderopleiding en zou de dekking der mobilisatie moeten worden toevertrouwd aan eene, in tijd van nood eerst onder de wapenen te vereenigen, macht. Ook de leden der rechterzijde nemen aan, dat daarvoor de tijd zal voorhanden zijn. „Er zal toch eene kortere of langere periode van politieke spanning voorafgaan, waarin wij de gelegenheid zullen hebben om het „dreigende van het gevaar te herkennen en het zal *onze plicht als „neutrale Staat* zijn, eene veiligheidssterkte op de been te brengen”.

Op grond van een en ander wordt dan ook door de leden der rechterzijde en de militaire gedelegeerden voorgesteld den Minister van Oorlog bij de wet te machtigen in geval van dreigend oorlogsgevaar de vredessterkte te vergrooten. Niet onwaarschijnlijk heeft bij dit voorstel de practische toepassing, die vier jaren geleden reeds van dit denkbeeld is gemaakt, voor oogen gezweefd. Toen werden immers 1500 verlofgangers der militie onder de wapenen geroepen, om ten tijde van den tocht der Russische Oostzeevloot naar de Chineesche zee de kustversterkingen van Kopenhagen te bezetten, een maatregel, die toenmaals een hoogst onaangenaam gevoel van spanning heeft verwekt en die de regeering in den Rijksdag eene enkele harde noot te kraken gaf.

Ontegenzeglijk schuilt in deze Deensche opvattingen over den

strategischen toestand veel durf, doch moet men bij dit oordeel niet uit het oog verliezen, dat zij, die zoo spreken, aan eene eigenlijke *afschaffing* van het blijvend gedeelte niet denken. De 2500 man voor kaderopleiding en als blijvend gedeelte, zoo onbesproken achter de hand, stellen het durven wel in wat zwakker licht. Nog zij in herinnering gebracht, dat ook de meerderheid der Commissie aan eene voldoende „veiligheidssterkte” ter dege waarde toekende.

Zonder nu over deze denkbeelden in nadere beschouwing te treden, waartoe zij overigens wel uitlokken, wil ik volstaan met er op te wijzen, dat bij gelijkheid van oorzaak, t. w. het streven naar vermindering van persoonlijke lasten, het vraagstuk van het blijvende gedeelte zich feitelijk in Denemarken in een ander kleed vertoont, dan ten onzent en van strategische overwegingen min of meer vrij is. Het schijnt zich meer uitsluitend op het terrein der kaderopleiding te bewegen. Met groote belangstelling zie ik de verdere afwikkeling ervan te gemoet. Zal die drang naar verzachting van den militiedruk, welke hier te lande aan de zoo dringend noodige instelling van den kaderplicht in den weg treedt, wellicht ginds dat schoone sieraad der Deensche legerinstellingen gaan aantasten? Het valt niet te ontkennen, dat in het rapport der z. g. meerderheid gevaarlijke symptomen in die richting wijzen.

Heeft de meerderheid der Commissie den eerste-oefeningstijd van den soldaat als vast gegeven beschouwd, dan zijn de herhalingsoefeningen in hare voorstellen niet zonder kleerscheuren uitgegaan. Eene vermindering van 50 op 44 dagen, evenals thans over twee keer verdeeld, wordt mogelijk geacht.

Gaarne had de meerderheid der Commissie verdere inperking gezien; doch zij is voor de dringende vertoogen van zaakkundige zijde geweken. Van die zijde had men ook gaarne eene wettelijk verplichte wederoproeping van de landweer gezien. De wet erkent het recht weliswaar, doch uitgeoefend wordt het niet. Van eene verplichting in dien zin wilde de meerderheid echter niet hooren, ten einde dit oude strijdpunt niet weder op te rakelen. De regeering zal dus volgens de denkbeelden der meerderheid de landweer kunnen oproepen, voor zoover zij dit „noodig oordeelt en . . . de Rijksdag zich bereid zou toonen de daartoe noodige middelen toe te staan”.

In de practijk schijnt dit te zullen beduiden, dat de Deensche landweer niet zal worden geoefend. Toch schijnt zij er alles behalve fraai voor te staan. „De bataljons- en compagniescommandanten bestaan voor een niet gering deel uit mannen, die na het verlaten van het leger in hun rang bij de versterking overgaan en voor wie ook de positie „hierbij eene terugstelling beduidt en het karakter van eene retraite aanneemt; en dit te meer, omdat met die positie geenerlei practische werkzaamheid is verbonden”. De militaire gedelegeerden, die dit oordeel deden hooren, stellen dan ook eene reorganisatie van de landweer als eisch en daaronder behoort de herhalingsoefening eene eerste plaats in te nemen.

Men gevoelt, dat van militaire zijde eenige ergernis inderdaad toelaatbaar zou zijn, wanneer men ziet, hoe de mannen, die met klem en gloed voor de omtreksverdediging van Seeland hebben gepleit, die daarvoor een ernstig beroep doen op de landweer of „versterking”, zooals de Denen zeggen, — een vierde der infanterie toch zou hieruit moeten bestaan — hoe die zelfde mannen tevens de middelen onthouden om deze legerreserve tot een krachtig werktuig te smeden. Dat de politiek hieraan niet geheel vreemd is, ligt voor de hand.

Een volgend maal over de beschouwingen, aan de kaderopleiding gewijd, waarbij allerbelangrijkste inzichten zijn blootgelegd.

(Wordt vervolgd.)

T.

De fourage en de voedingtoestand onzer militaire paarden.

Naar het ons voorkomt, is de regeling en de vaststelling van de rations fourage onzer legerpaarden veelal een gevolg geweest van persoonlijke opvattingen, zonder dat voldoende rekening werd gehouden met de verschillende periodes, waarin de diensttijd van de paarden mag verdeeld worden, en zonder dat genoeg verband werd gehouden tusschen die verschillende tijdperken, terwijl hierbij gewoonlijk elke chef uitsluitend opkwam voor het Wapen of het onderdeel, waarover hij bevel voerde. ¹⁾

Toch is het duidelijk, dat, van af het oogenblik, dat het paard als remonte aankomt, tot dat, waarin het op reform wordt gesteld, het ration geregeld moet worden naar den toestand, waarin het verkeert en naar den arbeid, dien het verricht. De leeftijd, het ras, de vorige levens- en voedingswijzen, ook die van vroegere geslachten, en het klimaat komen eveneens in aanmerking, terwijl mede moet worden nagegaan, of aan de paarden tijd en gelegenheid kan worden gegeven, om hun ration te eten en te verteren.

De rations zijn, als volgt, samengesteld:

Officers- en rijkspaarden:	Hooi.	Stroo.	Haver.
1 Oct.—31 Maart	3,25	4	4,5
1 April—30 Sept.	3	4	5
Rijkspaarden, artillerie:			
1 Oct.—31 Maart	3,25	4	4,8
1 April—30 Sept.	3	4	5
Treinpaarden:			
April—Sept.	3	4	5,5
Rijschool:			
het geheele jaar	2	4	5,5

¹⁾ Zie de vele wijzigingen in de samenstelling en de grootte der rations.

	Hooi.	Stroo.	Haver.
Remontedepot:			
gedurende het jaar van vertrek, van 1 Januari tot het tijdstip van overgang naar de depots	4	6	4,5
Verzwaard ration:	3	4	5,5
Veldration:	3	4	6

Enkele opmerkingen omtrent deze rations laten wij hier volgen:

Het was zeker niet juist gezien om paarden, die in het Remontedepot, voor hun vertrek, 4,5 KG. haver, 4 KG. hooi en 6 KG. stroo ontvangen, op het tijdstip, dat zij in dressuur komen, van 1 October tot 31 Maart een kleiner ration te geven van 4,5 KG. haver, 3,25 KG. hooi en 4 KG. stroo.

Tot dit oogenblik heeft het paard niet behoeven te dragen en nu zal men het ration verminderen, wanneer het voor het eerst gereden wordt, den ruiters moet leeren dragen, gedwongen is zich een nieuw evenwicht te zoeken en dus veel meer in te spannen, dan toen het vrij rondliep!

Waarom de artilleriepaarden en die der cavalerie in den zomer *wel*, in den winter *niet* het zelfde ration krijgen is evenmin duidelijk.¹⁾

Een paard sterker te voeren, uitsluitend: omdat het wat zwaarder weegt dan een ander, schijnt ons niet rationeel; de verschillen in zwaarte tusschen het cavaleriepaard en het Iersch artilleriepaard zijn niet zoo aanzienlijk; zij zijn bijna nimmer meer, dikwijls minder dan $\frac{1}{10}$ van het lichaamsgewicht of 50 KG.

Zou elk mensch van 85 KG. meer moeten eten dan een van 77 KG.? Wij meenen dit te mogen betwijfelen; alleen in volmaakt gelijke omstandigheden zou daarvan sprake kunnen zijn. De inlandsche paarden wegen gewoonlijk iets zwaarder dan de Iersche, doch ook dit is niet voldoende, om ze grooter ration te geven. In het Remontedepot ontvangen de artillerie- en de cavaleriepaarden een even zwaar ration, waarin echter individueel, waar het noodig is, verandering wordt gebracht. Bij dit even groot ration is het, in het algemeen, gemakkelijker de artilleriepaarden, zoowel inlanders als Ieren, in goeden voedingtoestand te brengen, dan de cavaleriepaarden, die meer bloed hebben. Het bloedpaard eischt in verhouding tot zijn grootte meer haver dan het grovere paard, dat meer volumineus voedsel verlangt. Dit is een gevolg van de intensieve voeding, die het bloedpaard in tal van geslachten heeft gehad en het gebruik van dit paard in snelle gangen, waarvoor vereischt worden een gespierd, maar niet grof lichaam, zonder vet, geen onnoodig volume, doch flink ontwikkelde longen, dus diepte van borstkas zonder veel breedte, krachtig weefsel en harde, droge beenen.

¹⁾ Is het bovendien wel goed gezien het ration 's winters te verminderen? Sommige paarden doen het zelfde werk als in den zomer en bij koude is eene vermindering van haver niet gewenscht. Men ziet de paarden in den winter dan ook zeker niet in voedingstoestand vooruitgaan.

Dat de treinpaarden het grootste ration haver ontvangen is evenmin juist gezien. Deze paarden zijn van de batterijen of eskadrons naar den trein overgegaan, omdat zij den dienst te velde niet meer konden volgen, dus niet meer geschikt waren in snellere gangen arbeid te verrichten, hoewel zij bruikbaar zijn om, in stap of in een sukkeldraf, trekdienst te doen. Zulke paarden zijn echter volmaakt ongeschikt om in rijlessen te worden gebruikt, waar zij moeten draven, galoppeeren, over den boom springen en onophoudelijk wenden, zij zijn daarvoor te oud, te stijf, te onbuigzaam, terwijl de recruten op zulke dieren, die alle buigzaamheid hebben verloren, nimmer behoorlijk zullen leeren rijden. Ik misgun aan de treinpaarden hun 5,5 KG. haver niet, doch acht dit ration *veel meer noodig* voor jongere paarden, die *wel* in snelle gangen worden gebruikt. Het klinkt vreemd, dat de oudste paarden, die niet snel gaan, het zwaarste haverration genieten, evenals men verwonderd zou opzien van de stelling, dat de oudste menschen, wier spijsvertering, bovendien niet meer de beste is, grooter vleeschration, krachtiger voeding moeten hebben dan jongere menschen, of jongelieden nog in hun ontwikkeling!

De treinpaarden lijden het meest, wanneer ze gebruikt worden voor werk, waarvoor ze niet meer geschikt zijn, bijv. rijlessen aan recruten, of wanneer zij te zwaren of te langdurigen arbeid moeten verrichten, gepaard aan ongeregelde voertijden, gebrek aan tijd om hun voer te gebruiken of te verteren en slechte verzorging. Gedurende manoeuvres en kampen is hiervoor alle aanleiding, omdat het dan, natuurlijk meer dan anders, aan toezicht ontbreekt. Paarden kunnen veel arbeid doen, wanneer voeding, verzorging, arbeid en rusttijden oordeelkundig zijn geregeld; is dit niet het geval, dan helpt geen verzaamd ration en daar, waar deze regeling soms door een korporaal moet worden getroffen, is het duidelijk, dat zij dikwijls te wenschen overlaat. Treinpaarden hebben noodig onderhoudsvoedsel, jonge paarden bovendien nog voer, waardoor zich hun spieren, in verband met de training, kunnen ontwikkelen.

Zijn paarden slap of in minder goeden voedingstoestand, dan moet worden getracht, hiervan de oorzaak op te sporen, die niet altijd zoo voor de hand ligt, als men wel meent.

Alvorens dit nader te bespreken, een paar woorden over slapte en slechten voedingstoestand. Beide kunnen samengaan, doch zeer dikwijls is dit niet het geval, vooral bij jonge paarden, die in goeden voedings-toestand en toch zeer slap kunnen zijn.

Men verstaat in het algemeen door slapte het niet voldoende op kracht zijn van jonge, nog niet in alle deelen volwassen paarden. Slapte kan ook voorkomen bij uitgegroeide, anders krachtige paarden, als een gevolg van ziekte, van niet voldoende geacclimateerd zijn, of van gebrek aan krachtvoeder, enz. Gewoonlijk kan deze slapte spoediger worden overwonnen, al zijn er voorbeelden van paarden, die eerst na een half jaar

of langer aan het klimaat gewend waren. Het paard heeft een zeer sterk accomodatievermogen, doch het heeft tijd noodig om zich aan te passen aan de veranderde omstandigheden. De slapte van het jonge paard verdwijnt langzamer, het is in den groei, de spieren moeten zich meer ontwikkelen, het moet zich vormen voor den arbeid en dit zal slechts onder oordeelkundige behandeling geleidelijk kunnen geschieden, totdat het op het zevende jaar op volle kracht is gekomen.

Neemt het jonge paard niet in krachten toe, dan kan dit een gevolg zijn van onvoldoend of inferieur voer, maar ook van een verkeerd begrepen sparen, dus onvoldoende beweging in de open lucht, van eene dressuur, die niet geleidelijk genoeg voortgaat, te snel haar doel wil bereiken, geen rekenschap houdt met de individueele krachten van het paard en daaraan eischen stelt, waaraan het nog niet kan voldoen, omdat het niet de, daartoe noodige, voorbereiding heeft gehad; of wel, het kan een gevolg zijn van een niet hand aan hand gaan van oordeelkundige dressuur en training, dit laatste in de beteekenis van het op kracht brengen voor zijn dienst.

De beteekenis van slap en van krachtig is betrekkelijk. Het jonge paard, dat sterk genoeg is om in dressuur te komen, zal zich daarom nog niet dadelijk krachtig onder den ruitser bewegen; het vreemde onaangename gevoel van den last kan slechts langzamerhand verdwijnen, het paard de natuurlijke houding, waarin het zich voorheen bewoog, ook onder den ruitser vinden en dan eerst zullen de achterbeenen zich beter en krachtiger afzetten en de rug veerkrachtiger worden, in plaats van week en doorgezakt of opgetrokken en gespannen. Naarmate de opvoeding en de dressuur vorderen, moeten de krachten toenemen, waarvoor het ration haver voldoende moet zijn. Evenals een jongen, die in zijn groei is en wiens hersens en spieren te gelijker tijd moeten worden ontwikkeld, krachtig dient te worden gevoed, zoo is dit ook het geval met het jonge, in dressuur zijnde paard.

Te recht heeft men dit in Pruisen al vroeger ingezien; zoo geeft reeds in 1882 het voorschrift „Ueber die Naturpflęung im Frieden”, aan, voor in dressuur zijnde paarden, eene versterking van het gewone haverration, welke thans varieert tusschen 0,4 en 0,75 KG.

Wij zijn dan ook overtuigd, dat voor de jonge paarden bij de depots verzwaring van het haverration een eisch is.

Slechte voedingstoestand van gezonde paarden kan een gevolg zijn van: een niet oordeelkundig gebruik der paarden b.v. te veel arbeid of te veel arbeid in snellen gang, vooral in den verhaartijd;

slechte of onvoldoende verzorging of behandeling;

oververmoeidheid, wanneer dit samengaat, zooals in het bijzonder tijdens manoeuvres, met onvoldoende verzorging en slechte stalling, waardoor het paard zich na thuiskomst onaangenaam voelt, geen ruimte heeft lang uit te liggen en te rusten en hem frissche lucht ontbreekt. Onder die omstandigheden zal de eetlust verminderen en het verzaard

ration geen nut hebben, want het wordt niet gegeten of, al is dit wel het geval, niet behoorlijk verteerd.

Andere redenen voor een slechten voedingstoestand kunnen zijn, onvoldoende krachtvoer;

minder goede kwaliteit der fourage;

te weinig drenken;

ongeregelde voedertijden;

onvoldoende individualiseeren, wat betreft het voer;

niet *geleidelijk* genoeg wijzigen van het voer of het ration;

geen juiste verhouding tusschen haver en ruw voer, waardoor de digestie minder goed zal zijn; enz.

Bij de vaststelling der rations moet rekening worden gehouden met tal van zaken, met den leeftijd der paarden, het ras, de levenswijze van vorige geslachten, het klimaat, den geeischten arbeid, den duur daarvan, de snelheid en de gangen, die worden geeischt, en met den tijd en de gelegenheid, die aan de paarden gegeven kan en moet worden, om het voer te eten en te verteren.

Wij wezen hierop, omdat er velen zijn, die verbetering van den voedingstoestand uitsluitend zoeken in een verzwaard ration, anderen daarentegen in elke nieuwe theorie over voedingsleer, die toegepast op de practijk dikwijls zeer slechte gevolgen zou hebben. Wij zullen geen voorbeelden aanhalen, doch alleen constateeren, dat daar waar, in de noordelijk gematigde luchtstreek, snellen arbeid wordt geeischt, haver, tot nog toe, door geen ander krachtvoer vervangen is kunnen worden, zonder nadeel voor de snelheid en de volharding der paarden, niettegenstaande op eenzijdige wetenschappelijke gronden schijnbaar was bewezen, dat de eene of andere nieuwe voedingstheorie de beste was, de eenig ware.

Met een enkel woord zijn de, voor den minder goeden voedingstoestand onzer militaire paarden, mogelijke oorzaken genoemd, waarvan wij hier alleen de grootte en de kwaliteit van het ration zullen bespreken.

In Duitschland is in de laatste 20 jaar reeds tweemaal het ration verzwaard, in Frankrijk zijn bij herbaling wijzigingen aangebracht, die niet altijd verbeteringen waren, terwijl in ons land *een zeer groot aantal* veranderingen in grootte en samenstelling hebben plaats gehad, zonder dat het doel, verbetering van den voedingstoestand, is bereikt. Wij schrijven dit toe aan de reden, die in het begin van dit opstel werd genoemd, en meenen dan ook, dat alleen een grondig onderzoek tot een gunstig resultaat kan leiden; dit onderzoek te geschieden door eene commissie, die op practische en wetenschappelijke gegevens haar voorstellen baseert, en bevoegd moet zijn inlichtingen te vragen ter plaatse, waar zij dit noodig acht, of wel zich een of meer leden toe te voegen. Bij dit onderzoek zal blijken, dat, behalve andere te nemen maatregelen en voorzorgen, het ration haver moet worden vermeerderd en de kwaliteit van het hooi verbeterd.

Dit zou geleidelijk kunnen geschieden, naar onze meening, met geringe

vermeedering van onkosten. Wij zullen in grove trekken aangeven, hoe *wij* ons dit voorstellen.

Het ration, dat in het Remontedepot, na 1 Januari wordt gegeven aan de in dat jaar vertrekkende paarden, achten wij voldoende, zoolang deze in Milligen niet worden gereden. Kon dit wel en leerden de paarden reeds in het Depot den ruiter dragen en op rechte lijnen voorwaarts gaan, hetgeen een groote stap in de goede richting zou wezen, dan zou 0,5 KG. haver meer noodig zijn. Zoolang de paarden alleen gedreven worden, kan worden volstaan met het tegenwoordig ration.

De paarden, die in dressuur komen bij de depots der regimenten, dienen in elk geval van 1 April—30 September een zwaarder haver-ration te hebben dan nu; dit is zóó noodig, dat wij vermeenen hiermede niet mag worden gewacht, tot de rations voor alle paarden zijn herzien; men zou dit terstond kunnen verkrijgen door het ration der paarden in het Remontedepot, als proef, met 0,5 KG. stroo te verminderen.

In 1907 werd te Milligen verbruikt 1.344.000 KG. stroo bij een ration van 6 KG., dit ration op 5,5 KG. gebracht, zou eene besparing geven van 112.000 KG., dat à *f* 22 de 1000 KG. eene som vertegenwoordigt van *f* 2464, of, à *f* 80 de 1000 KG., 30.800 KG. haver; waarmede dus \pm 340 paarden gedurende zes maanden 0,5 KG. haver meer konden hebben.

Deze vermeerdering zou reeds eene verbetering zijn, al is zij op den duur niet voldoende en al ware het verkieslijk, het ration in het Remontedepot onaangeroerd te laten. Het is echter zulk een abnormale toestand, dat een paard in dressuur minder fourage outvangt dan vóór dien tijd, dat wij op deze wijze hebben getracht, daarin terstond verbetering te brengen.

Om tot de vaststelling van de verschillende rations te komen, dient een normaal ration te worden aangenomen, dit zou kunnen zijn: 3,5 KG. hooi, 4 KG. stroo en 5 KG. haver voor alle rijks- en officierspaarden der bereden Wapens. De ondervinding heeft ons geleerd, dat men met dit ration bij een dagelijkschen arbeid van 2 à 3 uur in elkaar afwisselende gangen, grootendeels in de buitenlucht, de meeste paarden in goede conditie kan houden, in eene conditie, waaruit zij spoedig tot zwaarderen arbeid geschikt kunnen worden gemaakt, *mits de fourage de noodige voedingswaarde bezit.*

De andere noodige voorwaarden, oordeelkundig gebruik, goede verzorging, enz., laten wij ditmaal buiten beschouwing, al zijn zij van even groote beteekenis als een behoorlijk ration.

Het is een eisch, dat elk eskadron en elke batterij dagelijks dit ration verbruikt, met dien verstande, dat individueel verschil in het ration mag worden gemaakt, door zoo noodig het eene paard meer of minder haver, het andere meer of minder hooi te geven, doch dat niet minder hooi en haver aan het geheel mag worden gegeven, om dit b.v. te bewaren voor later; wel mag stroo in hooi of haver worden omgezet, mits goede ligging en goeden stand aan het paard zijn verzekerd.

De jonge paarden der depots ontvangen 0,5 KG. boven het normaal ration, omdat zij behalve onderhoudsvoer, ook voer noodig hebben voor hunne verdere ontwikkeling, hun ration is dan:

3,5 KG. hooi, 4 KG. stroo, 5,5 KG. haver, hetgeen ons tegenwoordig verzwaard ration is, vermeerderd met 0,5 KG. hooi.

Dit zelfde ration achten wij voldoende als verzwaard ration;

het veldration, zooals het nu is, is eveneens voldoende, mits het paard tijd en gelegenheid worde gegeven om het te eten en te verteren.

In overweging zou ook kunnen worden genomen:

eene andere samenstelling van het ration der treinpaarden of vrijheid om daarin eventueel wijziging te brengen; en

eene toevoeging van suiker, aan het veld- of verzwaard ration, bij langdurigen arbeid en bij arbeid in snellen gang, b.v. officierspatrouilles, doch zonder vermindering van haver.

Het verzwaard ration wordt gegeven, zoodra de arbeid der paarden vermeerdert en de gemiddelde arbeidsduur, van 2 à 3 uur, wordt verlengd.

Vergelijkingen met de rations in andere legers gaan dikwijls mank, omdat hierbij vooral de qualiteit van de voermiddelen over het hoofd wordt gezien evenals het soort paarden; wij zullen ons hierin dus niet verdiepen. In Duitschland heeft men verschillende rations voor de onderscheidene soorten cavalerie; het haverration is zwaarder dan ons tegenwoordig ration, het minste, dat wordt gegeven, is 4,75 KG. aan de lichte cavalerie, het hooiration is slechts 2,5 KG. Hierbij valt op te merken, dat de haver niet eerste qualiteit is; HOHENLOHE releveert het feit, dat in 1870 en '71 de Duitsche paarden in Frankrijk, niettegenstaande den zwaren arbeid, in voedingstoestand vooruit gingen, omdat de Fransche haver van betere qualiteit was dan de Duitsche. Men leze ook het verslag van den Kapitein-paardenarts LAMÉRIS van zijne detachering te Berlijn, waarin hij op blz. 30 mededeelt, dat het ration der troepenpaarden in Duitschland te gering wordt geacht en de hoogst interessante opmerkingen, die hij hieraan vastknoopt.

In het Engelsche leger voert de cavalerie, die evenals de onze met Iersche paarden is geremonteerd, 5,44 KG. hooi en 4,54 KG. haver; de voedingstoestand der paarden is, bijna zonder uitzondering, uitstekend, beter dan die van de paarden der Duitsche cavalerie, waarbij echter in aanmerking moet worden genomen, dat de fourage in Engeland zeer goed is, het hooi meer voedingswaarde heeft dan het onze, de verzorging en verpleging der paarden buitengewoon goed is en de Engelschman en vooral de Ier hart heeft voor zijn paard.

Men ziet hieruit, dat het moeilijk is om vergelijkingen te maken tusschen de rations der verschillende legers, daar zooveel andere zaken invloed hebben op den toestand en het voorkomen der troepenpaarden.

Men kan echter constateeren: dat het voorkomen en de voedingstoestand van onze legerpaarden onvoldoende is; en

dat, ongeacht de andere oorzaken, die hiervoor aanwezig zijn, de paarden te weinig voedsel ontvangen.

Ware dit laatste niet het geval, dan zouden de paarden niet trachten het hongergevoel te stillen door het eten van, dikwijls in verrotting overgaand, strooisel.

De vermeerdering van het ration, die wij aangaven, is werkelijk niet te groot, en zal alleen dan voldoende zijn, als de fourage van goede kwaliteit is.

Hooi mag niet alleen als maagvulling worden beschouwd, het moet voedingswaarde hebben, en daarom dient het weinige hooi, dat het troepenpaard krijgt, van het beste te zijn, dat in ons land kan worden gevonden. Dit nu is alleen te verkrijgen door eigen aankoop, want geen aannemer kan concurreren, als hij zulk hooi moet leveren.

Het hooi, dat aan de troepenpaarden wordt verstrekt, is in het algemeen van bepaald onvoldoende kwaliteit.

Door eigen aankoop zal men niet alleen veel beter hooi verkrijgen maar ook goedkooper, wat ten goede zou komen van de vermeerdering van de rations.

Van 1907—1908 kostte het Kampereilandsch hooi in Milligen *f* 43 de 1000 KG., waaronder alle onkosten van aankoop, van den agent, van vervoer, dus ook de *f* 5 voor transport van Apeldoorn naar het Remontedepot, enz. zijn begrepen. De prijs was in Apeldoorn aan den wal *f* 38, een prijs, dien wij dus voor Deventer, Zutphen en Amersfoort niet hooger behoeven te stellen. Bij de *f* 38 komen in de garnizoenen nog andere onkosten voor berging, werkloon, toezicht, enz., doch de aannemingsprijzen waren respectievelijk in deze garnizoenen *f* 45, *f* 47 en *f* 50, zoodat die onkosten uit de verschillen der prijzen zouden kunnen worden betaald. Nog beter ware het, wanneer in sommige garnizoenen, die in eene streek liggen, waar rogge wordt verbouwd, ook het stroo rechtstreeks van de eigenaars werd gekocht. In Milligen werd *f* 22 voor de 1000 KG. stroo gegeven, terwijl in Zutphen aan den aannemer *f* 32 werd betaald. Nu ligt Milligen in dit opzicht zeer gunstig, maar wij vermoeden, dat uit de omstreken van Zutphen, als Beekbergen, enz., ook daar eene voldoende hoeveelheid stroo zou zijn aangebracht voor *f* 24 de 1000 KG.

In het werkje „Remontepaarden” gaven wij de gronden aan, waarom met goed gevolg hooi en stroo kunnen worden gekocht rechtstreeks van de personen, die het verbouwen, maar dat dit niet het geval was met haver, die van de groothandelaars in granen dient te worden aangeschaft, wij zullen hier dus niet in herhaling vallen.

De hiervoor genoemde commissie zou voor de verschillende garnizoenen dienen na te gaan, op welke wijze goede fourage het voordeeligst zou kunnen worden aangeschaft, of er gelegenheid zou wezen tot opslag van hooi en stroo, wat de kosten van berging, van het wegen, van toezicht en van arbeid zouden zijn en of in sommige garnizoenen turfstrooisel goedkooper en even goed als stroo of beter mag worden geacht.

Welk strooisel voor de paarden het beste is, is eene vraag, die reeds meermalen is besproken, turfstrooisel, vaste paillasse of eene combinatie

van beide, alle drie hebben voor- en nadeelen, die in nauw verband staan met de grootte der stallen, de ruimte der standplaats en het te houden toezicht.

Om paarden zoo goed mogelijk te plaatsen, moeten zij in ruime boxen staan, het strooisel dagelijks versch ondergebracht en de hoeven voor het goed functionneeren elken dag eenigen tijd op zand komen. Dit is natuurlijk onmogelijk voor de troepenpaarden, omdat het te veel ruimte en geld zou eischen.

In goede stallen, met behoorlijk ruime standplaatsen, zooals b.v. de artilleriestallen in Utrecht, zal men wel is waar aanvankelijk bij het leggen van vaste paillasse of turf meer strooisel noodig hebben, dan in oude, slechte stallen met te smalle en te korte standplaatsen zooals b.v. de cavaleriestallen in Deventer, doch de paillasse zal in de eerste beter blijven, langer kunnen liggen en op den duur zuiniger zijn, dan in de laatste.

Met al deze zaken dient rekening te worden gehouden evenals met de vragen:

in welke streken kan voor elk garnizoen het beste hooi worden gekocht?
kan het gemakkelijk daarheen worden verscheept? (vervoer per spoor is te onvoordeelig);

kan het stroo door de eigenaars, zonder te veel kosten en tijdverlies per wagen worden aangevoerd? enz.

Men ziet de taak der voorgestelde commissie is niet zoo gemakkelijk, evenmin als hare samenstelling; practijk en wetenschap moeten elkaar steunen, doch de practijk moet de beslissing geven.

Laat men nu niet bevreesd zijn, „dat het aankopen van hooi en stroo zoo moeilijk is, dat men zal bedrogen worden”, enz.

De aankoop van goed hooi en van goed stroo is gemakkelijker dan de keuring van, dikwijls gemengd, hooi en andere fourage volgens contract en volgens monster, met bovendien de kans, dat het bij eventueele afkeuring weder goedgekeurd kan worden door de herkeuringscommissie. Deze onze meening is door eene tienjarige practijk in het Remontedepot en aankoop van millioenen ponden fourage bevestigd.

Stroo te keuren, leert men al zeer spoedig en bij eigen aankoop van hooi, kan men het land zien, waarop het gewonnen werd, zich op de hoogte stellen van het tijdstip en de wijze van winnen, van het onderhoud van het land en van tal van andere gegevens, die op de voedingswaarde van grooten invloed zijn.

Toen vroeger de remontepaarden in Ierland door den aannemer werden geleverd, waren zij duurder en van een veel minder gehalte, dan nu zij rechtstreeks worden gekocht; wij zijn overtuigd, dat dit verschijnsel zich eveneens zal voordoen wanneer de fourage op die wijze wordt aangeschaft.

Zulk eene wijziging dient niet plotseling voor alle garnizoenen te worden ingevoerd; zij kan alleen dan goed werken, wanneer zij grondig wordt voorbereid en geleidelijk ingevoerd.

Men zou kunnen beginnen met den aankoop van hooi voor twee garnizoenen niet te ver van elkaar aan een waterweg gelegen en voor een zelfde korps, b.v. Kampereilandsch hooi voor Zutphen en Deventer. Dit zou geen nadeel voor het Remontedepot zijn, daar het Kamper-eiland naar onze schatting meer dan 4 millioen KG. goed paardenhooi opbrengt; de aankoop zou door den Directeur van het Depot kunnen geschieden en voor de levering de zelfde agent werkzaam zijn als thans, zoodat geen dwaze concurrentie zou in het leven worden geroepen.

Ook behoeft men geen vrees te hebben, dat om het hooi te koopen eene nieuwe *betrekking* moet worden gecreëerd, want een persoon, die zijn werk verstaat, kan dit in enkele dagen met den agent doen. De agent moet een vertrouwd, handig persoon zijn, die de streek, de eigenaars en zijn vak kent.

Hoe men intusschen moge denken over hetgeen hier werd besproken, het kan niet worden ontkend, dat:

1°. de voedingstoestand en het voorkomen der militaire paarden dringend verbetering eischen;

2°. de oorzaken van dezen toestand liggen, naast andere oorzaken, in te weinig voer en in de geringe voedingswaarde van het hooi.

J. H. KNEL.

NASCHRIFT.

Door bijzondere omstandigheden is dit artikel, reeds in Februari geschreven, eerst nu verschenen.

Volgens later ontvangen berichten is of wordt eene commissie door den Minister van Oorlog benoemd, tot nadere vaststelling der rations fourage en ontvangen de cavaleriepaarden der depots in den winter, of zullen zij ontvangen eene vermeerdering van ration van 0,5 KG. haver.

J. H. K.

Richtoefeningen bij de Bereden Artillerie.

Zonder zich te verdiepen in de beantwoording van de vraag, wat voor de bereden artillerie van meer gewicht is: paarden, die goed trekken, stukrijders, die goed rijden, of kanonniers, die het stuk goed bedienen, kan in ieder geval worden geconstateerd, dat eene batterij, waarvan het personeel niet behoorlijk richt, noch goed in de verschillende richtmethoden geoefend is, slechts eene uiterst geringe oorlogswaarde bezit, hoe goed hare organen overigens mogen werken.

De opleiding van het personeel der batterij tot richters en de beoefening van de verschillende richtmethoden moeten derhalve een onderwerp van voortdurende zorg voor den B.C. uitmaken. Weliswaar, vormen alle richtoefeningen slechts eene voorbereiding en moet het richten bij werkdadig schieten de kroon op het werk zetten, doch in verband met de hooge kosten der nieuwe munitie zal eene veelvuldige toepassing van laatstbedoeld richten wel altijd tot de vrome wenschen blijven behooren. Het dagelijks houden van goed geleide richtoefeningen kan het gemis aan praktische ervaring voor een zeer groot deel vergoeden.

Van niet minder gewicht is het, dat in de batterij dié manschappen bekend en ook kenbaar zijn, die goed richten. Waar eene batterij tegenwoordig, behalve de vrijwilligers, 8 lichten à 40 man bezit, waar er voortdurend wisseling plaats vindt onder de officieren en de onderofficieren, daar zullen bij mobilisatie de manschappen der oudere lichtingen en hunne eigenschappen aan een groot deel van het kader onbekend zijn. Bovendien wordt een deel van het personeel der batterij alsdan ingedeeld bij de reservebatterij, wellicht bij andere batterijen of bij nieuw op te richten formatiën. Een uiterlijk kenteeken der scherp-richters is derhalve bij de bereden artillerie zeker niet minder op zijn plaats, dan dit bij de infanterie en de cavalerie met de scherpschutters het geval is. Bij de vestingartillerie bezitten de z.g. stukcommandanten om overeenkomstige redenen reeds een onderscheidingsteeken.

Kon men ertoe besluiten aan de geoefende richters een *gouden* ster op de mouw toe te kennen, gelijk de onderofficieren-scherpschutters der infanterie dragen, dan zou dit de ambitie voor het richten zeker in hooge mate opwekken. Het toekennen van eene kleine dagelijksche toelage op de soldij schijnt over het geheel weinig gewaardeerd te

worden en levert daarom geen voldoende prikkel om zich krachtig toe te leggen op *zuiver* en *snel* richten. Wij zouden daarom de voorkeur geven aan, op gezette tijden, batterij-gewijze te houden richtwedstrijden, waarbij prijzen van blijvende waarde met inscriptie worden uitgelooft. De goede richters verkrijgen op die wijze eene of meer herinneringen aan hun diensttijd. Aldus moedigt men in Denemarken bij de infanterie het goed schieten aan, wat daar blijkens de ervaring zeer op prijs wordt gesteld.

Het vormen van goede richters heeft sedert de invoering van het snelvuurgeschut eene verhoogde beteekenis gekregen: de richtmiddelen zijn ingewikkelder en nauwkeuriger geworden; er is veel meer uit te halen, dan zulks met den opzet van het kanon van 8 cm. St. het geval was; het aantal indirecte richtwijzen is uitgebreid en daarvan zal veel meer gebruik worden gemaakt dan voorheen. Er dient derhalve bij de opleiding van het personeel de meest mogelijke zorg besteed te worden aan de richtoefeningen. Bij die opleiding moet onderscheid worden gemaakt tusschen het richtonderwijs, aan iederen man te geven, en die richtoefeningen, welke meer doorzicht en handigheid vereischen, of waarbij het aankomt op eene goede samenwerking van St. Ct., richter en hulprichter, c.q. tusschen de verschillende stukken der batterij. Deze laatste oefeningen moeten bijna uitsluitend gehouden worden met de meer ontwikkelde van de lichte en met de goede richters.

De gang der opleiding, gelijk wij ons dien denken, zal hieronder kort uiteengezet worden.

A. De opleiding van den gewonen man tot richter.

Dit onderricht heeft ten doel iederen recruit, trapsgewijze opklimmende, te leeren richten op allerlei oorlogsdoelen, zoowel stilstaande als in beweging zijnde. Eene verklaring in *hoofdtrekken* van de inrichting, het gebruik en de werking der richtmiddelen moet met het eerste richt-onderwijs samengaan. *Het is van het uiterste gewicht, dat deze verklaring door de klasse (sectie-)commandanten gegeven wordt en niet door onderofficieren.*

In de eerste plaats worden de eenvoudigste, in het Reglement genoemde, afzonderlijke verrichtingen van den richter onderwezen, terwijl vervolgens ook met de beoefening van het richten zelf een aanvang wordt gemaakt. Van den beginne af moet den man goed duidelijk worden gemaakt, dat richten bestaat uit twee, van elkaar onafhankelijke handelingen: 1°. het geven van de vereischte zijdelingsche richting, waartoe een bepaalde hoekmeterstand wordt gecommandeerd ¹⁾ en 2° het geven van de hoogterichting, waartoe een bepaalde afstand bevolen wordt, c.q. onder correctie voor den terreinhoek. Eerstgenoemde handeling is wederom in tweeën te verdeelen:

¹⁾ Het niet commandeeren van een H.M.S. is synoniem met het commandeeren van een H.M.S. = 0.

- a. de voorloopige zijdelingsche richting over het schild en
 b. de zuivere zijdelingsche richting door den kijker.

Natuurlijk wordt begonnen met het richten op zich zuiver afteekende punten, opdat de onderwijzer de nauwkeurigheid der richting scherp kan beoordeelen en zoo noodig doen verbeteren (kruispunt e.d.).

Is de man in deze meest eenvoudige richtwijze goed geoefend, dan wordt geleidelijk opgeklommen tot het moeilijke en meer samengestelde: richting op eene baak en op een hulprichtpunt; het plaatsen van de baak; het geven van de hoogterichting met behulp van de luchtbel; het zoo juist mogelijk richten op zich minder scherp afteekende doelen, heggen, boschranden, enz., waarbij, evenals bij de infanterie, steeds moet worden ingeprent te richten op den voet van het doel, enz. Langzamerhand laat men nu ook verschillende oorlogsdoelen optreden; hierop wordt bij de bespreking van het richten op bewegende doelen uitvoeriger teruggekomen.

Bij de opleiding bestaat het gevaar, dat vooral het lagere kader te lang blijft stilstaan bij het richten op zich zuiver afteekende punten, die in den oorlog zelden of nooit voorkomen. Hiertegen moet worden gewaakt door, zoodra dit mogelijk is, minder scherpe richtpunten te kiezen en ook bij de richting op deze den grootst mogelijken graad van nauwkeurigheid te eischen.

Zoodra het meest eenvoudige geval voldoende beoefend is, moet het richten op laatstbedoelde punten regel worden. Heeft men geen oorlogsdoelen in natura (hiervoor kan bijna altijd gezorgd worden), dan kunnen muurschilderingen en het panorama-VERFF goede diensten bewijzen.

Is de man eenmaal hierin geoefend, dan wordt ook overgegaan tot de moeilijkste richtwijzen en aanverwante handelingen, die met de minder ontwikkelden uitsluitend mechanisch uitgevoerd, derhalve niet verklaard worden: richten op springpunten¹⁾; richten op richttoestel en baak B.C. (wat veel oefening, overleg en een goede samenwerking vereischt²⁾); het evenwijdig stellen aan een nevengeplaatsten vuurmond, het opmeten van den terreinhoek, de hoogte van den horizon, de breedte van het doel, enz. Behalve den zeer achterlijken zal men tijdens een actieven diensttijd van één jaar (en a fortiori in twee jaar) aan het geheele personeel eener lichte deze verrichtingen kunnen leeren. Zeer veel werk moet worden gemaakt van het richten op bewegende, op snel verschijnende en op snel verdwijnende doelen, aangezien deze, en deze *alleen*, de meest voorkomende oorlogsdoelen vormen.

Wordt bij de opleiding in het richten wel eens te lang en te uitsluitend geoefend op zich scherp afteekende punten, de fout, dat te weinig werk wordt gemaakt van het richten op bewegende doelen is nog meer algemeen. Is de batterij eenmaal goed geoefend in het meer

¹⁾ Hiervoor moet per afdeling minstens één toestel beschikbaar zijn.

²⁾ Zie: „De moeilijkste verrichtingen der indirecte richting” door P. L. BERGANSIUS, Militaire Spectator, 1907; blz. 289 vgg.

eenvoudige, dan moeten deze doelen bij het onderwijs in het richten en derhalve later ook bij de batterij-oefeningen *regel*, de stilstaande doelen uitzondering worden. Wie het meerdere kan, kan ook het mindere.

Ook bij het richten op bewegende doelen moet er eene methodische opklimming bij den aard der oefeningen bestaan: men oefent eerst met één stuk, daarna met eene sectie, daarna met de geheele batterij. Eerst neemt men recht naderende, dan recht zich verwijderende doelen; vervolgens komen doelen aan de beurt, die zuiver dwars door het schootsveld trekken; eindelijk die, welke zich willekeurig bewegen. Het tempo van het doel is eerst stap, daarna draf, eindelijk galop. Eerst neemt men rechtopgaande manschappen tot doel, daarna voertuigen, ruiters, enz. C.q. kunnen ook voorbijgangers, burgervoertuigen en al, wat zich beweegt (spoorreinen, booten, schuiten, enz.), tot doel genomen worden, mits deze op voldoende afstand verwijderd zijn en geen te hooge, d. z. onnatuurlijke eischen aan de verplaatsing van den staart der stukken stellen.

Aldus bovenstaande elementen op allerlei wijzen samenstellende, kan men van het eenvoudige geleidelijk opklimmen tot het meest ingewikkelde, moeilijkste richten op bewegende doelen. Wij zullen hier, ter wille van de beknoptheid, niet al deze gevallen bespreken, doch slechts, om de methode aan te duiden, eene enkele oefening iets nader uitwerken.

Vooraf zij nog opgemerkt, dat richtoefeningen alleen dan van groote waarde zijn, indien de man telkenmale gecontroleerd wordt. Hier, zoowel als elders, leert hij alleen, indien men hem voortdurend op zijn fouten attent maakt en den eisch stelt, dat die fouten geleidelijk in omvang afnemen.

Eene richtoefening op bewegende doelen kan het volgende verloop hebben.

De batterij wordt aan den rand van een ruim en overzichtelijk terrein opgesteld. Is er voldoende personeel, dan worden model-bedieningen ingedeeld en wordt aan de richtoefening eene batterij-oefening verbonden; is er hiertoe te weinig personeel, dan bepaalt men zich tot eene zuivere richtoefening; per stuk kan dan met een stukcommandant, een richter en een hulprichter worden volstaan. Bij de eerste oefeningen in deze richtwijze in batterijverband verdient dit laatste zelfs aanbeveling; het overige personeel kijkt dan toe en lost het richtend personeel af, tenzij men over meer dan zes stukken beschikken kan. Sectiecommandanten moeten in ieder geval worden ingedeeld. De batterijcommandant heeft een trompetter bij zich.

Als doel treedt een zeker aantal manschappen op, b.v. zes, waarvan de eene helft voorzien is van witte, de andere helft van roode vlaggen. Bij de eerste oefeningen staan zij onder commando van een wachtmeester of korporaal; na enkele oefeningen is zulks niet meer noodig.

Met behulp van de signalen: voorwaarts, halt, stukken links-omkeert,

hoofd van de colonne links (rechts, half links, half rechts), waarbij *ieder* man deze wending uitvoert, stap, draf en galop heeft de B.C. het doel als het ware aan een touwtje en kan hij het alle bewegingen doen uitvoeren. Is het doel ver verwijderd, dan moeten tusschenposten (trompetters) geplaatst worden; eene telefoon, voerende naar het midden van de strook, waarin men het doel zich laat bewegen, zou dan goede diensten kunnen bewijzen.

Telkens, wanneer het signaal: „halt” geblazen wordt, houdt het deel *onmiddellijk* stil en gaan de richters op *het zelfde* oogenblik van hunne zitplaatsen. De sectie- of de stukscommandanten kunnen nu nagaan, in hoeverre de richting goed is bijgehouden, c.q. de richters op hun fouten attent maken en de afwijkingen in hoogte en breedte doen opmeten.

Veelvuldig moet bij deze oefeningen gericht worden op doelen, die dwars door het schootsveld gaan, opdat de richter de handigheid krije om den vuurmond, wanneer hij zijdelings in zijn uitersten stand gekomen is, snel in den anderen uitersten stand op de affuit te verdraaien, terwijl de hulprichter, door het *snel* en in de *juiste mate* omzetten van den staart, den vuurmond opnieuw eene richting geeft, iets vóórwaarts van het doel.

Men kan bij de oefening aannemen, dat de zes doelmanschappen de stukken eener vijandelijke batterij voorstellen; men kan ook aannemen, dat zij de dichtste deelen (kernen) eener vijandelijke tirailleurlinie vormen, in welk geval men ook een ander getal manschappen nemen kan. Door middel van de witte en roode vlaggen heeft de B.C. het in de hand eenige verandering te brengen in de richtpunten, door nu eens het vuur te concentreeren, dan weer te verdeelen, dan weer enkel op ééne of meer roode (of witte) vlaggen over te brengen. Zóó wordt de noodzakelijke samenwerking en het elkaar begrijpen van B.C., S.Ct^{en}., St.Ct^{en}. en richters ingeleid en leert men dezen laatsten snelheid van opvatting.

Is het voorterrein eenigermate bedekt, dan zullen de doelen vanzelf af en toe voor de betrokken stukken onzichtbaar worden en moeten de richters leeren uit eigen initiatief onmiddellijk op een ander, zichtbaar deel van het doel te richten, hiervan hun St.Ct. onderrichtende. Is het voorterrein geheel open, dan kan de B.C., zoodra het personeel eenigermate in deze richtwijze geoefend is, gelasten, dat enkele manschappen van het doel plotseling hun vlag strijken en zich dekken, om eenigen tijd later verrassend weer te voorschijn te komen. Aldus traspwijze van het eenvoudige tot het moeilijke opklimmende, kan men ten slotte eene tirailleurlinie nabootsen, die bij gedeelten sprongwijze voorwaarts (terug) gaat en zich na elken sprong dekt.

Is de batterij goed in deze richtwijze geoefend, dan neemt men ruiters of voertuigen tot doel, die zich in alle gangen bewegen, terwijl eindelijk, om de batterij vlot te maken, het afslaan van verrassende, werkelijk voorgestelde cavalerieaanvallen uit elke richting veelvuldig moet worden beoefend.

Heeft de nieuwe lichting het bovenstaande behoorlijk onder de knie, dan is het winterhalfjaar hiermede zeker verstreken. De batterij rukt nu voortaan iederen dag uit, waarbij het bovenstaande in allerlei gevarieerde terreinen kan beoefend worden.¹⁾ Behelpt men zich aanvankelijk als doel met eigen personeel (oude lichting, korporaals en ordonnansen te paard, voorwagens), later verdient het aanbeveling te oefenen in samenwerking met eene andere batterij, of met eene compagnie of een eskadron uit het eigen garnizoen. Voor de eerste oefeningen moet door de beide commandanten een programma op tijd worden vastgesteld, terwijl de horloges gelijk gezet dienen te worden. De troep, die als doel optreedt, zal meermalen op vooraf overeengekomen tijdstippen 10 à 15 minuten in ééne positie moeten blijven, om den commandant der richtende batterij in staat te stellen de richting bij zijn stukken te doen controleeren, c. q. eene korte bespreking te houden.

In den aanvang werd er reeds op gewezen, van welk een belang het is, dat de B.C. zijn goede richters kent. Hoe hij tot die kennis geraken kan, blijkt uit de laatstelijk hier beschreven oefening. Wanneer het doel halt houdt, kunnen de richtfouten in hoogte en breedte worden gemeten; daardoor kan de geoefendheid der richters vergeleken worden. Het spreekt vanzelf, dat aan de richtfouten in hoogte eene grootere waarde moet worden toegekend; zij moeten bij de onderlinge vergelijking met 2 of 3 vermenigvuldigd worden. Deze methode is echter eerst dan toe te passen, wanneer de lichting de noodige vaardigheid in het richten verkregen heeft, d. i. niet vóór Februari of Maart.

Aanvankelijk dient derhalve een andere werkwijze gevolgd te worden. Die, welke hierna beschreven wordt, stelt den B.C. tevens in staat om de vorderingen van ieder man in het richten na te gaan en schenkt hem bovendien een beeld van het nuttig effect der dagelijks te houden richtoefeningen bij het stuk. Bedoelde werkwijze is de volgende.

Zoodra de manschappen eenigermate vertrouwd zijn met de inrichting van den opzet en met het richten op een kruispunt, derhalve ongeveer medio October, vindt er voor de geheele lichting eene oefening in het prijsrichten plaats. De uitkomsten dier oefening worden in een staat neergelegd en voor de geheele batterij getotaliseerd. Voortaan vindt om de maand eene dergelijke oefening plaats. Door onderlinge vergelijking vindt men: *a.* de relatieve vaardigheid der manschappen in het richten, *b.* hun vorderingen, *c.* de vermeerdering in richtvaardigheid van de geheele lichting.

Het bedoelde prijsrichten vindt plaats door den opzet te bezigen,

¹⁾ Op de gronden, ontwikkeld in onze artikelen nopens de oefening en de organisatie der bereden artillerie, achten wij het noodzakelijk om aan de detailoefeningen niet meer dan een half jaar te besteden, opdat er gedurende het zomerhalfjaar dagelijks in batterijverband uitgerukt en geoefend kan worden.

zoals voorheen de controle-opzet. Met een bepaalden hoekmeterstand en eene bepaalde O.H., voor allen gelijk, richt de man het kanon op het kruispunt en verwijdert zijn oog van den kijker. De onderwijzer verdraait nu den hoekmeter een drietal slagen rechts of links, den opzet een drietal slagen op of af (voor allen ongeveer evenveel), waarna de man door het verdraaien van hoekmeter en opzet de richtlijn weder op het doel brengt. Is hij gereed, dan worden de afwijkingen ten opzichte van de oorspronkelijke standen opgenomen en genoteerd, waarbij wederom aan de hoogt fouten door vermenigvuldiging een verhoogde invloed wordt toegekend. De bewerking wordt driemaal uitgevoerd. De som der 3 uitkomsten strekt tot maatstaf van beoordeeling. ¹⁾ Daar *zuiver* richten boven snel richten gaat, wordt de tijd aanvankelijk voor allen gelijk en ook ruim genomen. B.v. bij den eersten wedstrijd $1\frac{1}{2}$ minuut, een maand later 1 minuut, de volgende maal $\frac{1}{2}$ minuut, een bedrag, waarbeneden men niet gaan moet. Nog later kan ook de tijd opgenomen en in rekening gebracht worden van af het C^o. van den onderwijzer: „Begin” tot de mededeeling van den man: „Klaar”. Het blijft echter altijd moeilijk een juisten vorm te vinden om laatstbedoelden factor in rekening te brengen en, daar de verschillen tusschen de goed geoefenden toch altijd slechts enkele seconden bedragen, verdient het, om overhaasting niet in de hand te werken, geen aanbeveling aan den tijd, dien het richten neemt, een overwegenden invloed toe te kennen. De onderwijzer moet tijdens de richting goed opletten, dat de man het oog niet tersluiks van den kijker verwijdert en op de verdelingen vestigt.

Wil men na enkele maanden dit prijsrichten iets minder eenvoudig maken, dan kan, in plaats van op een kruispunt, gericht worden op een zich minder scherp afteekenend punt. In de gemaakte fouten spiegelt zich dan het vermogen van ieder man af om het opgegeven richtpunt te onthouden en te herkennen, een vermogen, dat voor het richten *te velde* van groot gewicht is.

Wordt bij de batterij dagelijks en methodisch werk gemaakt van de richtoefeningen, dan zal de gunstige invloed daarvan zich afspiegelen in het gemiddelde totaal der fouten per man, bij het maandelijksch onderzoek onder overigens gelijke omstandigheden verkregen.

B. *Richtoefeningen voor de meer ontwikkelden en voor de goede richters.*

Met deze oefeningen moet aangevangen worden, nog vóór die, onder A. genoemd, geheel doorlopen zijn. Wordt de lichting na eenigen tijd verdeeld in drie klassen, de goede, de middelmatige en de minst ge-

¹⁾ Vreest men, als gevolg van speling in den opzet en dooden gang in de schroeven, voor een ongelijken maatstaf van beoordeeling, dan kan men bij allen den hoekmeter in den uitersten stand rechts of links duwen, enz.

vorderde recruten bevattende — een verdeeling, die met het oog op de geheele opleiding aanbeveling verdient —, dan kan men op het tableau van eerstbedoelde klasse een groot aantal richtoefeningen doen voorkomen, terwijl bij de minst gevorderden hoofdzakelijk werk wordt gemaakt van de elementaire bediening van het kanon bij directe richting. Aldus houdt men zooveel mogelijk rekening met ieders ontwikkeling en zijne daarmede verband houdende toekomstige bestemming in de oorlogsbatterij.

Gaat men later over tot richtoefeningen in batterijverband, dan worden de meest ontwikkelde der lichte (de a.s. milicien-korporaals en -wachtmeesters) en de goede richters veelvuldig ingedeeld, onderscheidenlijk als stukcommandanten en als richters of hulprichters, de anderen slechts eene enkele maal en dan nog slechts bij eenvoudige oefeningen.

Eerstbedoelde manschappen moeten vooraf eene volkomen kennis van de richtmiddelen hebben verkregen. Zij moeten begrip hebben, hoe men een hoek door middel van zijn hoog meten kan; begrijpen, dat de $\frac{\circ}{\infty}$ van den hoekmeter, den opzet en den terreinhoek volkomen de zelfde zijn; dat een hoekmeterstand 31—48 feitelijk niets anders is dan een hoek van 3148 $\frac{\circ}{\infty}$.¹⁾ Zij moeten een juist begrip hebben van den terreinhoek en behooren het meten van breedten en breedteafwijkingen, alsmede het geven van correctiën daarvoor volmaakt meester te zijn. Ook dienen zij een juist inzicht te hebben in de verschillende richtmethoden en de gevallen, waarin zij toegepast kunnen worden. Men onderscheide hierbij: a. geheel open en overzichtelijk terrein; b. niet overzichtelijk terrein, doch niettemin nog enkele hogere hulprichtpunten (dak, toren, boom, molen, enz.); c. eene dekking kort vóór de batterijstelling, die alle uitzicht belet. Dit theoretisch onderwijs, waarbij nu ook eene verklaring wordt gegeven van, wat te voren slechts mechanisch werd uitgevoerd (zie onder A.), wordt gedurende de richtoefeningen gegeven.

Tot de bovenbedoelde richtoefeningen behooren o.a. de volgende:

1°. Tijdens eene gewone bediening wordt plotseling het C^o.: „Cavalerie $\frac{\text{links}}{\text{rechts}}$ voor, GKT. nul” gedaan, onder zuivere aanduiding van de richting, waarin de cavalerie wordt waargenomen. Zoodra de vuurmonden verplaatst zijn, wordt bij elk stuk met behulp van den hoekmeter nagegaan, welke fout de St.Ct. bij het verplaatsen van den staart in breedte heeft gemaakt, terwijl de fout, door N°. 1 begaan (elevatie of declinatie), met den opzet wordt gemeten. Men kan de manschappen van te voren ook afvragen, in welke richting de zielen

¹⁾ Bij niet ontwikkelde recruten, die natuurlijk niet in deze bijzonderheden kunnen afdalen, vindt men bij verklaring van de verdeelingen van den hoekmeter steeds veel baat door ze te vergelijken met guldens en centen. Die vergelijking slaat altijd in.

helt. Vooral het waterpas stellen van den vuurmond eischt blijkens de ervaring veel oefening.

2°. Het *snel* na elkaar doen uitvoeren van b.v. een vijftal richtingen op eene baak, vóór een der raden geplaatst. Vóór de eerste richting worden eene hulpcorrectie en de afstand opgegeven, vóór volgende richtingen worden telkens een belangrijk aantal duizendsten correctie meer of minder en een andere afstand gecommandeerd. Na afloop der laatste richting gaat men na, of de hoekmeterstand goed is bijgehouden en of de vuurmond behoorlijk gericht staat.

3°. Het doen uitvoeren van het C°: „Breed spreiden”, nadat de vuurmond eerst gericht is op een zich duidelijk afteekend richtpunt. Na afloop van de 5^e beweging met het draaiwiel kan met behulp van den hoekmeter worden afgelezen, hoeveel ‰ het stuk uit de oorspronkelijke richting staat.

4°. Het doen plaatsen van eene baak in de richting van den op 0 gestelden hoekmeter. Hierbij den tijd, voor de handeling vereischt, op te nemen en de gemaakte fout na te gaan, alsmede de vraag, of de baak wel op minstens 30 M. vóór den vuurmond is geplaatst.

5°. Het *op het oog* doen uitzetten van eene baak op minstens 30 M. voor den vuurmond en in de as van den op 0 gestelden kijker. Vervolgens met den hoekmeter de gemaakte fout meten. Deze oefening schenkt N°. 2 handigheid in het kiezen van zijn juiste plaats bij het uitzetten van de baak. (Zie 4°.)

6°. Het doen geven van de voorloopige zijdelingsche richting over het schild, zoodra een bepaald richtpunt en een bepaalden H.M.S. gecommandeerd zijn. Met behulp van den kijker kan daarna de in breedte gemaakte fout in ‰ gemeten worden. (Oefening voor N°. 3.)

7°. Het opmeten van de uiterste hoekmeterstanden, waarbij nog door het richtgat van het schild kan worden gericht, d. i. zonder de verlengstang uit te schuiven en het bovenschild neer te slaan. Deze hoekmeterstanden zijn 1—78 en 60—92, waaruit volgt, dat de kijker zich niet midden achter het richtgat bevindt.

8°. Het doen verplaatsen van de baak, wanneer de hoekmeterstand ten opzichte van de oorspronkelijke baak een zoodanige wordt, dat weldra niet meer door het richtgat op de baak zou kunnen worden gericht. Dit om het neerslaan van het bovenschild te voorkomen (zie 7°). Het betrokken stuk werkt daarna met eene hulpcorrectie, c.q. eene gewijzigde hulpcorrectie. Men kan ook blijven doorrichten met neer- geslagen bovenschild en uitgeschoven verlengstang. De onderwijzer laat dan den hoekmeterstand door eenige correctiën zóó toenemen, dat de as van den vuurmond geleidelijk komt in de richting van de, oorspronkelijk vóór een der raden geplaatste baak. Dit maakt hare verplaatsing noodig. Het stuk moet nu rekening houden met eene gewijzigde hulpcorrectie.

9° Het verrichten van eene rondmeting met behulp van een zeker aantal tusschenpunten. Zijn alle hoeken juist gemeten, dan moet hare som 6300 ‰ zijn.

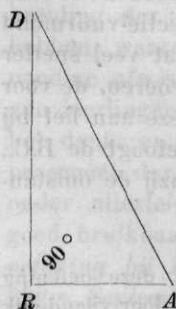
10°. Het plaatsen van 2 vuurmonden in den uitersten stand schuinsrechts of schuinslinks, waarin door het meest teruggetrokken stuk nog mag worden gevuid.

Volgens het Reglement maakt die stand een hoek van 45° met de lijn van batterij. Staan de stukken eener sectie loodrecht op die lijn, dan leest men met den hoekmeter van het linkerstuk, richtende op het rechter, een stand af van $\frac{6300}{4}$ of 15—75. Staan de vuurmonden in den uitersten stand schuinsrechts, waarin nog gevuid mag worden, dan wordt bij het linkerstuk, richtende op den hoekmeter van het rechter, een hoekmeterstand afgelezen van $\frac{6300}{8}$ of 7—87⁵. Beneden dit bedrag mag hij niet dalen. Men kan ook van het rechter op het linker stuk meten en krijgt dan een ander getal. Voor den uitersten stand schuinslinks gelden weer andere grenzen. Men kan deze, onder korte vermelding van de beteekenis, met witte verf op de achterzijde van het schild doen aanteekenen.

Nadat de stukken eener sectie of batterij eenige malen in den uitersten toelaatbaren stand zijn opgesteld, kan men vorderen, dat de meest ontwikkelde manschappen hierop oog krijgen. De onderwijzer laat nu de vuurmonden in een twijfelachtigen stand opstellen en vraagt hun af, of nog mag gevuid worden, dan wel of het achterste stuk hersteld moet worden. Hebben eenigen zich hieromtrent uitgesproken, dan wordt het met den hoekmeter nagegaan.

11°. Met den opzet doen opmeten, of een vuurmond, op eene bepaalde plaats opgesteld, over eene bepaalde, voorgelegen dekking kan vuren en zoo ja, op welke afstanden. Is geen voorgelegen dekking aanwezig, dan kan deze gemarkeerd worden door eene in den grond gestoken baak, waarvan de bovenkant de hoogte der dekking aangeeft. Heeft men den minimum-afstand gevonden, waarop nog gevuid mag worden, dan wordt de vuurmond daarop gericht, het sluitstuk geopend en de juistheid van den stand gecontroleerd door langs de zielas te zien.

12°. Het meten van den afstand tot het doel, door met den hoekmeter van den op het doel D gericht vleugelvuurmond R een rechten hoek DRA uit te zetten, in A op een afstand $RA = 25, 50$ of 100 M. het toestel B.C. te plaatsen en den hoek DAR met behulp van dit toestel te meten. Heeft men tevoren eene tabel vervaardigd, dan kan uit de grootte van dezen hoek onmiddellijk de afstand tot het doel worden nagegaan. Neemt men b.v. $RA = 50$ M., dan is de afstand tot het doel $DR = 50 \times \text{tg. } DAR$.

13°. Het snel leeren opvatten van bepaalde punten in het voorterrein naar de aanwijzingen van den B.C. en van de luitenants der batterij. Door deze oefening wordt een behoorlijk elkaar begrijpen in de batterij

gewaarborgd tusschen den B.C., de S.Ct^{en.}, de St.Ct^{en.}, de richters en de hulprichters. Voor eene snelle en juiste doelopvatting en doelverandering bij het vuren met directe richting is deze oefening van overwegend belang. Zij kan plaats vinden of met de stukken, in welk geval de juiste opvatting der richters en der St.Ct^{en.} door den onderwijzer het best kan worden gecontroleerd of zonder stukken bij iedere kaderoefening in het terrein of ook van uit ieder hoog gelegen venster der kazerne, waar men behoorlijk uitzicht voor zich heeft. Eene eerste oefening in dit opzicht kan zelfs binnenskamers plaats vinden op een, op een bord geschetst panorama.

14°. Het doen richten van de stukken eener batterij op springpunten. Hierbij wordt eene bepaalde breedteverdeling gecommandeerd op den vuurmond, tegenover het inschietpunt gelegen, en, zoodra de baken uitgesteld zijn, nagegaan of dit bij alle stukken goed is geschied en of ieder stuk met den juiststen hoekmeterstand op de springpunten heeft gericht.

15°. Het doen afgeven van een vuur: „Vooruitgaand-Breed spreiden”. Nadat de 15 schoten afgegeven zijn, worden de zijdelingsche stand van den vuurmond ten opzichte van het doel, de juiste stand van den opzet en de elevatie nagegaan. Heeft men per vuurmond 15 exercitie-GKT. met verdeelde sasringen voorhanden (zoo niet, dan moet de oefening stuk voor stuk plaats vinden), dan kan aan deze richtoefening een oefening voor N°. 4 verbonden worden in het juist en suel tempeeren. Men ziet daartoe de tempeering der 15 projectielen na. ¹⁾

Zoodra elke der hiergenoemde richtwijzen door het personeel der batterij goed wordt gekend, moeten zij ook bij de batterij oefeningen toegepast worden. Van deze laatste moet zeer veel werk worden gemaakt om in de batterij te voet eene behoorlijke samenwerking tusschen den B.C., zijn kader en het verdere personeel te verkrijgen.

Behalve de hier genoemde richtoefeningen en het richten op bewegende doelen, daarvóór beschreven, moet ook veelvuldig het in de richting brengen der batterij met behulp van een zichtbaar hulprichtpunt beoefend worden, alsmede het evenwijdig stellen der stukken aan den directie-vuurmond, die te voren met behulp van het toestel B.C. in de richting is gebracht. Dit evenwijdig stellen kan op 2 wijzen geschieden: of stuk na stuk, of alle overige stukken te gelijk op den directie-vuurmond (hulprichtpunt rechts of links). De laatste methode gaat veel sneller dan de eerste. Door beide achtereenvolgens te doen uitvoeren, de voor de uitvoering vereischte tijden te doen opnemen en deze aan het bij de oefening aanwezige personeel bekend te maken, behoort de B.C., dat de eerstgenoemde methode eene onpractische is, tenzij de omstandigheden hare toepassing noodzakelijk maken.

¹⁾ Ook na het invoeren van een tempeertoestel behoudt deze oefening beteekenis, daar het toestel verloren gegaan kan zijn of, b.v. door vijandelijk vuur, onbruikbaar geworden.

Gelijk bij alle oefeningen in het terrein met aangespannen stukken gewerkt moet worden op *onzichtbaarheid*, *juistheid* en *snelheid*, en deze drie factoren bij iedere oefening gecontroleerd moeten worden (eerstgenoemde door het uitzenden in het voorterrein van 1 of 2 kleine patrouilles, met kijkers gewapend; overschietend kader), zoo moet bij de richt- en de batterij-oefeningen steeds gewerkt worden op *juistheid* en *snelheid*. Beide worden gecontroleerd en voor overeenkomstige oefeningen met elkaar vergeleken. Daaruit blijkt den B.C., hoeveel zijne batterij in den loop van het zomerhalfjaar in vaardigheid wint. Om de *juistheid* te controleeren verdient het aanbeveling de verschillende indirecte richtmethoden veelvuldig met behulp van het toestel B.C. toe te passen op voor de batterij zichtbare, doch haar door den B.C. verzwegen doelen. Zijn de vuurmonden gericht en de bakken gesteld, dan gaat de B.C. stuk voor stuk na, of de vuurmonden inderdaad met of zonder breedteverdeeling op het door hem beoogde doel gericht zijn. Hij laat de grootte der fouten opmeten en, zoo deze aanzienlijk blijkt, de oorzaak daarvan opsporen.

Zóó kan men ook, als ware het doel onzichtbaar, het vuur op een zichtbaar, bewegend doel met behulp van het toestel B.C. beoefenen. Achter ieder stuk wordt een man kader geplaatst, die op het oogenblik, dat bij het betrokken stuk een schot valt, met behulp van een meetlatje, c.q. met den hoekmeter van den opzet, de afwijking van den vuurmond uit de strekking van het doel meet en deze den B.C. toeroept, alsof het de waargenomen afwijking van het projectiel is. Aldus kan de B.C. zichzelf oefenen in de moeilijkste vuurwijze, n.l. het vuren met indirecte richting op een dwars door het schootsveld trekkend doel en, met behulp van het signaal „halt”, ten allen tijde zich zelf controleeren door na te gaan, of de vuurmonden inderdaad op het door hem gewilde breedtedeel van het doel gericht zijn. Zóó kan men, ook buiten het schietterrein, leeren schieten.

Werd de exercitie bij het kanon van 8 cM. St. op den duur wel eens eentonig, met die bij het kanon van 7 cM., waarvan de bediening zoozeer vereenvoudigd is, zou zulks in verhoogde mate het geval moeten zijn, ware het niet, dat de verbeterde richtmiddelen en de uitbreiding der indirecte richtwijzen een geheel nieuw gebied ontsloten hebben, waarop tal van oefeningen gehouden kunnen worden, die de noodige afwisseling bij het onderricht waarborgen, de belangstelling van leerlingen en onderwijzer gaande houden, ontwikkelend werken op het denk- en voorstellingsvermogen van het kader en de richters, het personeel der batterij doorkneden in het gebruik der richtmiddelen onder allerlei omstandigheden en zodoende de batterij te voet een goed bruikbaar geheel maken in de hand van haren commandant. *De oefening bij het kanon, jaarlijks den 2^{en} October aangevangen en den 29sten September eindigend, behoeft nimmer vervelend of eentonig te worden, mits voor de noodige afwisseling zorg gedragen wordt en men*

veelvuldig richt- en batterij oefeningen houdt. Men zij vooral niet bevreesd te ver te gaan bij de oefeningen der gewone dienstplichtigen. Ook zij, die slechts zeer elementair schoolonderricht genoten hebben, doch niettemin met behoorlijke geestvermogens toegerust zijn, krijgen na verloop van eenigen tijd een helder inzicht in al, wat met de richtmiddelen en de richtwijzen in verband staat, mits alles hun behoorlijk wordt uitgelegd.

Waar § 4 van de Ruiterschool B.A. voorschrijft: „Het rijkunstig onderwijs geschiedt door officieren of, bij uitzondering door daartoe geschikte onderofficieren”, daar mag wel aan het hoofd van een nog uit te geven voorschrift nopens de richtoefeningen met letters van de grootste en van de zwaarste soort worden gedrukt: „De richtoefeningen worden gehouden onder leiding van officieren of, bij uitzondering, onder die van daartoe bijzonder geschikte onderofficieren”. Het opnemen van eene dergelijke bepaling als tegenhanger van de bovenaangehaalde § 4 der Ruiterschool ware alleen reeds nuttig om den schijn te vermijden, alsof de militaire medewerker van het Algemeen Handelsblad gelijk had, toen hij eenigen tijd geleden een artikel nopens den dienst bij de B.A. ten onrechte aanving met de woorden: „Bij de bereden wapens draait eigenlijk alles om de paarden”.

Het schijnt gewenscht in het nog te bewerken voorschrift-richtoefeningen eene *aangevulde* en *verbeterde*, beknopte opsomming op te nemen van de verschillende richtoefeningen, hierboven vermeld. Worden zooveel mogelijk *alle* denkbare richtoefeningen opgenomen, dan vinden officieren en kader daarin eene dankbare handleiding bij het houden dier oefeningen en eene aansporing voor de meest mogelijke afwisseling bij het onderwijs.

Ligt het uitgeven van een afzonderlijk richtvoorschrift niet in de bedoeling, dan zou die opsomming een plaats kunnen vinden in het Handboek B.A. Zonder schade voor het Wapen zou daaruit dan een dubbel zoo groot aantal bladzijden nopens de detailbeschrijving van tuigen en voertuigen kunnen vervallen. Tactische winst bij beperking van feitenkennis.

Op de hooge beteekenis van het veelvuldig houden van wedstrijden in het richten moet in bedoeld voorschrift mede de aandacht worden gevestigd. Behalve door het voortdurend houden van richtoefeningen wordt de belangstelling in juist en snel richten vooral gaande gehouden door die wedstrijden; zij prikkelen de eierzucht van het personeel en vestigen tevens het besef, hoezeer zuiver richten eene levensvoordeel is voor de oorlogsbruikbaarheid van het Wapen.

Daar het bij het nieuwe geschut niet alleen aankomt op zuiver richten, doch ook op eene goede samenwerking tusschen St.Ct., richter en hulprichter, vooral bij de meer samengestelde richtmethoden, schijnt het gewenscht het prijsrichten te verdeelen in tweeën:

- a. Wedstrijden in het zuiver richten.
- b. Wedstrijden ter beoordeeling van de beste samenwerking bij het richten.

Na hetgeen hierboven onder *A* en *B* is opgemerkt, behoeft deze verdeling wel geen toelichting, evenmin als de wijze, waarop de wedstrijden, onder *a* en *b* genoemd, gehouden kunnen worden.

Zij, die de door mij staande gehouden mogelijkheid, om den bereden artillerist tijdens een actieven dienstdtijd van *één* jaar behoorlijk te oefenen, bestreden of in twijfel getrokken hebben, gelieven in vorenstaande bladzijden eene toelichting te zien op de wijze, waarop ik mij zijn opleiding bij het kanon gedurende dat ééne jaar denk, om hem tot een deugdelijk oorlogssoldaat te vormen, die met een tweetal herhalingsoefeningen, op gelijke wijze besteed, nog gedurende 6 à 7 jaar goed bruikbaar blijft.

W. E. VAN DAM VAN ISSELT.

AMSTERDAM, 1908.

Cavaleristische beschouwingen naar aanleiding van den Russisch-Japanschen oorlog,

DOOR

F. G. DE BAS,

Ritmeester der Huzaren.

Bij het uitbreken van den oorlog tusschen Japan en Rusland, in het begin van Februari 1904, meenden velen, dat den kleinen gelen man uit het land van de Rijzende Zon eene gevoelige straf van den machtigen kolos ter overzijde niet zou ontgaan, wegens de vermetele daad, welke hij zich veroorloofd had, door de welgeslaagde torpedo-aanvallen op de Russische vloot in de Oost-Aziatische wateren, kort nadat KORINO St. Petersburg had verlaten. Zelfs werd het vertrouwen in gunstige kansen voor den Czaar niet geschokt, toen de Russische marine voor langeren tijd tot werkeloosheid gedoemd werd, doordien de slagschepen Retwisan, Palada en Czesarewitsch, duchtig gehavend, in de dokken van Port Arthur moesten opgenomen worden.

Men gaf toe, dat het overbrengen van landingstroepen thans minder bezwaarlijk zou geschieden, doch al mocht de landing gelukken, dan ging toch het Japansche leger, hoe verder het Mandschoerije binnendrong, te zekerder zijn ondergang te gemoet. Opgelost en verspreid, waande men reeds de Japansche legerscharen bestemd voor rampspoeden, welke aan eene herhaling der lotgevallen van de troepen van Frankrijks eersten Keizer zouden doen denken; Moekden zou een tweede Moscou worden, de Liao eene Berisina, en, omzwermd door kozakken, zou geen Japanner meer in zijn land terugkeeren. Hoe ongegrond deze voorspellingen waren, heeft het verloop van den oorlog bewezen, welke Europa als eene nachtmerrie heeft benauwd, door de schromelijke overdrijving van het gele gevaar.

Met recht verwonderde men zich na de landing van het eerste Japansche leger onder Generaal KOEROKI in Korea, dat geen enkel courantenbericht den uitslag van den Russischen ophelderingdienst vermeldde, waarvoor wellicht de censuur het oog had gesloten; ook later hebben de oorlogscorrespondenten geen stof gevonden om eenigszins hoog op te geven van de werkzaamheid der Russische cavalerie tegenover den aanvaller.

Hoewel de opmerkingen, waartoe deze oorlog den ruiterofficier aanleiding geven, van minder belang zijn, dan de leeringen, welke daaruit voor den infanterist en den artillerist te trekken zijn, komt het mij niettemin van gewicht voor, aan de hand der gepubliceerde bronnen na te gaan, welke lessen uit deze ervaringen voor ons Wapen te putten zijn. Ik heb mij niet tot taak gesteld, de operatiën in hare juiste opvolging na te gaan, doch alleen eenig antwoord te geven op de vraag, hoe het mogelijk is geweest, dat de Russische cavalerie zoo slecht voldaan heeft aan de verwachtingen, die men van haar koesterde; voorts te toetsen, op welke wijze de cavalerie zich in dezen veldtocht bij de groote oorlogshandelingen heeft gekweten van de plichten, die in de Europeesche legers aan haar worden opgedragen, n.l. op het gebied van ophelderings-, verkennings- en veiligheidsdienst, haar gebruik in en na het gevecht, de uitkomsten, welke het optreden van groote cavalerieverbanden in den rug en op de flanken van den vijand heeft opgeleverd.

Vooraf moge gaan eene beschouwing over de sterkte en het gehalte der ruitery aan beide zijden, alsmede over den aard van het terrein, dat van zoo grooten invloed op haar gebruik is geweest.

*Samenstelling en gehalte van de Russische en de
Japansche ruitery.*

Bij het begin van den oorlog beschikte Rusland in Oost-Azië over 35 eskadrons cavalerie, waarvan 29 kozakkensotnies en 6 eskadrons van het sedert 1894 geformeerde Primorski-dragonderregiment. Dit laatste vormde te zamen met een Transbaikal-kozakkenregiment en 2 Ussurikozakkensotnies de Ussuri-ruiterbrigade onder Generaal SAMSONOF.

Door aanvulling uit het moederland telde de Russische cavalerie einde Mei 6 eskadrons en 69 sotnies, totaal 12.000 combattanten, midden Juni 6 eskadrons en 111 sotnies, totaal 20.000 combattanten, welke sterkte in den loop van den veldtocht aangroeide tot 207 sotnies en 18 eskadrons. Daartoe behoorden 59 sotnies tot de eerste, 107 tot de tweede, 29 tot de derde lichtung, terwijl 12 nog zeer weinig geoefende militie-sotnies waren. Van dit groote getal ruiters zijn niet allen direct voor de operatiën gebruikt; daaronder zijn ook begrepen die, welke tot dekking van de verbindingslijnen dienden.

Wanneer men nagaat, wat de Russische cavalerie gedurende den oorlog gepresteerd heeft, moet niet over het hoofd gezien worden, dat Rusland aanvankelijk meende, den Japanschen inval voldoende met de in Azië aanwezige ruitery te kunnen bestrijden. Men hield tegenover eventueele andere verwickelingen, inwendige troebelen, enz. de Europeesche regimenten in het moederland; garde- en dragonder-officieren werden bij de Aziatische sotnies ingedeeld, die echter hunne minderen niet kenden, van hen in volksaard verschilden en dikwerf hunne taal niet verstonden.

Om zich over het gehalte der kozakken op het oorlogsterrein een beeld te vormen, schrijft Major JUNK ¹⁾:

„Kozakken vindt men alleen in het Russische leger. Hoewel zij deel uitmaken van de cavalerie, bestaat tusschen hen en de eigenlijke ruitery een groot verschil”.

De Europeesche kozakken behooren tot oude ruitersstammen, welke in den loop der tijden met het oog op hun levensonderhoud van aard veranderd zijn. Bij gebrek aan algeheele toewijding voor den krijgsdienst verloren zij meer en meer het soldatenbloed, en ontstond uit hen eene landbouwdrijvende bevolking. Zoo vindt men hen o.a. aan de Don, waar zij zich bovendien op de fokkerij toeleggen, en zich daardoor voor het leger verdienstelijk blijven maken; echter missen zij door onvoldoende ontwikkeling de vereischte intelligentie, om onder moderne cavalerie van beteekenis te worden geacht.

De opleiding, die aan hun werkelijken dienst vooraf gaat, is hoogst gebrekkig. In zooverre de wet van 1874 in Rusland de algemeene dienstplicht oplegt, gelast zij tevens een voorbereidend militair onderwijs, dat over twee jaren verdeeld is. In de gemeente, waartoe de jonge kozak behoort, leert een gewezen onderofficier hem het eerste jaar gedurende 3 weken exerceeren en wel in een tijd, dat hij het best op het land gemist kan worden. In het tweede jaar worden deze lieden 3 weken lang in kampen vereenigd op voor den dienst geschikte paarden. Als de kozak in dienst treedt, brengt hij paard, kleeding en uitrusting mede; geweer, munitie en lans ontvangt hij van het rijk. Hij neemt in het voorjaar dadelijk deel aan het exerceeren in zijne sotnie. Voor zijn paard ontvangt hij van rijkswege eene vergoeding van ongeveer *f* 130.—

De groote vrijheid in de wijze van kleeding, uitrusting en remonteering is oorzaak, dat in een kozakkenregiment eenheid ontbreekt; dit steekt dan ook onvoordeelig af tegen de andere regimenten van de divisie. Een kozak draagt geen sporen, doch voert de nagaika met zich, de paarden zijn alleen op de trens getoomd. Gezamenlijk treden de kozakken zelden gesloten op; hun aanvalsvorm is de „lawa”; aan een krachtig gesloten en goed uitgevoerden aanval in gesloten orde kunnen zij dan ook moeilijk weerstand bieden.

Waar in den velddienst tegenwoordig van den cavalerist in intellectueelen zin reeds zeer veel gevorderd moet worden, valt het te begrijpen, op welke bezwaren men in Rusland stuit, waar het peil van ontwikkeling van den kozak zoo bijzonder laag staat. Als voorbeeld hiertoe moge gelden, dat 56% der Donsche kozakken niet kan lezen of schrijven. Een kozak blijft 5 jaar onder de wapenen; daarna gaat hij 4 jaren naar de 2^e categorie, vervolgens 4 jaren naar de 3^e en behoort eindelijk 5 jaren tot de reserve.

KRASZNOW, een der Russische oorlogscorrespondenten, die zelf kozak-

¹⁾ Die Kavallerie im Russisch-Japanischen Kriege, 1904—05.

kenofficier is geweest, uit zich over het gehalte, dat aan de Yaloe onder Generaal MISCHTSCHENKO streed, als volgt: De sterkte van het detachement was voldoende, doch bestond minstens voor een derde uit jonge, juist in dienst getreden elementen, met eene overhaaste opleiding en met eene voor het oorlogsterrein geheel onvoldoende kleeding en uitrusting. De meeste paarden waren onafgericht en te weinig gewoon aan arbeid. De Don-, Terek- en Koebankozak beschouwt zijn paard als het middel om den vijand overhoop te rijden, en weet het in het handgemeen goed te gebruiken. De Transbaïlkalkozak ziet echter in zijn kleinen, lang behaarden klepper slechts een transportmiddel en een lastdier. Neemt men bovendien in aanmerking, dat niet meer dan een vierde der Transbaïlkalkozakken uit den boerenstand afkomstig is, terwijl drie vierden uit Mongolen bestaan, die weinig of geen Russisch spreken, dan begrijpt men, met welke bezwaren MISCHTSCHENKO en zijne officieren te kampen hadden.

De verouderde organisatie en onvoldoende militaire opleiding dragen de schuld, dat de kozak als militair element weinig beteekent. De officieren worden na eenigen actieven diensttijd met groot verlof gezonden, en bekleeden dan openlijk burgerbetrekkingen. Daarom zijn bij het uitbreken van den oorlog andere officieren bij de kozakkenregimenten ingedeeld geworden, doch deze waren over het algemeen niet van zoodanig militair gehalte, dat de gebrekkige oefening van den troep daardoor vergoed werd. Door de oorlogservaring gevormd, toonden de kozakken zich later volhardend, moedig en begaafd met een natuurlijken aanleg, om zich snel te oriënteren.

Het Siberische kozakkenpaard is taai, niet verwend en klein van model. Aan een weinig stroo en groen voeder, dat zijzelf van onder de sneeuw te voorschijn krabbelen, hebben zij genoeg; de ijsskoude, vinnige nachten brengen zij dikwerf onder den blooten hemel door, met niets anders op den rug, dan het volgepakte zadel, dat de kozak zijn paard bijna nooit afneemt, de officieren kijken daarnaar niet om. De kozak is vlot ruiter, doch hij rijdt zonder eenig overleg; jakkeren is zijn liefhebberij, bij voorkeur in overijlden draf. Paardekennis en zorg, uit liefde voor hun paard, zijn bij deze lieden ver te zoeken. Zoolang hunne viervoeters nog op drie beenen kunnen loopen, noemen zij ze bruikbaar en, omdat de arme dieren niet spreken kunnen, worden zij, niettegenstaande soms hevige drukkingen, toch verder gereden. Niettemin hielden de dieren het uit. Voor den aanval deugen zij niet; daartoe zijn zij te langzaam en hebben te weinig massa. Voortreffelijk zijn zij, wegens hun ausdauer, voor den verkennings- en ophelderingdienst te gebruiken, doch daarin waren hunne ruiters, de officieren daaronder begrepen, te weinig geoefend.

Het optreden van de Russische cavalerie werd bovendien door het opperbevel niet bevorderd, doordien voortdurend verandering in de samenstelling der afdeelingen gebracht werd. Als men nagaat, welke regimenten op verschillende tijdstippen onder bevel van de Generaals

MISCHTSCHENKO en RENNENKAMPF stonden, dan moet erkend worden, dat zacht geoordeeld, weinig leidende gedachte bij de organisatie van het Wapen bij het hoofdkwartier voor zat. Verder waren van nadeeligen invloed het gemis aan goede kaarten van vele terreingedeelten, de onbetrouwbare bevolking, en het niet verleen van de noodige vrijheid van handelen aan de cavalerieaanvoerders. Ongeacht de bijzondere orders, door KOEROPATKIN gedurende den oorlog aan de cavalerie gegeven, klaagt de Opperbevelhebber heftig over de minderwaardigheid der ruitery, die hem zonder berichten, en dus in den steek, laat. Zelfs gaat hij zoover, de schuld voor de elkander opvolgende nederlagen aan de Russische cavalerie te wijten, doch ten onrechte, want hijzelf was de man, die zijn ruitery over het oorlogsterrein versnipperde, zoodat de Russische cavalerie veelal op sterkere, bijeengehouden, Japansche afdeelingen stootte, die bovendien onmiddellijk door hunne infanterie gevolgd werden. In het groot beschouwd, kan gezegd worden, dat de Russische cavalerie te velde driemaal sterker was dan die van haren tegenstander. Eene vaste indeeling bij de infanterie van divisiecavalerie bestond bij de Russen niet; deze werd vervangen door bereden jacht-commando's (ochotniks), ter sterkte van 2 officieren en 120 paarden.

De Japansche cavalerie, in getalsterkte belangrijk in de minderheid en slechter bereden dan de kozakken, heeft niettegenstaande deze ongunstige factoren veel meer diensten bewezen en zulks, dank zij het hoogere peil van militaire vorming der officieren en minderen.

De Japanners beschikken over geen bijzonder goed slag van oorlogspaarden. Elke Japansche divisie had 3 eskadrons, bovendien beschikte zij over 2 zelfstandige cavaleriebrigades à 2 regimenten, elk van 4 eskadrons; in den slag bij Moekden vormden zij, vereenigd, eene cavariedivisie van 24 eskadrons. Elke reserve-divisie had 1 eskadron divisie-cavalerie. Totaal bracht Japan 70 eskadrons op de been, wat op een leger van ± 300.000 man ontoereikend moet genoemd worden. Door bijzondere geestkracht en uiterste krachtsinspanning stond de Japansche cavalerie op eene trap van geoefendheid, waardoor zij berekend was voor haar taak, hoewel de bezwaren voor de vorming van huis uit, groot waren. De Japanner is voetganger, geen ruiter, hij heeft te korte beenen, en is niet voor het rijden gebouwd. Het Japansche paard is klein, grof geknoekt, kort van hals en ietwat steegs. Door aankoop van de Duitschers na den Boxeroorlog en door aankoop gedurende den oorlog uit Oostenrijk waren de meest verscheiden paardenrassen in de gelederen te vinden.

Ondervonden de Russen alle nadeelen van eene slecht geoefende ruitery, de Japanners ondervonden pijnlijk het gemis eener voldoende talrijke, goed bereden cavalerie. Hun eerste streven na het sluiten van den vrede was dan ook gericht op uitbreiding dezer wapensoort door het vormen van cavaliëdivisiën, terwijl door het oprichten van remonte-depots wordt getracht het paardenras voor den krijgsdienst te verbeteren en te vermeerderen.

Veel diensten heeft Japan in den oorlog van de Tsoengoesen gehad, die onder oogluikende toestemming van de Chineesche regeering in goed georganiseerde benden, tot eene sterkte van zelfs 1000 man, op eigen hand krijg voerden tegen hun gezworen vijanden, de Russen.

Op sterke Chineesche ponies, met geweer en revolver bewapend, werden zij meestal door Japansche officieren aangevoerd, en hebben zij de Russen de handen vol gegeven.

Als moreele factoren, die bij het voeren van dezen oorlog in aanmerking moeten worden gebracht, vermeldt generaal KOEROPATKIN in zijn eigen werk:

De Japanners bezaten de sympathie van de bevolking van Mandschoerije, die hen over de handelingen der Russen getrouw bericht bracht, terwijl de Russen steeds in onzekerheid omtrent hun tegenstander verkeerden.

De heerschappij over Korea en het gezag over den Stillen Oceaan was voor Japan een vraagstuk van zooveel belang geworden, dat zijn nationale eer daarvan afhing. Reeds 10 jaar lang had Japan zich op den oorlog voorbereid, en toen deze uitbrak, stond de geheele natie vast aaneengesloten tot het voeren van den krijg gereed.

De aristocratie zond hare zonen om te overwinnen of te sterven. Ter eere van de ten oorlog trekkende officieren werden feesten gevierd, die het karakter droegen van hen ten doode te wijden. In gevangenschap geraakt, pleegden de meesten, ook al waren zij gewond, zelfmoord. De Japansche soldaat, beziel met een diepen ernst voor, wat er bij dezen oorlog voor zijn vaderland op het spel stond, streed met eene energie, dapperheid en fanatisme, als hij in geen vroegeren oorlog getoond had. Door zulk eene opvatting van vaderlandsliefde is het te verklaren, dat, als de Russen dorpen namen, die door de Japanners bezet waren, afdeelingen zich binnen de gebouwen deden opsluiten, en daar den zekeren dood boven gevangennamen verkozen. In de gevechten, die Moekden vooraf gingen, kwamen dergelijke gevallen meer dan eens voor.

De Rus daarentegen voldeed met tegenzin aan de oproeping tot den krijgsdienst, de reden, waarom hij ten strijde trok, boezemde hem weinig belang in, zij was hem zelfs dikwijls onbekend. Bovendien had hij er een afkeer van zich zoover van zijn huis te begeven.

Op het onverwachtst tot den oorlog gedwongen, werd de concentratie in Mandschoerije langzaam voltrokken, omgeven door eene vijandige Chineesche bevolking werd een den Russen onbekend gebied, pas voor pas door hen verdedigd.

De kern der Russische adel, noch de welgezeten en ontwikkelden voelden behoefte naar het zwaard te grijpen; wel waren de universiteiten gesloten, doch uit hoofde van de binnenlandsche troebelen. De met groot verlof gezonden en de reservisten, die onder de wapens werden geroepen, werden met proclamaties overstroomd, waarin de regeering sterk werd veroordeeld, en zij tot opstand werden aangezet.

Deze proclamaties werden zelfs in Mandschoerije rondgestrooid door broeders van de zelfde natie. Brieven en couranten van huis waren allerminst geschikt, om de energie en het enthousiasme aan te wakkeren, terwijl de berichten omtrent onlusten in het inwendige van het land, de aanvallen op de regeering en de verdachtmaking der legerautoriteiten door officieren en minderen op het oorlogstooneel gelezen werden. Daar bovendien de oorzaken en het doel van den oorlog niet recht begrepen werden, lieten zulke berichten niet na demoraliseerend en deprimeerend op het gemoed van den meest gewillige te werken.

Karakter van het land.

Ter beoordeeling van de resultaten, welke door de cavalerie in den oorlog bereikt werden, dient in de eerste plaats de gesteldheid van den bodem in aanmerking genomen te worden. Mandschoerije bestaat voor negen tienden uit zeer zwaar, onherbergzaam bergland, bedekt met woeste oerwouden, waardoor slechts enkele wegen voeren. Het Tschanboschangebergte, midden in Mandschoerije gelegen, is 2250 M. hoog, het bevat de bronnen van de Yaloe, de Thunen en de Sungari en vertakt zich naar het Westen in de richting van Moekden, naar het Noorden tot Girin, en naar het Zuiden midden door Korea. Het westelijk middengebergte zendt wederom een tak af, die in algemeenen zin in noord-zuidelijke richting ongeveer tot Girin reikt, in het Noorden daalt deze westwaarts af naar den spoorweg Kintschou—Moekden, en dringt zuidwaarts diep in het Liao-schiereiland door.

Waar dit gebergte voor een groot gedeelte door beide partijen is doorgetrokken, om Moekden te bereiken, zijn de bezwaren, die de troepenverplaatsingen, alsmede de aanvoer van munitie en van vespiegingsvoorraden ondervonden, voor beiden verre van gering geweest.

De rivierdalen zijn over het algemeen vruchtbaar, vooral het stroomgebied van de Liao; van Tielin af dichtbevolkt, vindt men er talrijke welvarende dorpen, bestaande uit een complex van huizen met steenen muren. Maïs, boonen en gaoljan worden in groote hoeveelheden verbouwd, de scheepvaart is daar levendig.

De gaoljanvelden belemmeren door het hoog opgaande dichte en taaie rietgewas, waarmede zij bedekt zijn, het aannemen van snelle gangen en van breede gesloten formaties, doch bieden uitstekend gelegenheid voor gezichtsdekking, alsmede voor verrassingen.

De waterstand in de groote rivieren, zoowel als in de kleine bergstroomen, wisselt sterk af. De wegen zijn in het voor- en najaar door den regen doorweekt, en dan voor voertuigen onbruikbaar, 's winters zijn zij bevroren en hoog met sneeuw bedekt; in Zuid-Mandschoerije maken de diepe rivierbedekkingen een talrijk overbruggen noodzakelijk.

Het klimaat is zeer afwisselend; bittere koude 's winters staat tegenover een heeten, drogen zomer; de vaak heerschende zand- en sneeuwstormen moet men medegemaakt hebben, om hun geduchten invloed te kunnen beseffen.

Strategische ophelderingsdienst.

Het verloop van den Oost-Aziatischen oorlog heeft de noodzakelijkheid van ingrijpende veranderingen bij de cavalerie, voor zooveel betreft hare organisatie, bewapening en gebruik niet aangetoond; scherp is opnieuw aan het licht getreden, dat hare hoofdtaak ligt in den verkennings- en ophelderingsdienst; zelfs in die mate, dat het oordeel omtrent hare gebruikswaarde voor het grootste gedeelte van hare bedrevenheid in deze belangrijke verrichtingen zal afhangen. Bij de uitvoering van deze diensten zal zij zich hebben los te maken van aangenomen schema's en stelsels, doch in elk bijzonder geval met de meest mogelijke beschikbare krachten hebben te handelen, naar gelang van het terrein, de handelingen des vijands en het doel door de eigen partij te bereiken. Evenals de infanterie en de artillerie heeft de cavalerie recht op duidelijk gestelde, vast omljnde opdrachten, waarbij op ondubbelzinnige wijze uitkomt, wat van haar verlangd wordt; de uitvoering verder overlatende aan de bekwaamheden van een zelfstandigen, doortastenden, vlotten ruiteraanvoerder. Alleen onder deze voorwaarden houdt de uitdrukking steek, dat „de cavalerie het oog is van den veldheer”.

De vragen, waarvan de beantwoording wordt opgelegd aan de troepen, belast met den strategischen ophelderingsdienst, zijn het natuurlijk gevolg van het doel, dat door elke krijgsoperatie in het bijzonder bereikt moet worden. Zoo was het in den aanvang van den oorlog voor de Russen van het meeste gewicht om de landingsplaatsen, de sterkten der ontscheepte troepen, hunne opmarschlijnen, en den tijd, waarop een en ander plaats had, vast te stellen. De Japanners daarentegen werkten van huis uit aan een vast plan. Als eerste doel hadden zij de inbezitneming van Korea voor oog, daarin konden zelfs de nauwkeurigste berichten omtrent de Russen geen verandering brengen; de door hen vooraf wijdvertakte spionnendienst heeft voor hen in de feitelijke opheldering voorzien. Bij de Russen waren, reeds vóór de landing van het eerste Japansche leger, de ophelderingsobjecten slechts algemeen en onduidelijk aangegeven, de uitvoering van den ophelderingsdienst had dan ook op hoogst gebrekkige wijze plaats. Op 28 Maart 1904, toen het leger van KUROKI Andschu bereikte, en de voorste afdeelingen de Belim overschreden hadden, ontmoetten eenige eskadrons van MISCHTSCHENKO de Japansche voorhoedecavalerie. En wat gebeurde? In plaats van achter dit scherm de ophelderingsorganen naar de vijandelijke hoofdmacht te wenden, en de ruitery des tegenstanders ontzag in te boezemen, waar vechten noodzakelijk mocht worden, stegen beide partijen tot het gevecht te voet af, tot de toegesnelde Japansche infanterie de kozakken op de vlucht dreef, die zonder de kostbare voeling te onderhouden, ijlings achter de Yaloe terug gingen. Was te Chemoelpo de landing waargenomen, en ware de daar gewonnen voeling onderhouden, dan had KOEROPATKIN ten aanzien

van het gebruik zijner troepen gehandeld met duidelijker indruk omtrent zijn tegenstander. Hier, zoowel als later vóór de slagen aan de Schao en van Moekden, treedt de hoogst onvoldoende geoefendheid der cavalerie in den ophelderingsdienst duidelijk aan het licht, terwijl tal van gebreken in het Wapen het mistasten nog verergerden. Stemmen alzoo de resultaten, in dezen oorlog door den ophelderingsdienst verkregen, tot voorzichtigheid, omtrent hetgeen door dezen dienst bereikt kan worden, toch mag in vele gevallen de vraag gesteld worden, of het beeld, dat men van de ophelderende werkzaamheid der cavalerie verwacht, niet in te overdreven nauwkeurige trekken wordt verlangd, daar bij oefeningen en manoeuvres verschillende maatregelen dikwerf feitelijk eerst plegen genomen te worden, bij het ontvangen van de meest nauwkeurige gegevens omtrent de tegenpartij. De oorlogspractijk heeft ook hier geleerd, dat het den bevelhebber voldoende is te weten, welke terreingedeelten niet, en welke daarbij wel door den vijand bezet zijn, of zijn tegenstander staat of marcheert, welke zijne wegen van opmarsch zijn, en welke de verdeeling zijner troepen in het groot is. Zelfstandige cavalerie moet zulke berichten nauwkeurig en tijdig kunnen leveren, doch de juiste sterkte, en tal van details omtrent den vijand vast te stellen, zijn eischen, waaraan de moderne vuurwapenen veelal geen gelegenheid bieden, te voldoen.

De Russische cavalerie op het oorlogsterrein bleek al zeer weinig op de hoogte te zijn van dit gewichtigste deel van hare taak. Zóó bij Liao-Yang, toen op den Russischen linkervleugel over Bönsiku onverwachts eene sterke troepenmacht ingreep, en ook bij Moekden, waar het oprukken van het V^e leger onder KAMAMOERA op den Japanschen rechtervleugel eerst vrij laat werd ontdekt. Eigenlijk toch nog te vroeg, want toen men zijne reserven naar die richting verplaatste, kon Nogi op den Russischen rechtervleugel zijn slag slaan, doordat ook hij niet tijdig was waargenomen.

Verder zien wij, dat op 13 Juni bij het begin van het offensief van het IIe Japansche leger tegen Wafangou, de Russische cavalerie onder Generaal SIMONOF tijdig dezen opmarsch aan het korps STACKELBERG weet te melden, doch het afbuigen der 4^e Japansche divisie naar Satschodsi in de rechterflank der Russen op 14 Juni ontging haar, en juist door het verrassend ingrijpen dezer divisie op 15 Juni, werd het mogelijk, de beslissing ten nadeele der Russen te brengen. Niet hetgeen op het krijgstooneel van Mandschoerije voorviel, maar wel de beschouwingen, die aan deze handelingen zijn vast te knoopen, bevestigen de zienswijze, dat, tot het verkrijgen van ophelderingsresultaten bij toekomstige groote oorlogen, ruitergevechten niet te vermijden zullen zijn. Niet op ernstige verwickelingen tusschen in de lucht hangende patrouilles en afzonderlijke eskadrons moge men zich voorbereiden, wel tot het optreden met sterke afdeelingen ruitery. Ook al slaagt de ophelderingscavalerie er in, om die der tegenpartij te ontwijken, dan moet zij, gesteund door rijdende artillerie en machinegeweerafdeelingen,

de kracht hebben, om de cavalerie des tegenstanders, belast met den verkenningsdienst, uit het veld te slaan; tevens om aan alle tegenmaatregelen des vijands het hoofd te bieden, en de aanwezigheid of den opmarsch der vijandelijke hoofdmacht tijdig te melden, en daarmede de eens verkregen voeling te onderhouden. Zulke ruiterafdeelingen, in eene gewilde richting op grooten afstand vooruitgezonden, die, waar noodig, met oordeel en energie in front of flanken aanpakken, om inmiddels met hare patrouilles om den vijand heen te grijpen, dienen voor elk bijzonder geval aan billijk gestelde ophelderingsopdrachten te voldoen.

Voor den slag van Moekden wordt zoowel tegen een oordeelkundig gebruik van de ophelderende cavalerie, als tegen de wijze, waarop door de strategisch ophelderende cavalerie moet worden behandeld, gezondigd. KOEROPATKIN, bevreesd voor eene omvatting van beide vleugels, had zijne cavalerie gelijk daarover verdeeld. RENNENKAMPF, zijn beste cavalerieaanvoerder, stond op den oostelijken vleugel, waar in het bijna onbegaanbaar hoogland van het gebruik van groote ruitermassa's, weinig te verwachten viel. De strategische vleugel was de westelijke, in de vlakke. Hier stonden de Ural Transbaikalkozakken-divisie en de Kaukazische ruitbrigade, ter sterkte van 36 sotnies, 8 machinegeweren en 12 stukken geschut. Zoo in strategischen zin aan de cavalerie ooit eene loonende en gewichtige opdracht gegeven kon worden, dan was het hier bij de inleidende gevechten vóór 25 Februari. Het Russische oppercommando wilde tijdig ingelicht zijn omtrent de maatregelen van zijn tegenstander, hoofdzakelijk omtrent den vleugel, waar hij de omvatting wilde ten uitvoer brengen. De gezamenlijke Russische cavalerie had daartoe onder eenhoofdige leiding moeten vooruitgaan, den Japanschen sluier doorbreken, en vaststellen, welke afdeelingen, en waar deze voor de omvatting werden vooruitgeschoven. In plaats hiervan werd de Russische cavalerie dermate verbrokkeld, dat zij overal te zwak optrad, ten slotte het veld moest ruimen voor de numeriek veel zwakkere, doch beter bijeengehouden Japansche ruitery, die haar tegenstander niet alleen op de infanterie terug drong, doch haar ten deele van het slagveld verdreef. Wel hadden de Russische ruiters op 26 Februari vijandelijke colonnes uit het Z. W. waargenomen, doch deze zoo onvoldoende gemeld, dat het oppercommando niet aan dreigend gevaar geloofde. Eerst laat werd de kritieke toestand ingezien, niet door berichten van de cavalerie, doch van de jachtcommando's. Waar het KOEROPATKIN gelukt is, tegenover de steeds meer dreigende insluitingsafdeelingen voortdurend nieuwe reserves te stellen, is dit alleen te verklaren uit de handelwijze der Japanners, die, vóór de Russische stellingen, voortdurend afdeelingen uit hun eigen front uitschoven, hetgeen niet alleen tijdroovend en gevaarlijk, doch vooral gemakkelijk door den vijand te onderkennen was.

Waar de Japansche cavalerie de getalsterkte miste, welke noodig zou zijn geweest om een voldoende gedeelte daarvan voor den strategischen

ophelderingsdienst af te zonderen, wist men dezen dienst op sluwe wijze toe te vertrouwen aan een reeds lang voor den oorlog voorbereid, overal vertakt spionnenstelsel, dat het Oppercommando onschatbare diensten heeft bewezen. Het passieve optreden der Russen en hunne loome bewegingen vergemakkelijkten het inkomen van zulke berichten in niet geringe mate. Hoezeer echter Japan het gemis van eene talrijker cavalerie heeft gevoeld, mag, als reeds gezegd, hieruit blijken, dat het na den vrede onverpoosd aan de uitbreiding van dit Wapen werkt, zoodat het eerlang over niet minder dan acht cavaleriedivisiën de beschikking hoopt te hebben.

(Wordt vervolgd.)

Eenige beschouwingen over het heden- daagsche gevecht,

DOOR

C. M. G. P. COUVEE,

1ste-Luitenant-Adjutant 4e Regiment Veldartillerie.

Hoewel in den loop der tijden de oorlogswapenen voortdurend verbeterd zijn en zij ook in de toekomst nog meer volmaakt zullen worden, is en blijft hunne hanteering door den mensch noodig, opdat zij eenig nut zullen afwerpen. De mensch is steeds een der gewichtigste factoren in de oorlogvoering geweest en zal het wel altijd blijven.

Het wezen van het gevecht wordt dus in hooge mate beheerscht door de wijze van handelen van den mensch. Wil men het gevecht begrijpen, dan moet men weten, hoe en waarom hij in verschillende omstandigheden bepaalde handelingen verricht.

De psychologie, de leer van het bewustzijn, leert ons, hoe de mensch handelt onder den invloed van bepaalde gewaarwordingen, voorstellingen, gevoelens en wilsuitingen. Zij houdt zich bezig met het enkele individu, maar beschouwt ook de massa, de verzameling. ¹⁾ Het enkele individu handelt onder den invloed van het bewustzijn, dat opgewekt wordt door gewaarwordingen en voorstellingen. De gewaarwordingen of waarnemingen zijn die der zintuigen; zoo onderscheidt men den reukzin, den gehoorzin, den gezichtszin, den smaakzin, den tast- of gevoelszin. Onder dezen laatste moet ook het gevoel voor warmte en koude, voor honger en dorst gerangschikt worden. Al deze zintuigen werken door uitwendige prikkels.

De voorstellingen werken, in tegenstelling met de gewaarwordingen, bij afwezigheid van uitwendige prikkels. Wij zijn in staat ook aan afwezige dingen te denken, ons gebeurtenissen uit het verleden voor te stellen. Zoo kan iedere gewaarwording, die van buiten tot ons komt, in ons de gedachte aan iets, dat afwezig is, opwekken. Meermalen hebben wij een boom met zijne vruchten, een huis met zijne bewoners waargenomen; zien wij nu weder den boom of het huis, dan ontstaat in ons eene voorstelling van de vrucht, van den bewoner.

¹⁾ Dr. CAMPEANO: Essai de psychologie militaire.

In den regel is de voorstelling zwakker, minder duidelijk dan de oorspronkelijke gewaarwording, maar onder zekere omstandigheden kan de voorstelling eene zoodanige duidelijkheid verkrijgen, dat men gelooft het werkelijke voorwerp dicht bij zich te hebben. De voorstelling van gehoorde of geziene dingen is in den regel het duidelijkst, die van gevoelde zwak.

Waar eene gewaarwording of eene voorstelling meestal eene reeks andere voorstellingen in ons wakker roept, welke wij in woorden hebben leeren uitdrukken, ontstaat het denken.

De gewaarwordingen, de voorstellingen, de reeksen van voorstellingen gaan steeds vergezeld van gevoelens, die de wijze te kennen geven, waarop het bewustzijn den nieuwen inhoud opneemt. Het zien van een vijand, d. i. de gewaarwording, zal bij ons een gevoel van woede, van vrees opwekken; ook de gedachte aan een vijand, d. i. de voorstelling, is daartoe in staat.

In groote verscheidenheid komen deze gevoelens voor, genoeg, droefheid, haat, liefde, vreugde, verwachting, vrees, enz. Zij zijn echter in twee hoofdklassen te verdeelen en wel in gevoelens van behagen en van onbehagen.

De mate, waarin de gevoelens zich voordoen, kan zeer verschillend zijn. Ieder krachtig gevoel kan, vooral wanneer het plotseling optreedt, eene aandoening worden, die voor het oogenblik den geregelden loop van het voorstellingsvermogen belemmert. Zoo zal eene plotseling aangedane beleediging bij ons de voorstelling opwekken van de benadeeling van den eigen persoon en daarbij eene reeks van gevoelens opwekken, welke wij de aandoeningen van toorn noemen. Alle voorstellingen en gevoelens, welke in het bewustzijn aanwezig zijn, worden op het zelfde oogenblik verdrongen, zoodat alleen de aandoening, hier van toorn, het geheele bewustzijn vervult.

Het bewustzijn houdt zich bij de gewaarwordingen en voorstellingen passief, omdat het niets doet, dan deze opnemen. De door haar in het leven geroepen gevoelens vervullen het met behagen of onbehagen en nu komt de wil om door eene daad, eene handeling dat gevoel van behagen te versterken, zich aan dat gevoel van onbehagen te onttrekken. De wil laat dus de werkzaamheid van het bewustzijn naar buiten zien. Is de mensch vervuld van de voorstelling eener handeling, en wel in die mate, dat alle andere voorstellingen verdrongen worden, dan zal hij die handeling verrichten.

Wij ontmoeten een oud vriend (gwaarwording), herinneren ons den vroegeren omgang (voorstelling) en vinden dit aangenaam (gevoel). De wil uit zich nu in een verlangen om hem te spreken; is dit sterk genoeg om andere plannen, die wij op het oogenblik hadden, te laten varen, dan zullen wij hem aanspreken en zoo de wilsuiting in eene daad omzetten.

Wij zien dus, dat aanvankelijk de wil niet handelt uit vrije beweging, maar bepaald wordt door beweegredenen, afhankelijk van gevoelens

die op hunne beurt ontstaan zijn door eene of meer gewaarwordingen of voorstellingen. Is hij eens in het leven geroepen, dan zal de wil eenige voorstellingen vasthouden, andere verdrijven en zoo op den loop van eene reeks van voorstellingen zijn invloed doen gelden. Die loop zal daardoor meestal eene richting nemen, die door de handelende persoon gewenscht wordt, d. i. iedere onaangename richting zal meestal onmiddellijk door eene duidelijke wilsuïting onderdrukt of geregeld worden. Het is alleen een krachtige wil, die dit kan, die gevoelens en aandoeningen weet te leiden of te onderdrukken, en daardoor invloed uitoefent op andere wilsuïtingen, welke haar oorzaak vinden in die onderdrukte of geleide gevoelens en aandoeningen. Die krachtige, zelfbewuste wil tracht het gevoel van welbehagen te versterken, te werken ten bate van het welzijn van het individu, altijd voor zooverre het individu dit zelf kan beoordeelen.

Karaktereigenschappen zullen dikwijls het individu een hooger inzicht geven in hetgeen voor zijn eigen welzijn noodig is, maar ook beschaving en opvoeding, en daardoor rijker kennis, zullen het ook hier dichter bij de waarheid brengen. De wil zal daardoor in kracht groeien.

Is nu de hierbedoelde wil niet krachtig genoeg, om sommige aandoeningen en hare wilsuïtingen te beheerschen, of wel worden deze voor het oogenblik de baas, dan zullen handelingen worden verricht, die anders niet zouden zijn geschiedt. Het individu heeft in drift, in angst gehandeld.

Hier is de uitdrukking „voor het oogenblik” gebezigd, omdat de wil zich na korteren of langeren tijd kan herstellen, dan weer die aandoeningen beheerscht, totdat deze misschien wederom de overhand krijgen.

Een groot aantal menschen, toevallig b. v. op straat of in den schouwburg bij elkander, vertoonen als zoodanig niets bijzonders. Maar geheel anders wordt het, als die verzameling van menschen, die massa, onder den indruk komt van eene zelfde gewaarwording of voorstelling en daardoor van eene zelfde aandoening, als b. v. de hartstochten worden opgewekt door de politiek (straatoproeren) of allen door vrees worden beziel (brand in den schouwburg).

Het enkele individu in eene dergelijke massa verliest min of meer zijne bijzondere eigenschappen, hem door karakter, opvoeding of beschaving verleend, en daardoor zal het vermogen van willen in de psychologische massa minder sterk ontwikkeld zijn dan bij het hoogstaande individu. De handelingen van eene dergelijke massa zullen voortkomen uit wilsuïtingen, die haar ontstaan danken aan aandoeningen, welke niet worden beheerscht door een zelfbewusten wil.

De massa vertoont twee kenmerkende eigenschappen. Het individu stelt zich niet verantwoordelijk voor zijne daden; het zal bij standjes veel spoediger geneigd zijn om met steenen te gaan gooien. De massa komt gemakkelijk onder den invloed, niet alleen van een persoon,

maar ook onder dien van het geheel, m.a.w. een gevoel, eene aandoening, bij een of enkele leden opgewekt, verspreidt zich en dikwijls met groote snelheid over de geheele massa. Als gevolg van deze laatste eigenschap zien wij het zeer veranderlijk karakter van de massa. Op het eene oogenblik bezielt met heldenmoed, met geestdrift voor eene bepaalde zaak, een bepaalden persoon, is zij het volgende oogenblik geheel onder den indruk van de vrees of keert zij zich tegen de zaak, tegen den persoon, kort te voren toegejuicht.

Een leger is eene verzameling van menschen, welke in zich de kieren draagt, om eene psychologische massa te worden. Het zien van het gevaar, waaraan men is blootgesteld, de gedachte aan, de voorstelling dus van het gevaar, waaraan men zal worden blootgesteld — en dit gedurende den geheelen oorlog — de eerezucht om overwinning te doen volgen en nog meer zijn allen factoren daartoe.

Zoo kan een leger gemakkelijk onder den invloed komen van een enkelen persoon, die door karaktereigenschappen of anderszins een moeilijker te buigen wil heeft dan de anderen (denken wij aan de legers van het eerste Fransche keizerrijk), maar ook de invloed, die officieren en kader, mits voor hunne taak berekend en daardoor in het bezit van een krachtiger wil, op hunne ondergeschikten kunnen hebben, vindt hier zijne verklaring. Wij kunnen nu ook begrijpen, hoe een geheel leger gedurende een geheelen oorlog overtuigd is, dat het overwinnen moet; in een anderen oorlog niet kan ontkomen aan het neerdrukkende gevoel, dat geene overwinning mogelijk is.

De handelingen eener massa spruiten veelal voort uit aandoeningen en bij het leger zou men als voornaamste dier aandoeningen moeten noemen „de vrees”, omdat zij op het slagveld zulk eene groote rol speelt. Verschillende geleerden hebben gezegd en ook aangetoond, dat de vrees den mensch is aangeboren en berust op het instinct van zelfverdediging. Men moet de vrees beschouwen als eene aandoening, die opgewekt wordt door de gewaarwording, door de voorstelling van een gevaar, dat ons dreigt. Dikwijls zal hier de voorstelling sterker werken dan de gewaarwording: „de verbeelding is erger dan de andersdaagsche koorts”, zegt een Hollandsch spreekwoord. Deze aandoening zal het geheele bewustzijn vervullen en de zelfbewuste wil zal sterk ontwikkeld moeten zijn, opdat de vrees hem niet de baas worde. Hoeveel slechter staat de massa voor dezen strijd, de massa, die zooveel spoediger het vermogen van willen verliest. Hier zal de vrees gemakkelijker overwinnen en zullen de wilsuitingen der massa dan in handelingen worden omgezet, die voor haar niet gewenscht, haar veelal noodlottig zullen zijn.

Welke zijn nu de gevolgen van de vrees?

Dr. CAMPEANO zegt: „De vrees veroorzaakt die verlamming van de bewegingen, welke den mensch verhindert zich te verdedigen en heeft als gevolg eene zeer groote verwijding van de pupil, waardoor het vermogen van duidelijk zien verloren gaat”. Hij voegt er aan toe: „Niets is meer besmettelijk dan de vrees”.

De generaal DAUDIGNAC zegt in „Les réalités du combat”: „Hoe ver-
toont zich de vrees? In twee groote series van verschijnselen. Bij som-
migen siddering en tot het uiterste opgevoerde opgewondenheid; bij
anderen neergedruktheid en verslagenheid. Er zijn vreesachtigen van
het laatste oogenblik. Zij hebben zich gedurende eenigen tijd goed ge-
houden, maar kunnen eindelijk de vrees niet langer beheerschen;
de dosis moreele kracht, waarover zij beschikten, is uitgeput; zij
vluchten of gaan op den grond liggen. Men vindt den vreesachtige, die
niet voorwaarts durft te gaan, hij wil dit niet laten zien en kruipt weg.
Daar is de opgewondene. Hij schiet zonder te richten, zonder zelfs het
geweer aan den schouder te brengen; hij maakt leven om zichzelf
gerust te stellen en gaat er mede door, tot hij zijne vingers aan zijn
eigen geweer brandt”.

„Le feu”, zegt de kolonel ARDANT DU PICQ, „est la soupe de sûreté
„de la peur.”

Alvorens verder te gaan, enkele voorbeelden. De Majoor W. von
HÜLSEN vertelt in een artikel van het Mil. Wochenblatt van het
vorig jaar:

„Een artillerie-officier schilderde mij eens den indruk, dien in een
gevecht in 1870 het onafgebroken voorwaarts gaan van eene zeer dunne
Fransche tirailleurlinie op zijne batterij maakte. Op het moeilijke doel
was van eenige uitwerking geen sprake en de bediening werd zoo on-
rustig, dat het vuur steeds slechter werd, totdat eindelijk de vijand
zonder begrijpelijke reden, stil hield en zijnerzijds het vuur opende.
Op hetzelfde oogenblik begon de batterij weder rustig en zeker te vuren”.

Dr. CAMPEANO vertelt de volgende episode uit den oorlog van 1877—78:

„Een Rumeensch regiment lag in de loopgraven vóór Grivitz en
het vijandelijk vuur ging er, zonder verliezen te veroorzaken, overheen.
Eensklaps werd dat vuur krachtiger, een soldaat werd zoo bang, dat
hij uit de loopgraaf sprong en als krankzinnig wegliep. Bijna alle andere
soldaten volgden hem onwillekeurig en verlieten hunne zekere schuil-
plaats voor eene plaats, waar zij zoozeer waren blootgesteld aan het
vijandelijk vuur, dat groote verliezen werden geleden”.

Ten slotte:

„In den slag bij Colombey, 14 Augustus 1870, ging het 1ste bataljon van
het Pruisische 4^e regiment infanterie onder Fransch artillerie- en infan-
terievuur in colonnelinie ten aanval voorwaarts. Nadat in de 3^e com-
pagnie kort na elkaar twee granaten ingeslagen waren, die 15 tot 25
man buiten gevecht stelden, werd in deze compagnie de snelheid van
pas merkbaar minder, waarop zij zonder commando half-rechts van
directie veranderde. Dit deed zij nog twee keer en eindelijk marcheerde
zij, zonder looppas, maar met bedenkelijk groote passen, recht ach-
terwaarts”.

Uitgaande van het hiervoren ontwikkelde beginsel van de vrees, mag
men tegenwoordig niet meer zeggen, dat het hoofddoel van den slag
is de materiele vernieling van den tegenstander, maar veeleer, dat hij

overwinnaar is, wien het gelukt den tegenstander zoo onder den indruk van het gevaar en de daarmee gepaard gaande vrees te brengen, dat zijn wil niet meer in staat is, die aandoening met hare wilsuitingen te beheerschen. Met andere woorden en korter uitgedrukt: hij is overwinnaar, wien het gelukt den wil van de tegenpartij te buigen. En dat van materieele vernietiging in den slag geen sprake is, bewijzen de aantallen procenten bloedige verliezen (dooden en gewonden), die in de verschillende gevechten van de oorlogen in de laatste eeuwen zijn geleden.¹⁾ Hoogstens bedroegen deze verliezen eenige tientallen procenten, in den regel minder, als reeds eene der partijen den strijd opgaf en daarmee te kennen gaf, dat zijn wil op dat oogenblik was gebogen.

Als gemiddelde van het aantal procenten bloedige verliezen vinden wij:

in den zevenjarigen oorlog	± 17 %
gedurende de oorlogen van het eerste Fransche keizerrijk	± 19 %
in den oorlog van 1859	± 14 %
in de eerste periode van den oorlog van 1870—71 (troepen van het Fransche keizerrijk)	± 9 %
in de tweede periode (troepen van de republiek)	± 3½ %
in den Zuid-Afrikaanschen oorlog (eerste groote gevechten)	± 5½ %

Deze getallen leeren ons dus nog meer. In de eerste plaats doen zij ons zien eene afname van het bedoelde aantal procenten in den loop der tijden, terwijl juist de vuurwapenen worden verbeterd. In de tweede plaats wijzen zij op de grootere moreele waarde van een beter voor zij u oorlogstaak berekend leger (dat van het tweede Fransche keizerrijk) tegenover een leger, waarvan de elementen slecht geoefend zijn, en waaraan de onderlinge samenhang ontbreekt en dat daardoor meer kans heeft eene psychologische massa in den slechten zin te worden (de legers van de derde Fransche republiek in 1870—71).

De zoeven genoemde afname moet worden toegeschreven aan twee oorzaken.

De eene oorzaak is te zoeken in de toenemende beschaving, die den mensch in het algemeen minder weerstandbiedend heeft gemaakt tegenover de verschrikkingen van den oorlog. Wij merken dit voornamelijk op in de geschriften van de talrijke vredesapostelen, die den oorlog als het allerverfoeilijkste voorstellen, alle schaduwen van den oorlog donker kleuren, de lichtpunten met een waas bedekken. Ook in de militaire literatuur hebben wij dien tijd gehad. Hoe werd, vooral kort na den Zuid-Afrikaanschen oorlog naar middelen gezocht om in het gevecht de eigen verliezen te beperken en daarbij dikwijls het hoofddoel, d. i. alles in het werk stellen om den wil van den tegenstander te buigen, uit het oog verloren.

¹⁾ BERNDT: Die Zahl im Kriege.

De tweede oorzaak vinden wij in den aard van het tegenwoordig gevecht. Het is, zooals nog nader zal worden besproken, een vuurgevecht, dat, met de voortgaande verbeteringen in de vuurwapenen, op steeds grooter wordende afstanden begonnen wordt. De indruk en de voorstelling van het gevaar doen zich dus steeds gedurende langeren tijd gevoelen; reeds vóórdat de beide partijen op afstanden van elkaar gekomen zijn, waarop zij elkaar de grootste verliezen kunnen toebrengen, heeft de wil al heel wat aan kracht ingeboet en zijn dan nog betrekkelijk weinig verliezen noodig om hem geheel te buigen. Vroeger was dit anders; de uitwerking van het vuur deed zich slechts op korte afstanden gevoelen, men wist dit; de voorstelling van het gevaar was korter en de wil van geene van beide partijen was erg verzwakt vóór het oogenblik, waarop de strijd van nabij, en door vuur, en door de blanke wapens, de groote bloedige verliezen deed ontstaan.

Als hoofdbeginsel in het gevecht zien wij dus het streven naar middelen, om den vijand zoo onder den indruk van het gevaar te brengen, dat de vrees hem eene aandoening wordt, die zijn wil krachteloos maakt. Met andere woorden en meer gebruikelijk uitgedrukt, alles in het werk stellen om zijn moreel te schokken. Hierbij mag men niet vergeten, dat de wil veerkrachtig is. Hij kan gebogen worden, maar een tijd van rust kan hem weer, al is het niet geheel, doen herstellen en dan moet de evenbedoelde strijd opnieuw worden gestreden.

Als nevenbeginsel moet alles in het werk worden gesteld, om de indrukken, die de vrees bij de eigen partij doen ontstaan, zooveel mogelijk te beperken, zonder echter het hoofdbeginsel uit het oog te verliezen. Hierop kan niet genoeg worden gewezen.

Het hoofdbeginsel blijft even rusten en wordt nu het ook zoo belangrijke nevenbeginsel onder de oogen gezien.

Onder de middelen, die tot het doorvoeren van dit beginsel, in aanmerking komen, noem ik eerst de vormen en formaties, waarin een troep in het gevecht gevoerd en verder geleid wordt. Deze vormen zullen slechts terloops besproken worden, maar al dadelijk moet er hier op gewezen worden, dat die vormen, om geschikt te zijn voor het nevenbeginsel, niet altijd geheel en al zullen voldoen aan de eischen, gesteld door het hoofdbeginsel.

Eene ondersteuning vinden deze vormen in de dekkingen, zooals deze in het terrein worden gevonden of wel kunstmatig worden aangebracht en bovendien in eene doelmatige kleeding en uitrusting. Onder deze vormen moeten wij voorts begrijpen een goed ingerichten ophelderings-, verkenning- en veiligheidsdienst, waardoor geen enkel deel van het leger aan een onverwacht stooten op den vijand wordt blootgesteld. Juist dat plotselinge opwekken van den indruk van gevaar en daardoor van vrees, maakt hare noodlottige gevolgen zoo groot; Vionville en Beaumont zijn twee sprekende voorbeelden.

Eene tweede zorg en zeer zeker niet de minste is het opvoeren van de moreele en militaire deugdelijkheid van een leger, zoodat de wil, die, zoowel bij het enkele individu als bij de massa, de vrees met hare gevolgen moet beheerschen, niet zoo spoedig worde verzwakt. Het leger moet daartoe die discipline bezitten, welke v. d. GOLTZ bedoelt in zijn: „das Volk in Waffen” en voor welke hij geene duidelijker verklaring weet dan eene uitspraak van DARWIN in diens „Afstamming van den mensch”: „Het overwicht, dat gedisciplineerde troepen toonen te bezitten over ongedisciplineerde massa's, is in hoofdzaak een gevolg van het vertrouwen, dat ieder in zijn kameraad stelt”. v. d. GOLTZ voegt hieraan toe:

„Men mag echter niet gelooven, dat bij een beschaafd volk de discipline iets is, dat vanzelf spreekt, dat eenvoudig een uitvloeisel is van de burgerlijke zedeleer. Hiervoor zijn de eischen, die aan haar worden gesteld, te moeilijk. Zeer zeker moeten in het leger van een beschaafd volk misdrijven, onder alle omstandigheden, minder voorkomen dan bij de scharen van een wilden stam. Maar de discipline eischt meer dan slechts negatieve diensten. Zij eischt van den soldaat, dat hij, om den vijand te overwinnen, zijn leven in de waagschaal stelt. Zij wil hem iets ongewoons eigen maken en hem dit zoo gemakkelijk maken, dat hij het houdt voor iets, waaraan niets valt te veranderen, voor iets, dat van zelf spreekt!”

„Geestelijk, zoowel als fysiek”, zegt de Generaal DAUDIGNAC, „moet men de militaire massa voorbereiden. Men moet het menschelijk werktuig zoo samenstellen, dat het niet werkt, zooals het toeval wil, maar zooals wij wenschen”.

En van het Japansche leger lezen wij:

„Der japanischen Führung stand ein Heer zu Gebote, das in eiserner Disziplin die Fähigkeit besass, die grössten Verluste dauernd und mit Ergebung zu ertragen”.

Houden met deze eischen de voorstanders van een korten eerste-oefeningstijd niet te weinig rekening? Is hij kort, dan zullen talrijke, niet te korte herhalingsoefeningen moeten medewerken om den band in de massa, die het leger eens zal worden, te versterken. C. v. H. zegt in eene studie over het tweede gedeelte van den Fransch-Duitschen oorlog:

„Men kan niet veel van troepen verwachten, die, onmiddellijk, nadat zij geformeerd zijn, in het gevecht worden gevoerd. Met name tegen de oplossende werking van de moderne vuurwapenen heeft een troep, om niet direct verpletterd te worden onder de verschrikkelijke moreele indrukken, een innerlijken samenhang noodig, die alleen verkregen kan worden door een langer samen zijn, trouwe kameraadschap, wederkeerig vertrouwen en een goed bekend zijn van de meerderen met hunne minderen. Met jonge, onervaren, weinig gedisciplineerde troepen kan men misschien op uitgekozen en ter verdediging ingerichte gevechtsvelden een krachtigen weerstand bieden — voor aanvallende operaties, voor manoeuvreren in groote massa's, voor den aanval tegen eene stelling is veel meer noodig”.

Een groote steun kan den wil der massa worden gegeven, er is reeds op gewezen, door den invloed, dien de officieren, het kader, ja, een deel der manschappen met een sterkeren wil dan de overigen begaafd, op dezen kunnen uitoefenen. Het Duitsche infanteriereglement drukt het zoo kernachtig uit: „Der Offizier ist das Vorbild seiner Leute; sein Beispiel reisst sie mit vorwärts. Er hält die Truppe in schärfster Mannszucht und führt sie selbst nach gewaltigen Anstrengungen und schweren Verlusten zum Siege.

„Der Unteroffizier unterstützt den Offizier und muss ihn nötigenfalls ersetzen.”

Daarom moeten bij de officieren en bij het kader, niet alleen het vrijwillige kader, de moreele en militaire eigenschappen tot hare hoogste waarden worden opgevoerd.

Een factor van belang, om het moreel hoog te houden, kan hier alleen aangestipt worden. Deze is de verpleging. Eene ledige maag doet het moreel belangrijk dalen; bijna alle oorlogen geven hiervan sprekende voorbeelden en de gelukkige wijze, waarop èn Japanners èn Russen in den jongsten oorlog dit verplegingsvraagstuk, zelfs gedurende het gevecht, hebben opgelost, heeft er veel toe bijgedragen om het moreel van beide legers hoog te houden. Na afloop zien wij dan ook in bijna alle groote legers proeven met zoogenaamde keukenwagens nemen.

(Wordt vervolgd.)

Uit het leven van een Oud-soldaat.

MEDEGEDEELD DOOR

W. C. STARING,

Oud-Kapitein der Infanterie.

(Vervolg en slot van blz. 845.)

Dit leven duurde ongeveer eene groote maand; des nachts werd gepatrouilleerd om de stad en later, toen de levensmiddelen in mindere mate binnen kwamen, werden patrouilles uitgezonden in de bergen om ossen en paarden te requireeren of te „stelen”. Een Luitenant VIETOR, uitgezonden met een detachement op een dergelijken tocht, nam des nachts in een dorp, Villa Meria, zijn intrek bij den Alcade met zijn tamboer en een soldaat, terwijl de sergeant met de overige manschappen in een nabij zijnd huis overnachtten. Des nachts werd de luitenant met zijn beide soldaten opgelicht en weggevoerd, terwijl de sergeant, die waakzaam was, zich met zijn manschappen wist te verdedigen en met verlies van één man op Truxillo terug trok met bericht van het voorgevallene. Dadelijk werd wel een groot detachement gezonden en een vijftigtal boeren en kinderen gevangen genomen en met ophanging bedreigd, als de luitenant niet te recht kwam, maar hoewel Fransche patrouilles later diens lijk en de epauletten terugvonden, werden de boeren toch niet gehangen.

Den 10^{en} Juni werd van een detachement van 20 man, dat met nog twee andere was uitgezonden om karren met ossen en ezels voor het hospitaal te requireeren, in een dorp de Luitenant HOLTJUS overvallen, terwijl hij de helft der manschappen had uitgezonden om de ezels te halen, die hij wel hoorde balken, maar die hem niet werden afgestaan — en hoewel hij met een gedeelte zijner soldaten uit het dorp wist te komen en zich buiten trachtte staande te houden, werd hij door de overmacht overvallen, medegesleept en op gruwelijke wijze vermoord. Drie man waren den aanval ontkomen en vertelden het voorgevallene.

Den 14^{en} des avonds kwam eindelijk order, „dat nest” te verlaten, waar zij zooveel soldaten hadden verloren, allen, die gezond waren en marcheeren konden, moesten gereed zijn; de zieken bleven terug tot den volgenden dag. Met den Generaal en den Kolonel LYCKLAMA aan het hoofd van het regiment — thans nog 200 man sterk — marcheerde men af om den terugtocht van de armee te dekken; Maarschalk VICTOR

toch, was genoodzaakt voor de naderende overmacht van WELLINGTON met de Portugeezen en Spanjaarden uit Estramadura naar de zijde van Toledo terug te trekken. Het regiment bleef tot den 16^{en} in een dorp Deletora, en BRÜNINGS werd hier zoo ziek, dat hij vreesde zijn kapitein, die 14 dagen te voren was overleden, te zullen volgen. Zijn bataljonscommandant, de Kapitein DE VRIES, verzorgde hem goed, zoodat hij den volgenden dag, op een ezel gezeten, mede kon. Des avonds na een zeer vermoeienden dag, kwamen zij aan de brug van Almazar, trokken de schipbrug over, die de vlotbrug vervangen had, welke hij den 29sten Maart met zijn schoenen-karavaan overgegaan was, en zij waren nu weder vereenigd met de geheele divisie onder den Generaal LEVAL.

Den 20sten werden alle zieken naar Talavera gezonden en BRÜNINGS, die nog maar alleen bij zijn compagnie was, bleef er bij en maakte een tocht in het gebergte mede, tegen de „Brigans”. Dien dag door de rivier Tietor trekkende, moesten de soldaten tot het middel door het water, en kon BRÜNINGS op een ezel zittende er, zonder nat worden, door komen. Zij kwamen alzoo in een stadje, door de inwoners verlaten, uit vrees voor weerwraak over het eenige dagen te voren vermoorden van een Franschen kapitein met 24 man, hetgeen natuurlijk weer aanleiding gaf tot plunderen. BRÜNINGS kreeg bij deze gelegenheid hevige onaangenaamheden met zijn kolonel over eene weigering om manschappen van zijne compagnie af te staan aan den kapitein van eene andere compagnie, welke twist eindigde met arrest: „nimmer ben ik meer mijn Leeven moede geweest als op dat moment en had ik er wel reeden toe? Zoo gaat het Leyden alle dagen”; hij is zeer ongelukkig; het schijnt ook, dat iedereen van den hoogsten tot den laagsten door dat leven van ontberingen en vermoeienissen in de war geraakt was. De verhouding tusschen de hoogere en lagere officieren werd er niet beter op. Ook uit de brieven van MEYER kan men dit opmaken, en de wijn was ook dikwijls oorzaak van zeer onaangename tooneelen tusschen de officieren onderling.

BRÜNINGS is er over uit, zoo mooi als het land is: vruchtbaar en goed bebouwd; alle soorten van vruchten en groenten, prachtige gezichten over bergen en dalen, van frissche beken doorsneden, een waar paradijs, dat niet waard is „door die Inwoonders bewoond te worden”!

Den 21sten bij zijn vertrek gaf de Generaal last om alle kleine ezels achter te laten en BRÜNINGS, uit vrees zijn trouw dier te moeten missen, liet er een zieken sergeant op zitten. Zij passeerden dien dag verscheidene kleine stadjes, trokken over bergen en door dalen, en bivakkeerden dien avond in een bosch van kastanjeboomen. Met hetgeen hij op zijn ezel had medegevoerd en met aardappelen, door zijn oppasser opgedolven, kon hij zijn avondmaal gereed maken en vond in den slaap „den besten vriend des verdrukten”.

Den 22sten Juni werd de marsch hervat en kwamen zij weder aan de zelfde rivier Tietor, die in dien tusschentijd sterk gewassen was, maar toch doorwaadbaar bleef; BRÜNINGS trok zijn schoenen en kousen

uit, gaf zijn jas aan een bereden vriend en stapte zoo het water in, vertrouwend op zijn zwemkunst, als hij van de beenen mocht geraken. Het Hollandsche regiment kwam er gelukkig zonder verlies door; daarop volgde het regiment Nassau; het paard van den majoor struikelt over de steenen en deze geraakt er onder: beiden verdrinken en worden door den sterken stroom medegesleept, zonder dat men hen kon redden. De majoor liet eene vrouw met zes kinderen na, „alweer een reeden te meer om deezen oorlog te verwenschen”.

Nadat men zich in de zon had laten opdrogen, ging de colonne weder voorwaarts, maar na twee uren marcheeren, kwam er eene donderbui opzetten, die ze weder doornat maakte; het leven en het donderen was zoo geweldig, als BRÜNINGS nog nooit had bijgewoond en het maakte een diepen indruk: „bij deeze gelegenheid hebbe ik gesien dat de grootste Boosewichten zo verstomt en kleyn waren dat deselve geen enkel woord konden spreken”.

Na den regen kwam er hagel, en weldra stond het veld overal vol water en de voren van het land werden kleine beken en de wegen werden kleine rivieren; het waden door de voet hoog dikke laag hagel veroorzaakte koude voeten. Na zulk een marsch, trekkende door rivieren en beken, kwam na drie uren de zon zich over hen erbarmen, de verkleumde leden verwarmen en de kleeren drogen. Na dezen inspannenden marsch werd in een groot dorp Roepeda, ingekwartierd en BRÜNINGS vond zelfs een „proper bed om de afgematte leden” te rusten te leggen.

Hij rustte dan ook goed uit, en had den volgenden dag, 23 Juni, weder eene andere ontmoeting. Een officier van het regiment Baden toch, die hem en alle Hollanders beleedigd had, was uitgedaagd en BRÜNINGS toog met een collega HASSELAAR er op uit, hem op te zoeken. Hij vond hem ook bij zijne kameraden, en na een glas wijn gedronken te hebben, werd eene geschikte plaats uitgezocht, om een eind te maaken aan een strijd. „die niet als door Bloed mocht geëindigd worden.” Zijn tegenpartij, die sterker op den degen was dan BRÜNINGS, had niet lang werk, om hem „die te voren beleedigd was, noch bovendien een steek in den arm toe te brengen”. Hiermede was de zaak afgedaan, en na verbonden te zijn, scheidden zij als goede vrienden. „Ja, zoo gaat het in den dienst, wordt men beleedigd en neemt geen satisfactie, is de Eer verloren, en men word door zijne cameraaden verfoeyd en word men door zijn tegenpartij overhoop gestooten, dan is het: Ja, het spijt mij, hij was een Brave jongen, enz.; dit is dan zijn grafschrift”.

BRÜNINGS had niet veel bloed verloren en met den arm in de jas, marcheerde hij des avonds om 11 uur met de geheele colonne naar Talavera; nu kwam echter de pijn en hij was dus zeer blijde den anderen dag om 10 uur met zijn oude vrienden, na nog een paar uren wachtens, in een huis te kunnen komen, waarin echter noch menschen noch huisraad waren. Zijn oppasser maakte zijn ambuland bed in orde en hij sliep „als een roos” tot de soep gereed was.

De chirurg verbond zijn wonde en verklaarde deze voor niet gevaarlijk; veel rust genoot hij echter niet, eensdeels door pijn, anderdeels omdat men om 12 uur 's nachts weder gereed moest zijn, verder te marcheeren. Bij het aanbreken van den dag trok men op in de richting van Toledo. De dag was zeer warm en BRÜNINGS voelde zich zeer koortsig, zette zich op een ezel, maar het zadel lag zoo los, dat hij met alles onderste boven rolde en wel op zijn gewonden arm, waarop hij te voet verder sukkelde, tot hij in zijn kwartier kwam. De koorts bleef tot den volgenden dag; toen om 3 uur weder verder getrokken werd, wist hij zich een ezel zonder zadel te verschaffen en hierop kon hij bij eene ondragelijke hitte medekomen. De soldaten leden geweldig; zij moesten eene rivier passeeren, waarop velen op het water afstormden om hun dorst te lessen, hetgeen aan verscheidenen den dood berokkende; zij bleven aan den weg liggen.

Eindelijk, den 26sten Juni kwam men te Toledo en BRÜNINGS kwam bij een Duitscher in kwartier, die hem vriendelijk verzorgde en toen den 27sten de order kwam, om ten 3 uur 's morgens weder af te marcheeren, voelde hij zich zoo zwak en afgemat, dat hij bleef liggen — „de geheele winkel liet marcheeren” — hij was toch in eene groote plaats, waar genezing voor zijn arm was te vinden, en „liet hij gods water over gods land loopen. Laurieren waren er, voor hem, bij het regiment niet te plukken” en hij maakte dus geen haast het te volgen. Na eenige dagen kwam zijn huisbaas hem vertellen, dat het regiment weder terug kwam, en zijne wond was zoo verre gevorderd, dat hij weder schrijven kon „en gij, mijn Lieve vriendin waart dus de eerste, die een Brief van mij ontfingt”.

Toen de divisie terug was, vroegen BRÜNINGS, benevens zijn vriend WESTENBERG en de kapitein DE VRIES, hunne demissie, de beide eersten wegens den staat hunner gezondheid; de generaal wilde eerst deze requesten niet teekenen, maar deed het toch en zij werden doorgezonden.

Den 18^{en} Juli 1809 kwam bevel om weder te marcheeren en daar BRÜNINGS voldoende hersteld was, om de vermoeienissen te paard te kunnen mede maken, beklom hij zijn ezel en ging mede. Om 3 uur in den namiddag zou worden afgemarcheerd, maar het werd 5 uur, voor en aleer men op marsch toog; het werd dus weder een nachtmarsch. Omstreeks 10 uur begon hem de slaap zoo geweldig te overvallen, dat het weinig scheelde, of hij was van zijn rijdier gevallen; door den schrik had hij zeker te hard aan den teugel getrokken, zoodat de ezel met kracht het hoofd opsloeg en hem een geweldigen stoot tegen den mond gaf, dat hij meende zijn tanden in stukken te voelen. Door deze geweldige pijn in den mond en in het hoofd was echter „de slaap in eens geheel over”.

Om 2 uur kwam de colonne te Elmora op bivak vóór het dorp tot den anderen morgen om 3 uur, toen zij naar Consuegra marcheerden.

De hitte was ondragelijk en in het land weinig water te vinden, tot zij in een bosch hun bivak konden opslaan.

Des avonds hadden zij eene revue voor den generaal SEBASTIANI. Den volgenden dag kwam er 's nachts order om te marcheeren en om 2 uur trok de colonne weder op naar een stadje Herencia in Lauluncha, het land van Don Quichotte. BRÜNINGS kreeg door het drinken van slecht water des nachts „een coliek „dat hij zeker meende den aftogt te moeten blaasen”; kortom hij werd hard ziek en was bijna niet in staat te rijden. Den anderen dag werd weder teruggetrokken, eerst op Consuegra den 24sten op een dorp bij Elmora — BRÜNINGS was intusschen zoo verzwakt, dat hij door 2 man op den ezel moest geholpen worden — en den 25sten waren zij weder in Toledo terug.

Des nachts 12 uur moest het regiment weder vertrekken; de zieken bleven achter en BRÜNINGS dus ook; hij verhuisde intusschen naar een logement, waar nog een ander officier was, die niet minder verheugd was, iemand bij zich te hebben, uit vrees van door de Spanjaarden vermoord te worden, als hij alleen achterbleef. Zijn oppasser, een pijper van het bataljon, had moeten meetrekken, zeer tot zijn ongerief en ook tot groot verdriet van den jongen, voor wien BRÜNINGS alle zorg had.

Den 27sten ging de Kolonel LYCKLAMA, die zijn terugroeping naar Holland verkregen had, met een goed detachement naar Madrid, zonder BRÜNINGS te waarschuwen, die hem toch reeds zijn wensch had te kennen gegeven om mede te gaan, hetgeen door LIJCKLAMA was goedgekeurd. Evenwel BRÜNINGS en zijn vriend WESTENBERG vernamen het, zadelden hunne ezels, en trokken het detachement achterna, daar zij niet in Toledo konden blijven. Twee uur van Toledo, haalden zij den Kolonel in: „Waar kom i nou vandaan?” vroeg deze, maar, niettegenstaande deze min vriendelijke ontvangst, trok men gezamenlijk verder tot Illescas, en den 23sten tot Madrid. Zij vervoegden zich bij den Gouverneur, den Franschen divisiegeneraal BELLAIRE, en verkregen eene aanwijzing op de burgerlijke autoriteit voor biljetten. WESTENBERG en BRÜNINGS ontvingen na 3 malen het hun aangewezen huis bezocht en ervoor bedankt te hebben, een biljet bij eene juffrouw, „die waarlijk schoon zou geweest zijn, als zij niet zoo brutaal was geweest, zulk eene furie was het”.

Den 29sten sliepen zij gerust, doch den 30sten kwam WESTENBERG met bericht, dat alle troepen zich op het Petiro, een oud paleis des Konings, dat min of meer versterkt was, terugtrokken omdat de armee verslagen was, en niemand zich in de stad durfde vertrouwen. Dat gaf natuurlijk groote ontsteltenis, te meer daar nog bekend werd, dat twee officieren, de Luitenants KOENEN en DE BRUIN op den weg naar Aranjuez des nachts met 50 man vermoord waren. De optocht van allerlei officieren van alle naties in verschillende uniformen en costumes met paarden, muilezels en ezels, beladen en onbeladen, was „zeer grappig en geleek op een Comiesch Blijspel”. De Madridsche burgers zagen dit aan en men hoorde dreigementen, den anderen dag van hen een bezoek te zullen ontvangen. Maar den anderen dag kwamen be-

richten, dat integendeel de Spanjaarden geslagen waren en verschillende bewoners van het oude paleis hernamen alzoó weder den tocht naar de stad. BRÜNINGS bleef echter, al had hij ook niet veel genoeg in het gezelschap van zijn kolonel met diens gevolg (een barbier en diens vrouw).

Dit duurde tot den 28sten Augustus, toen zij ook dit oude verblijf verlieten, en het vorige kwartier weder opzochten, althans het zelfde huis, maar bij een vriendelijker gastheer, die vooral beter gestemd werd, toen zij blêken geen Franschen te zijn.

Nadat de tijdingen zich bevestigden, dat de Engelschen en Spanjaarden bij Talavera geslagen waren, werden de burgers weder kleiner en ging men dagelijks wandelen op het Prado in den Plantentuin. BRÜNINGS geeft nu nog eene beschrijving van de beelden op het Prado, van de stad, van de rivier, van de levenswijs der inwoners, van de toiletten der vrouwen, het leven en het eten, en hiermede eindigt plotseling het Journaal.

Uit de nagelaten papieren blijkt, dat hij ontvangen heeft den volgende brief van den Minister van Oorlog.

Amsterdam den 25 van Hooimaand 1809.

De Minister van Oorlog

Aan den

Luitenant bij het Tweede Regiment Infanterie,

P. F. C. BRÜNINGS te Toledo.

Mijnheer!

Ik autoriseer u bij deze, om u te begeven naar het Depôt van voornoemd Regiment, Garnisoen houdende te Groningen, teneinde aldaar uwe nadere destinatie af te wachten.

Ik noem mij met achting,

(w.g.) KRAIJENHOFF.

en ten gevolge daarvan eene

Ordre de route.

Troupes hollandaises, 4e Corps.

Division Allemande.

Vu la lettre de Son Excellence le Ministre de la Guerre en date du 25 Juillet 1809, Monsieur BRÜNINGS, Lieutenant au 2e Bon. du 2e Regiment d'Infanterie de Ligne Hollandaise partira de cette ville le 7 de Septembre, pour se rendre à Groningue en Hollande pour être employé au Depôt du dit regiment en passant par Valladolid, Burgos, Victoria et Bayonne, ou la route sera continuée.

Le logement et les vivres lui seront fourni dans les lieux de passage, aiusi que les moyens de transport, pour ses effets Conformement aux reglements militaires.

à Madrid le 7 Sept. 1809.

Le commaire, des guerres des Troupes hollandaises.

(w.g.)

?

De marschorder is afgeteekend op verschillende plaatsen, dikwijls onleesbaar, maar de volgende data zijn toch te vinden: Valladolid 16 Sept. (7bre), Colosa 18, Torquemada 19,7^{bre}, Burgos 21,7^{bre}, Burgos 22, Miranda 27,7^{bre}, Victoria 28,7^{bre}, Colosa eindelijk 30,7^{bre}, Bayonne le premier 8bre. BRÜNINGS komt den 14,8^{bre} te Parijs en gaat van daar over Peronne en Valenciennes tot Antwerpen.

Van deze reis is niets bekend; alleen vond ik in een brief van D'AUSON, eene verklaring, dat hij hem (BRÜNINGS) ontmoet heeft te Bergen-op-Zoom, als 1ste Luitenant en aide de Camp van den Generaal-Majoor NICHOLSON, komende uit Spanje en zich begevende naar zijn regiment, het 2^e Infanterie van Linie te Groningen.

Uit den Staat van dienst blijkt verder, dat hij in Juni 1809 is benoemd tot 1ste luitenant bij het 2^e Regiment van Ligne en den 16^{en} Sept. 1810 bij het 123ste Regiment Fransche Infanterie van Ligne als Kommandant der Kompagnie regimentaire Artillerie. Hij is toen met de Fransche armee aan de kusten der Noordzee gekantonneerd geweest onder den Generaal en chef MOLITOR, tot hij zijn ontslag vroeg, hetgeen hem door den Minister van Oorlog J. J. CAMBIÈR, volgens een brief d.d. Amsterdam, den 31sten van Wintermaand 1810, van den volgenden inhoud, verleend wordt:

De Minister van Oorlog,

informeert bij deze den Eersten luitenant bij het 123^e Regiment Infanterie van Ligne P. F. C. BRÜNINGS dat Zijne Doorluchtige Hoogheid, de Prins, algemeene Stedehouder van Zijne Majesteit den Keizer, bij Besluit van den 30sten dezer N° 23 aan hem, ingevolge zijn verzoek heeft verleend eene honorable demissie als Kapitein.

Zullende deze hem strekken tot acte van ontslag.

Hij had gediend 17 jaar, 2 maanden en 2 dagen; onder zijn blessures noemt hij de wond in het rechter been, in Noord-Holland 1799 en die in den rechter arm, in Spanje.

Het heeft BRÜNINGS niet mogen gelukken, een Legioen van Eer te verwerven. Toen, na den slag bij Durango op 31 Oct. 1808, bekend werd, dat aan den Generaal CHASSÉ 4 kruisen ter beschikking waren gesteld, werd hem door den Kolonel LYCKLAMA, de Luit.-Kolonels STORM DE GRAVE en VON PFAFFENRATH gezegd, dat hij, als de Avant-Garde hebbende gehad, er één van zou krijgen, maar Generaal CHASSÉ gaf ze aan LYCKLAMA, STORM DE GRAVE, WEYMAN (Kapitein) en KLAPP (Luitenant.)

Ook later bij de inlijving der Hollandsche in de Fransche armee, werd hem door den Generaal MOLITOR het Kruis beloofd, in tegenwoordigheid van den Generaal CORT-HEYLIGERS, maar waarschijnlijk is deze belofte, door zijn ontslag uit den dienst, vergeten.

BRÜNINGS is alzoo gelukkig in het Vaderland teruggekeerd; zijn wapenbroeder MEIJER, die in al zijn brieven zijn groot verlangen uitdrukt om

zijne familie te Tiel weder te zien, in al zijne brieven alles bespreekt, het beleggen van geld, zijn wensch om den dienst te verlaten, steeds verzoekt om voor hem te zoeken naar eene andere betrekking, heeft dat niet mogen terugzien. Hij sneuvelde den 28sten Juli bij Talavera de la Reyna, zijn vriend BRENDER à BRANDIS, Lt.-Adjutant, schrijft dit aan de familie DIJKMEESTER; zijn lijk is niet teruggevonden kunnen worden, evenmin als de papieren en het geld, dat hij bij zich droeg.

BRÜNINGS vertrekt nu naar Suriname (in Maart 1811); hij is daar in zaken gegaan en vond er verscheidene leden der familie FREDERICI — een vader en een broeder. Hij verliest hier ook zijne vrouw, de lieve vriendin, aan wie de brieven uit Spanje geschreven waren, en hij hertrouwt in April 1816 met mejuffrouw G. GOLLENSTEDE.

In verschillende betrekkingen is hij aldaar nuttig werkzaam geweest. In 1812 werd hij door het Hof van Politie en Krimineele Justitie der Kolonie Suriname, benoemd tot Commissaris van kleine vacerende zaken.

In 1813 werd hij door het zelfde Hof geëligeerd tot Raad en rechter in den Hove van civiele Justitie.

In 1826 was het nieuwe Hof van civiele Justitie geconstitueerd en BRÜNINGS daarin als extraordinaïr lid ad interim benoemd, onder het bestuur van den gouverneur-generaal W. B. VAN PANHUYS.

Den 4^{en} Juni 1816 wordt hij benoemd tot Luitenant-Kolonel der Schutterij, uit welke betrekking hij in Juni 1819 weder ontslag vraagt, tot dat hij in Febr. 1825 op nieuw en in het belang van Zijner Majesteit's dienst in de Kolonie benoemd wordt tot Luitenant-Kolonel en Kommandant en Chef der Schutterij te Paramaribo door den Generaal-majoor en gouverneur ABRAHAM DE VEER.

Bij Kon. Besluit van 14 Januari 1826 wordt aan BRÜNINGS op zijn verzoek den honorairen rang van Luitenant-Kolonel bij het Leger verleend, zonder bezwaar voor 's Rijks schatkist en zonder eenige gevolgtrekking.

Den 19^{en} Mei 1825 onder het bestuur van ABRAHAM DE VEER werd hij benoemd tot arbiter in het gemengd Gerechtshof ter wering van den slavenhandel, onder genot van een jaarlijksch tractement van duizend gulden (f 1000).

In 1826 vraagt hij ontslag uit zijne burgerlijke betrekking als Lid van het Hof van Civiele Justitie en als Arbiter in het Gerechtshof tot wering van den slavenhandel en wordt hem dit eervol verleend, behoudens pensioen. Dit pensioen wordt voor hem den 28sten April 1828 vastgesteld, nadat het eervol ontslag hem den 29sten Nov. 1826 verleend was.

En den 9^{en} Juni 1827 wordt hem door den Generaal-Majoor, Gouverneur tevens een eervol ontslag verleend als Kommandant en Chef der Schutterij „met betuyging der hooge goedkeuring en dank voor den ijver en de belangstelling, waarmede hij zijne funtie heeft waargenomen”.

De officieren der 2^e Afdeeling der Schutterij, die meer onmiddellijk onder hem dienden, gaven hem een geschenk, een zichtbaar blijk hunner

toegenegenheid met een brief „om uiting te geven aan die gevoelens van hoogachting, welke zij zich steeds beijverd hebben, bij elke voorkomende gelegenheid te doen blijken”.

Overigens is van zijn verblijf in Suriname niet veel bekend; hij heeft alleen van de eerste jaren eenige aantekeningen gehouden.

In 1828 of '29 keert BRÜNINGS naar het Vaderland terug, woont eerst te Amersfoort, daarna in Voorst. Gedurende den opstand in België biedt hij het Vaderland zijne diensten aan bij het Ministerie van Oorlog en wordt hij den 21sten Nov. 1830 benoemd tot Plaatselijk Commandant van Zutphen, zonder bezwaar der schatkist, welke betrekking hij tot Augustus 1837 waarneemt. In 1835 wordt hij — ook zonder bezwaar der schatkist — benoemd tot militie-commissaris.

Ook van dezen tijd zijn geen aantekeningen gemaakt. Onder de nagelaten papieren is echter een brief aan den Heer Staatsraad, Gouverneur der Provincie Gelderland, waarin hij zich op dezen beroept, in eene quaestie met den Minister van Binnenlandsche Zaken, die zwaarigheden maakt zijne declaratie wegens reiskosten goed te keuren.

Hij zegt daarin „zeer gevoelig te zijn over den twijfel, dien de heer Minister omtrent de deugdelijkheid dier declaratiën voedt. Immers meen ik niet in staat te zijn, eene verklaring af te leggen, welke niet gegrond is”.

Zijne declaratie, met inbegrip der daggelden bedroeg slechts *f*112.—, terwijl hij alleen aan den voerman J. THIEN, te Zutphen, voor het rijtuig, hetwelk hij verplicht is allerwege mede te nemen, voor twaalf dagen reizen *f*96 moet betalen. Hij kan dan ook niet nalaten nog op te merken, „dat hij het militiecommissariaat in het ressort Zutphen gedurende een tijdvak van zeven jaar *zonder ontgeltenis* heeft waargenomen, en het van een onbezoldigden ambtenaar niet te vorderen is, dat hij bij zijne reizen en moeitevolle werkzaamheden nog daarenboven schade lijde aan dezelve”.

Zulk een belangeloos dienen van den Staat had zeker niet eene dergelijke aanmerking verdiend.

In 1841 heeft hij intusschen eervol ontslag als militiecommissaris verkregen.

BRÜNINGS overleed te Voorst, 6 Oct. 1843, nalatende verscheidene kinderen. Drie zijner zonen hebben 's Konings rok gedragen, de eene W. A. BRÜNINGS is overleden als Majoor der Infanterie, de jongste G. A. BRÜNINGS als Kapitein der Artillerie, de tweede C. C. BRÜNINGS heeft als Luitenant-Kolonel, Commandant der d.d. schutterij te Zutphen eerst onlangs zijn eervol ontslag verkregen.

Een der broeders, met wien hij den winter 1793 op '94 in de Willemstad doorbracht, heeft den tocht naar Rusland medegemaakt, is daar gevangen geweest en is als gepensioneerd Majoor in 1853 te Wilp overleden. Van de andere broeders, ook door hem vermeld, is niets bekend.

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

Duitschland: Vredes-effectieven volgens de wet van 25 April 1905, Rev. d'A., Sept. Werking der kleedingmagazijnen bij de legerkorpsen. Officierstractementen, B. d. I. P., N°. 587. Nieuwe brug over de Weichsel. Gezondheidstoestand der paarden in het Pruisische leger, Rev. mil., Nov.

Engeland: Cursus om het verkrijgen van burgerlijke betrekkingen te vergemakkelijken, B. d. I. P., N°. 587.

Frankrijk: Verandering van het 13^e regt. kurassiers in het 22ste dragonders. Opheffing der ordonnansofficieren. Detacheering van officieren bij andere Wapens. Stichting van eene technische afdeeling der genie aan de applicatieschool te Fontainebleau, B. d. I. P., N°. 587. Invoering van handgranaten. Generaal PERCIN, lid van den „Conseil supérieur de la guerre”. Voorhanden vestinggeschut. Vier- of zes stukkenbatterijen, Art. Mon., Nov.

Italië: Plan tot oprichting van mobiele bataljons karabiniers. Op-roeping der korpschefs door den Chef van den Gen. Staf, B. d. I. P., N°. 587. Rapport der enquêtecommissie. Mitrailleur PERINO, R. d'A., Sept.

Noorwegen: Automatisch Rekylgeweer, B. d. I. P., N°. 587.

Oostenrijk-Hongarije: Annexatie van Bosnië en Herzegowina. Nieuwe wapening van de cavalerie en de bereden Wapens. Mutatiën in de hoogere commando's. Legerinspecteurs. Oprichting van een nieuw detachement mitrailleurs. Vrijwillig automobilisten- en motorecyclistenkorps. Nieuwe veldtenuue der troepen te voet, Rev. mil., Nov. Officieren en onder-officieren der inf^{te}. en cav^{te}. van het actieve leger en de reserve, dienende bij de pioniers en omgekeerd, B. d. I. P., N°. 587. Organisatie der veldartillerie, Art. Mon., Nov.

Spanje: Ongeval bij een 7,5 cM. veldkanon, stelsel SCHNEIDER-CANET, Art. Mon., Nov.

Turkije: Hoogere bevelvoering, Rev. mil., Nov.

Zwitserland: Herfstmanoeuvres in 1908, Rev. mil., Nov.

BOEKAANKONDIGING.

L'artillerie de campagne en liaison avec les autres armes, par le Général H. LANGLOIS, Sénateur, ancien membre du conseil supérieur de la guerre. Nouvelle édition revue et complétée. *Paris*, 1908. R. CHAPELOT ET CIE.

Na de uitvoerige bespreking, welke wij in de 11e en 12e afl. van den jaargang 1892 en de 1ste tot en met 3e afl. van den jaargang 1893 aan den eersten druk van dit hoogst belangrijke werk gewijd hebben, kunnen wij met enkele woorden ter aankondiging van dezen tweeden, herziene druk volstaan. De Schrijver toch, heeft o.i. te recht gemeend niet langer weerstand te mogen bieden aan den van vele zijden tot hem komenden aandrang om van zijn reeds zestien jaren oud, doch daarom volstrekt nog niet verouderd werk, een nieuwen druk het licht te doen zien.

Uit de vorige uitgave werd alleen geschrapt, wat op het oogenblik geen belang meer zou kunnen inboezemen, doch overigens werd zij ongewijzigd behouden, daarentegen werden eenige bijlagen toegevoegd, betrekkelijk: het rendement der in verschillende landen ingevoerde stelsels van snelvuurveldartillerie; de verdeeling van het gewicht tusschen voor- en achterstel; het gewicht der caissons en eene beschouwing over den pom-pom (canon à tir percutant extra-rapide).

Het behoeft geen betoog, dat wij ook nu weder de bestudeering ten zeerste aanbevelen van dit bijzonder belangwekkende werk, dat, reeds vóór het snelvuur-veldmaterieel geboren was, de groote lijnen aangaf, welke bij de constructie en het gebruik van dat materieel gevolgd zouden moeten worden.

Over luchtvaart, door W. H. COOL, 1^e Luitenant der Genie. Met talrijke afbeeldingen. *Haarlem*, 1908. H. D. TJEENK WILLINK & ZOON.

Het was ongetwijfeld eene gelukkige gedachte van den S. om op het oogenblik, waarin de belangstelling in de luchtscheepvaart in ruimen kring belangrijk is toegenomen, ten gevolge van de berichten omtrent meer of minder geslaagde, doch in elk geval voor de toekomst

veel belovende proeven, die uit verschillende landen tot ons komen, aan het Nederlandsche lezend publiek eene duidelijke, voor elkeen bevattelijke en zooveel mogelijk volledige uiteenzetting te geven van het tegenwoordig standpunt der luchtscheepvaart en van de wijze, waarop deze zich historisch heeft ontwikkeld. Vele afbeeldingen strekken ter verduidelijking van den tekst.

Gaarne stemmen wij in met S.'s wensch, dat ten onzent, waar eerst sedert korten tijd eene *bijzondere* vereeniging zich de bevordering van de ontwikkeling van de luchtscheepvaart in den uitgebreidsten zin van het woord heeft ten doel gesteld, ook spoedig van Regeeringswege zal worden deelgenomen aan de verdere ontwikkeling en beoefening van de luchtvaart in haar vollen omvang, die wel in de eerste plaats voor militaire, doch zeer zeker ook voor wetenschappelijke doeleinden, dringend behoefte gevoelt aan meerdere, daadwerkelijke belangstelling.

Les mitrailleuses. Divers cas d'emploi et notamment au point de vue tactique en liaison avec les autres armes, par le Major-adjoint d'Etat-Major J. GODTS du Régiment des carabiniers. *Laeken*, 1908. EMILE GODTS.

Door het uitwerken van deze, aanvankelijk te Brussel gehouden, voordracht heeft S. de militaire literatuur met een standaardwerk verrijkt. Goed gedocumenteerd en tot in de details van het nog steeds actueele mitrailleurvraagstuk doordringend, vormt het vooral voor hen, die geroepen zijn met dit moderne wapen op te treden, een handboek, dat, inzonderheid betreffende het tactisch gebruik, uitvoerige voorlichting verstrekt.

Het spreekt wel vanzelf, dat een werk, hetwelk aan deze eischen voldoet, veel zaken mededeelt, die reeds bij herhaling elders zijn gezegd, doch juist de samenvatting van al deze beschouwingen, inlichtingen en gevolgtrekkingen geven er waarde aan en maken het tot een afgerond geheel, waarin ieder van zijn gading vinden kan.

Hoofdstuk 1, 3 en 4 geven — waar noodig toegelicht door talrijke voorbeelden uit de moderne krijgsgeschiedenis — een goed overzicht van den stand van het vraagstuk in de verschillende legers en van de beteekenis, welke door verschillende autoriteiten op dit gebied aan de mitrailleurs wordt toegekend. Hierbij had o.i. het feit, dat de mitrailleur-SCHWARZLOSE óók in Nederland sedert jaren in ernstige beproeving is, wel eenige vermelding verdiend, te meer, waar dit wapen reeds twee malen aan de manoeuvres heeft deelgenomen (blz. 13, alinea 2).

Met vele schrijvers van den allerlaatsten tijd verklaart ook de Majoor GODTS den mitrailleur-SCHWARZLOSE tot een uitmuntend wapen, ja, geeft aan dit stelsel zelfs de voorkeur boven andere bekende stelsels.

In dit verband is de vergelijkende tabel zeer leerrijk, welke S. onderaan blz. 12 aanbiedt.

Bij de bespreking van de vuuruitwerking der mitrailleurs doet ook bij S. weder het overbekende voorbeeld dienst van de Russische

mitrailleurcompagnie, welke bij Liao-Yang (30 Aug. 1904) in 1½ minuut eene Japansche bergbatterij, die in stelling wilde komen, totaal vernietigde.

Inderdaad wel een verpletterend voorbeeld. Doch laten wij er toch niet te veel waarde aan toekennen!

Naar onze meenining heeft de mitrailleurcommandant, die er in slaagde op 900 M. zulk een weergaloos resultaat te bereiken, eenvoudig eene zeldzame „veine” gehad in het schatten van den juisten afstand, tenzij hij dien van te voren had kunnen opmeten. Had hij slechts 50 M. te ver geschat, dan ware de uitwerking van zijn vuur, hoogwaarschijnlijk, = 0 geweest.

Op andere plaatsen blijft S. dan ook niet in gebreke (blz. 15 en blz. 26 onder 11^e) ons voor oogen te houden, dat bij deze „machine sans nerfs”, die met machinale juistheid zijn vuurbundel afgeeft, de afstand tot op enkele 10-tallen meters nauwkeurig moet worden geschat. Een betrouwbare afstandmeter is dus onmisbaar. Aan een legerbestuur, dat de noodzakelijkheid inziet, tot de invoering van mitrailleurs over te gaan, kan met niet genoeg klem de stelling worden voorgehouden: *Met een goeden afstandmeter staat of valt de vuuruitwerking van den mitrailleur.*

Met den Kapitein NÖEL, evenals S. tot het leger onzer zuidelijke naburen behorende, noemt Majoor Godts den mitrailleur het wapen der verrassing, van het krachtige, afdoende ingrijpen, dat slechts in bijzondere gevallen wordt geëischt.

In Hoofdstuk IV, de bijzondere eigenschappen van het mitrailleurvuur met dat der infanterie vergelijkende, wordt de vraag, of het vuur van machinegeweren voor het laatstgenoemde in de plaats kan treden, ontkennend beantwoord. Het zij hier voldoende met S. de uitspraak van den Japanschen Kapitein TAKÉNOUCHI te vermelden, die zegt: „Le commandant d'une troupe, qui voudrait se servir de la mitrailleuse pour remplacer le feu de l'infanterie, montrerait par cela même, qu'il ignore les propriétés essentielles de cet engin, il doit en connaître à fond les caractéristiques, ainsi que la capacité de consommation de munitions et ne la mettre en action, que pendant un laps de temps très court, par exemple pour repousser une attaque d'infanterie ennemie”.

En elders: *Donc c'est une arme d'occasion, dont les interventions sont intermittentes, courtes, foudroyantes”.*

Beter kan o. i. het karakter van den mitrailleur niet worden geteekend.

Nog minder juist is het, de mitrailleurs met de artillerie te vergelijken; de bekende Overste BINDER zegt daaromtrent: „Les mitrailleurs ne peuvent produire qu'un feu d'une infanterie concentrée; elles ne peuvent et ne doivent être employés d'après les principes de l'artillerie. Elles ne sont qu'une arme auxiliaire de l'infanterie et de la cavalerie, dont elles sont destinés à renforcer le feu” (blz. 32).

Het is daarom — ook S. verklaart dit — eene dwaling, toe te geven aan de bij sommigen niet te miskennen neiging, om aan de mitrailleurs een bijzonder grootten invloed op de moderne tactiek toe te ken-

nen; te verwachten, dat zij *ooit* het geweer of den vuurmond zullen kunnen vervangen.

Wel kunnen zij door hunne groote bewegelijkheid (lichtheid) en doordat zij zulke kleine doelen bieden, als „batteries d'accompagnement” met de infanterie voorwaarts gaan, waar de artillerie, wanneer de strijd op korten afstand aanvangt, moet achterblijven.

In het tweede gedeelte wordt aan de hand van tal van gevechten uit den Russisch-Japanschen krijg en gerugsteund door de uitspraken van verscheidene schrijvers van gezag, zooals de Overste BINDER, Commt. NIESSEL, Kapitein TAKÉNOUCHI e. a. het tactisch gebruik der mitrailleurs besproken. Schr. noemt feitelijk maar één geval, waarin zij *niet* worden gebezigd, dat is... tegen mitrailleurs.

„En principe les mitrailleuses ne tirent pas contre les mitrailleuses”, of zooals het Duitsche reglement het imperatief verbiedt: „Ce serait une mauvaise utilisation des optitudes de l'arme. Le combat contre les autres armes doit être la règle” (blz. 63 bij S.).

Ook S. vermeent, dat de vuuruitwerking van den enkelen mitrailleur zóó krachtig is, dat hij als gevechtseenheid zou kunnen worden beschouwd, ware het niet, dat ook thans nog de technische onvolmaaktheid dezer machine haperingen en onklaar geraken geenszins uitsluit. Hierbij is de mogelijkheid, dat één enkel gelukkig schot der vijandelijke artillerie den mitrailleur totaal verbrijzelt, slechts terloops beschouwd. Als gevechtseenheid moet dan ook de sectie, dus 2 machinegeweren, worden aangenomen.

Op blz. 121 vgg. beschouwt S. verschillende organisatiën van mitrailleurs, toegevoegd aan cavalerie. Dit wapen „*permettra d'exénorer en tout ou en partie nos cavaliers de mettre pied à terre. Aussi restant en selle, ils pourront être laissés à leur rôle capital: le cheval est leur meilleur arme, le mouvement leur principal mode d'action, la raison d'être de la cavalerie*”.

Wij zullen deze uitspraak maar beschouwen als de uiting van een cavalierist, die nog maar niet van het „gevecht te voet” wil weten, om te komen tot S.'s belangrijke beschouwingen omtrent het vervoer van den cavalerie-mitrailleur.

Daarbij blijkt, dat ook bij hem de voor- en nadeelen van het volgen op voertuigen of op pakpaarden vrijwel tegen elkaar opwegen en dat de *eenige* oplossing, waarbij de bewegingsvrijheid der cavalerie onaangetast blijft, gelegen is in de bewapening met geweer-mitrailleurs, stelsel REKIJL.

Meermalen hebben ook wij deze oplossing als de eenig mogelijke bepleit (zie o.a. Jaarbericht Krijgswetenschappen 1906/1907, blz. 154 vgg.). Weliswaar, moet zij worden gekocht met eene vermindering van vuursnelheid, doch waar deze nog altijd ± 200 schoten per minuut bedraagt, kan zij alleszins voldoende worden geacht.

Laten wij er in dit verband — evenals S. — aan herinneren, dat het Rekijlgeweer in Denemarken, Zweden en Noorwegen is ingevoerd, terwijl Rusland 2000 dier geweren met goede resultaten in Azië bezigde.

In Denemarken behooren bij elk eskadron 3 Rekijlgeweren. Ten slotte beschouwt S. de mitrailleur-automobielen, waaraan hij, o. i. zeer te recht, voor oorlogsgebruik geringe waarde meent te moeten toekennen. H. v. D.

Emploi des Mitrailleuses sur le champ de bataille. — Leur tactique, par V. NÖEL, Capitaine adjoint d'Etat-major, Inspecteur des études à l'Ecole Militaire. LIÈGE, 1908. IMPRIMERIE „LA MEUSE”.

De belangstelling van den Belgischen Kapitein V. NÖEL in het mitrailleurvraagstuk blijft onverzwakt. In 1907 publiceerde hij over dit onderwerp eene degelijke studie, omvattende de wordingsgeschiedenis en het tegenwoordige standpunt van het mitrailleurvraagstuk, aangevuld met waardevolle mededeelingen over de toen bestaande organisaties van machinegeweren ¹⁾; thans geeft hij ons als welkome aanvulling zijne beschouwingen over de tactiek der mitrailleurs. Evenals hare voorgangster is deze studie een overdruk uit de „Revue de l'armée belge” (32ième année. Tomes II, III, IV en V.) Schrijver verdeelt zijne studie in hoofdstukken, waarvan het 1ste de inleiding vormt. In Hoofdstuk II „*Propriétés générales et caractéristiques des mitrailleuses*” hadden wij gaarne eene herhaling aangetroffen van de stelling, vroeger met zooveel nadruk door S. voorgestaan (blz. 64 ¹⁾): „La mitrailleuse n'est pas une arme à action continue; par son essence elle est du reste inapte à une action ininterrompue; c'est avant tout une arme d'occasion, dont les interventions sont intermittentes, courtes, foudroyantes et décisives”. Zou S. die meening hebben verlaten? Zoo hij haar nog voorstaat, dan toch in veel zachter vorm.

Wij zagen thans deze zoo treffend juiste karakteristiek door den Belgischen Majoor GODTS overgenomen. Het is trouwens geen wonder, dat twee studies, welke in het zelfde leger en omstreeks den zelfden tijd werden uitgegeven, in vele opzichten naast elkander gaan. Ook bij S. beschouwingen van Comm^t. GUÉRIN over „de machines sans nerfs”, de zelfde voorbeelden uit de moderne krijgsgeschiedenis en uitspraken van mannen met krijgservaring, dus van gezag, als de Japansche Kapiteins PAKÉNOUCHI en MATSUDA (Hoofdstuk III „*Modes de transport des mitrailleuses, leurs affûts*”). Hoofdstuk IV geeft: „*Les opinions diverses émises au sujet de l'emploi tactique des mitrailleuses*”, zoodat hier eene bloemlezing van uitspraken van gezaghebbende schrijvers is te verwachten en den lezer veel bronnenstudie wordt bespaard.

In Hoofdstuk V, „*Emploi tactique dans l'attaque et la défense*”, behandelt S. stelselmatig het optreden der mitrailleurs in verschillende gevechtsmomenten.

¹⁾ Les Mitrailleuses, par le Lieutenant-Adjoint d'état-major NÖEL. Extrait de la Revue de l'armée belge. Direction et administration LIÈGE.

Waar hij op blz. 49 „het gebruik der mitrailleurs bij de cavalerie aanroert, blijkt ook deze S. de meening te zijn toegedaan, dat „*les mitrailleuses débarrasseront souvent les troupes à cheval en partie du souci du combat à pied, leur permettront de rentrer dans leur élément: le mouvement et éviteront leur transformation en infanterie montée.*

Eene ernstige waarschuwing tegen een zoo onverholen afkeer, als onze Belgische collega's „het gevecht te voet" schijnen toe te dragen, achten wij hier niet overbodig.

Wij dachten, dat die afkeer thans een reeds overwonnen standpunt in de cavalerie uitmaakte, nu haar als het ware dagelijks klemmender wordt aangetoond, hoe het „gevecht te voet" een hoogst belangrijke, ja, onmisbare, schakel in hare strijdwijze vormt. Trouwens de Majoor GODTS heeft het in zijn werk overtuigend aangetoond: „het mitrailleur-vuur kan het infanterie-vuur niet vervangen. Is het dan aan te nemen, dat het wel in de plaats van het karabijnvuur kan treden?

Het groote belang voor de cavalerie van den geweer-mitrailleur (Rekijl-geweer) wordt door Schr. niet besproken.

In het laatste hoofdstuk geeft de Kapitein NOËL een belangwekkend overzicht van den tegenwoordigen stand der mitrailleur-organisaties in verschillende legers, waarbij hij ditmaal melding maakt van de beproeving van den SCHWARZLOSE in Nederland. Eenigszins uitvoeriger wordt stilgestaan bij de voor- en nadeelen, verbonden aan de organisaties en groepeerings der mitrailleurs bij de strijdvoerenden in den Russisch-Japanschen oorlog. Bijzonder treft ons daarbij de mededeeling, dat de Japanners, die in dezen krijg schilden bij hunne machinegeweren bezigden, deze thans bij hunne „*Hotchkiss perfectionné*" hebben weggelaten, omdat zij, o. i. niet ten onrechte, de meening zijn toegedaan, dat men door een goed gebruik van zelfs slechts kleine terreindekkingen en door het snel opwerpen van zeer lage borstweringen, de stukken en hunne bediening voldoende kan beschermen. Natuurlijk is deze meening eene vrucht van krijgservaring en tevens eene afdoende veroordeeling van schilden aan mitrailleurs.

Verder gaat S. in dit hoofdstuk na, aan welke eenheden mitrailleurs moeten worden toegevoegd, om ten slotte de constructieve beginselen der voornaamste mitrailleur-stelsels te bespreken (vergezeld van eenvoudige en duidelijke figuratieve voorstellingen). Wanneer wij hierbij tot besluit nog even stilstaan, dan is het om met zekere ingenomenheid te constateeren, dat de commissie, welke ten onzent het mitrailleurvraagstuk in studie en beproeving nam, blijkbaar geen slechte keuze deed in het stelsel SCHWARZLOSE. Ook S. stelt weder de groote deugden van dit stelsel in het licht, welke berusten op grooten eenvoud van samenstelling — dus krijgsbruikbaarheid — en lichtheid (zie vergelijkende tabel op blz. 89).

Over proeven en organisaties met dezen mitrailleur in het land van herkomst — Oostenrijk-Hongarije — verschaft de S. op blzn. 67 en 68 eenige belangrijke gegevens.

Ter aankondiging ontvangen.

Organisation et tir des armes à feu portatives, pas EDM. HAESEN, Capitaine-commandant d'artillerie, professeur à l'école d'application de l'artillerie et du génie. 1908. Bruxelles, A. DE BOECK. Paris, BERGER-LEVRULT & CIE.